

PRIPOROČILO ODBORA MINISTROV DRŽAVAM ČLANICAM O ZAŠČITI PRAVIC IN NAJVEČJE KORISTI OTROK V POSTOPKIH RAZHODA STARŠEV

Priporočilo CM/Rec(2025)4
in Obrazložitveni memorandum

Prevajanje sofinancira
Evropska unija

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

PRIPOROČILO ODBORA MINISTROV DRŽAVAM ČLANICAM O ZAŠČITI PRAVIC IN NAJVEČJE KORISTI OTROK V POSTOPKIH RAZHODA STARŠEV

Priporočilo CM/Rec(2025)4

Sprejel Odbor ministrov

Svet Evrope

dne 28. maja 2025

in obrazložiteni memorandum

Angleška verzija:

*Protection of the rights and
the best interests of the child in
parental separation proceedings
- Recommendation CM/Rec(2025)4
and explanatory memorandum*

ISBN 978-92-871-9633-0

ISBN 978-92-871-9634-7 (PDF)

Razmnoževanje besedil iz te
publikacije je dovoljeno pod
pogojem, da se navedeta celoten
naslov in vir, in sicer: Svet Evrope.

Če so besedila namenjena komercialni
uporabi ali prevodu v enega od
neuradnih jezikov Sveta Evrope, se
obrnite na: publishing@coe.int.

Ovitek in postavitev: Oddelek
za publikacije in vizualno
identiteto (DPiV), Svet Evrope

Založba: Založba Sveta Evrope
Naslov: F-67075 Strasbourg Cedex
Spletna stran: <http://book.coe.int>

© Council of Europe,

Oktober 2025

Natisnjeno pri Svetu Evrope

Ta publikacija je bila prevedena
in natisnjena s finančno podporo
Evropske unije in Sveta Evrope.

Projekt »Zagotavljanje največje
koristi otroka v civilnih postopkih
v Sloveniji« je sofinancirala
Evropska unija prek instrumenta
za tehnično podporo, izvedel pa
ga je Svet Evrope v sodelovanju
z Evropsko komisijo.

Za vsebino so odgovorni izključno
avtorji. Mnenja, izražena v
tem dokumentu, ne odražajo
uradnega stališča Evropske
unije ali Sveta Evrope.”

Kazalo

LIST OF ABBREVIATIONS	4
PRIPOROČILO CM/REC(2025)4	5
Preambula	5
Priloga k priporočilu CM/Rec(2025)4	7
OBRAZLOŽITVENI MEMORANDUM	19
Uvod	19
Dodatek k priporočilu	32

Seznam okrajšav

UNCRC	Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah
Konvencija	Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic
Sodišče	Evropsko sodišče za človekove pravice
CRC	Odbor združenih narodov za pravice otrok
Istanbulska konvencija	Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima
HCCH	Haška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu

Priporočilo CM/Rec(2025)4

odbora ministrov državam članicam o zaščiti pravic in največje koristi otrok v postopkih razhoda staršev

*(Sprejel Odbor ministrov 28. maja 2025
na 1529. seji namestnikov ministrov)*

Preambula

Odbor ministrov v skladu s členom 15.b Statuta Sveta Evrope (ETS št. 1),

Ob upoštevanju, da je cilj Sveta Evrope doseči večjo enotnost med njegovimi članicami z namenom varovanja in spodbujanja idealov in načel, ki so njihova skupna dediščina, med *drugim* s spodbujanjem sprejemanja skupnih standardov in politik ter usklajevanjem zakonodaje o zadevah skupnega interesa s skupnim delovanjem na področju človekovih pravic;

Ob ponovni potrditvi načela prirojenega in enakega dostojanstva vseh ljudi ter ob poudarjanju pomena zagotavljanja, da vsi otroci pod pristojnostjo držav članic Sveta Evrope uživajo polno uveljavljanje, varstvo, spodbujanje in spoštovanje svojih človekovih pravic in temeljnih svoboščin brez diskriminacije na kakršni koli podlagi;

Ob upoštevanju obveznosti do otrok, določenih v ustreznih mednarodnih in evropskih konvencijah, zlasti v Konvenciji Združenih narodov o otrokovih pravicah, Konvenciji Sveta Evrope o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (ETS št. 5) in njunih dodatnih protokolih ter Evropski socialni listini (ETS št. 35 in njeni revidirani različici, ETS št. 163);

Ob priznavanju ustrezne sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice ter standardov in smernic Odbora ministrov na področju otrokovih pravic, družinskega prava in ustreznih sodnih postopkov, zlasti Smernic Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju;

Ob upoštevanju Strategije Sveta Evrope za otrokove pravice (2022–2027), ki vključuje strateška cilja »2.4 Otroku prijazno pravosodje za vse otroke« in »2.5 Dati glas vsakemu otroku«;

Ob upoštevanju mnenj in stališč otrok iz izbranih držav članic Sveta Evrope, ki so sodelovali v posvetovanjih;

Ob priznavanju pomembne vloge civilne družbe, vključno z nevladnimi organizacijami, pri podpori otrokom, staršem in družinam, v sodelovanju z državnimi akterji v skupnem okviru;

Z zaskrbljenostjo ugotavlja, da čeprav mora biti največja korist otroka glavno in v nekaterih okoliščinah najpomembnejše vodilo pri vseh odločitvah in ukrepih v zvezi z otrokom, se morda v praksi največja korist otroka v postopkih razhoda staršev ne ocenjuje, določa in izvaja vedno ustrezno;

V prepričanju, da je treba status otrok kot nosilcev pravic ustrezno zakonodajno, postopkovno in materialno priznati ter da morajo ti otroci uživati ustrezno podporo pri uveljavljanju svojih pravic pri vseh odločitvah in zadevah, ki se nanje nanašajo;

V želji usmerjati države članice pri izboljšanju zakonodaje, politik in praks v zvezi s postopki razhoda staršev ter jih podpirati pri zagotavljanju smernic pristojnim organom, ustreznim uradnikom in strokovnjakom ter staršem, ki so vključeni v take postopke;

Poudarja, da je namen tega priporočila vzpostaviti skupni okvir za postopek ugotavljanja največje koristi otroka, pri čemer priznava raznolikost pravnih sistemov držav članic,

Priporoča vladam držav članic, da:

1. zagotovijo, da se v postopkih razhoda staršev:
 - a. največja korist otroka upošteva kot glavno ali, kadar to zahteva zakon, najpomembnejše vodilo;
 - b. otrokove pravice spoštujejo in varujejo med celotnim postopkom;
 - c. odločitve v zvezi z otrokom sprejemajo, izvajajo ali izvršujejo učinkovito in pravočasno ter v skladu z največjo koristjo otroka;
2. razvijajo in spodbujajo postopke alternativnega reševanja sporov, ki v postopkih razhoda staršev upoštevajo pravice in največjo korist otroka;

3. sprejmejo ali okrepijo vse ukrepe, za katere menijo, da so potrebni ali koristni za izvajanje načel iz priloge k temu priporočilu v ustrezni nacionalni zakonodaji, politiki in praksi;
4. zagotovijo, da se to priporočilo, vključno s smernicami v prilogi, prevede in čim bolj razširja med pristojnimi organi, ustreznimi strokovnjaki in drugimi deležniki, ki delajo z otroki v postopkih razhoda staršev;
5. redno pregledujejo stanje izvajanja tega priporočila, da bi povečali njegov učinek, in Odbor ministrov obvestijo o ukrepih, ki so jih sprejele države članice in drugi deležniki, o doseženem napredku in morebitnih pomanjkljivostih, ki ostajajo pet let po njegovem sprejetju.

Priloga k priporočilu CM/Rec(2025)4

I. Področje uporabe in opredelitve pojmov

Področje uporabe

1. To priporočilo velja za vse postopke, tudi za postopke alternativnega reševanja sporov, ki vključujejo otrokove starše, ki ne živijo skupaj ali ne želijo več živeti skupaj, in ki lahko vodijo do odločitev o starševski skrbi, varstvu ali vzgoji, dostopu do otroka ali stikih z otrokom.

Opredelitve pojmov

2. Za namene tega priporočila:
 - »postopki« se nanašajo na upravne in sodne postopke pred pristojnim organom;
 - »pristojni organ« pomeni sodni ali upravni organ, ki je pristojen za sprejemanje pravno zavezujočih odločitev o ureditvah v zvezi z otrokom, vključenim v postopke razhoda staršev;
 - »alternativno reševanje sporov« se nanaša na postopke, v katerih udeleženci ob pomoči enega ali več strokovnjakov poskušajo doseči dogovor; ti postopki se lahko izvajajo pred, med, po ali namesto postopkov, kot so določeni v nacionalni zakonodaji;
 - »visoko konflikten primer« pomeni zadevo, v kateri eden ali oba starša nista zmožna ali pripravljena odložiti svojih razlik in se osredotočiti na otrokovo največjo korist, da bi bila dosežena poravnava ali sporazum o prenehanju življenjske skupnosti, razen če gre za zadevo, ki vključuje nasilje v družini.

Za visoko konfliktno primere je na splošno značilna ena ali več naslednjih značilnosti:

- a. visoka stopnja sovražnosti, antagonizma in nezaupanja med staršema;
 - b. nenehne težave pri komunikaciji in ponavljajoči se sodni spori;
 - c. pomanjkanje sodelovanja med staršema, zlasti pri izvajanju poravnave ali doseženega sporazuma ali sprejete odločitve v zvezi s starševsko skrbjo, varstvom ali vzgojo, dostopom do otroka ali stikov z otrokom;
- »otrok« pomeni katero koli osebo, mlajšo od 18 let;
 - »starši« pomeni osebe, ki po nacionalni zakonodaji štejejo za otrokove starše;
 - »starševska skrb« se nanaša na sklop pravic in dolžnosti, katerih cilj je spodbujati in varovati otrokove pravice in blaginjo v skladu z njegovimi sposobnostmi v razvoju, kot določa nacionalna zakonodaja;
 - »drug nosilec starševske skrbi« pomeni katero koli osebo, ki ima starševsko skrb poleg ali namesto staršev otroka v skladu z nacionalno zakonodajo;
 - »stiki« se nanašajo na časovno omejeno bivanje, srečanja in komunikacijo v kakršni koli obliki med otrokom in drugo osebo, kadar otrok ne živi s to osebo;
 - »bratje in sestre« vključujejo tudi polbrate in polsestre ter otroke starševskega zakonca ali zunajzakonskega partnerja.

II. Temeljna načela

Največja korist otroka

3. Največja korist otroka mora biti glavno vodilo oziroma, kadar tako zahteva zakon, najpomembnejše vodilo pri sklepanju sporazumov in reševanju sporov v vseh postopkih in postopkih alternativnih reševanja sporov, ki spadajo v področje uporabe tega priporočila.

Pravica biti slišan

4. Otrok mora imeti pravico, da je obveščen, da se z njim posvetuje in da izrazi svoje mnenje. Otrokovemu mnenju je treba pripisati ustrezno težo glede na njegovo starost in zrelost.

Pravna država

5. Standardi poštenega postopka se morajo za otroke uporabljati enako kot za odrasle; ti standardi se morajo uporabljati na otroku prijazen in starosti

primeren način ter se ne smejo zmanjševati ali zanikati pod pretvezo največje koristi otroka.

Dostojanstvo

6. Z vsakim otrokom je treba vedno ravnati občutljivo in spoštljivo; posebno pozornost je treba nameniti stopnji otrokove zrelosti, njegovemu osebnemu položaju in posebnim potrebam.

Pravočasnost

7. Postopke, v katere je vključen otrok, je treba začeti in zaključiti pravočasno, jih spremljati ter ves čas obravnavati izjemno skrbno. Zamude v postopkih praviloma niso v največjo korist otroka in so lahko zanj celo škodljivi.

Prepoved diskriminacije

8. Otrokove pravice je treba zagotoviti in njegove potrebe izpolniti brez kakršne koli diskriminacije na kateri koli podlagi.

Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja

9. Države članice morajo zagotoviti pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja otrok, staršev in drugih nosilcev starševske skrbi ter drugih družinskih članov.

III. Ocena največje koristi otroka

10. Največjo korist otroka se mora razumeti kot glavno vodilo ali, kadar to zahteva zakon, kot najpomembnejše vodilo.

11. Pri ocenjevanju največje koristi otroka je treba upoštevati okoliščine primera in vse dejavnike, ki so pomembni za zagotavljanje otrokovih pravic in zadovoljevanje njegovih potreb. Ti dejavniki morajo med drugim vključevati:

- a. otrokovo starost, stopnjo zrelosti in razvojne sposobnosti;
- b. otrokovo mnenje, če se je odločil, da ga izrazi, ali otrokovo stališče, če otrok svojega mnenja ne more oblikovati ali izraziti;
- c. ustrezen ohranitev otrokovega družinskega in socialnega okolja;
- d. pripravljenost in zmožnost vsakega od staršev, da brez diskriminacije na kakršni koli podlagi skrbi za otrokove potrebe in jih zadovoljuje, vključno s pripravljenostjo enega od staršev, da otroku omogoči pomembne osebne odnose z drugim staršem ali drugimi osebami, ki so pomembne za otroka
- e. zgodovino otrokove vzgoje in varstva;

- f. zaščito otroka pred fizično ali psihično škodo ali pred zlorabo, zanemarjanjem ali nasiljem;
- g. morebitna stanja ranljivosti ali tveganja ter vire zaščite in podpore;
- h. otrokove razvojne, čustvene, izobraževalne in zdravstvene potrebe;
- i. premisleke v zvezi z otrokovo pravico do ohranjanja in razvijanja identitete;
- j. otrokove običajne vsakodnevne dejavnosti in konjičke.

12. Vsebina in teža vsakega dejavnika se v vsakem posameznem primeru razlikujeta glede na okoliščine. Če ocena dejavnikov, ki se upoštevajo v zadevi, privede do nasprotujočih si zaključkov, jih je treba skrbno uravnotežiti, pri čemer je treba ustrezno upoštevati tudi morebitne kratko-, srednje- in dolgoročne posledice za otroka.

13. V postopkih, ki vplivajo ali bi lahko vplivali na več kot enega otroka, je treba največjo korist otroka oceniti za vsakega otroka posebej.

14. Kadar je to upravičeno glede na okoliščine primera, morajo imeti pristojni organi možnost, da se pri ocenjevanju otrokovih potreb z multidisciplinarnim pristopom oprejo na ustrezne službe in strokovno znanje ter tako ocenijo potrebe otroka in stopnjo konflikta med staršema.

15. V postopkih, ki vključujejo starša ali otroka z invalidnostjo ali s posebnimi ali dodatnimi potrebami ali ranljivostmi, je treba vzpostaviti ustrezne ureditve, ki temu staršu ali otroku omogočajo smiselno sodelovanje v postopku.

16. Pri odločanju o varstvu in vzgoji in pravicah do stikov mora pristojni organ uresničevati otrokove pravice in načelo, da mora imeti otrok toliko neposrednih stikov z vsakim od staršev, kolikor je v skladu z njegovo največjo koristjo. Treba je zagotoviti dovolj časa, da otrok lahko ohranja in razvija pomemben odnos z vsakim od staršev v skladu z največjo koristjo otroka.

17. Otrokova nizka starost ne sme biti odločilen dejavnik, da se mu odvzame pravica do vzpostavitve in ohranjanja stikov s starši.

18. Če neomejeni stiki niso v največjo korist otroka, je treba razmisliti o možnosti nadzorovanih neposrednih stikov ali drugih oblikah stikov z zadevnim staršem. Upoštevati je treba tudi možnost, da lahko v nekaterih primerih predstavlja največjo korist za otroka neobstoj stikov ali prekinitev stikov.

IV. Pravica otroka biti slišan

19. Otroku je treba zagotoviti resnično in učinkovito možnost, da neposredno ali drugače izrazi svoje mnenje, in ga pri tem podpreti z vrsto otroku prijaznih

mehanizmov in postopkov. Upoštevati je treba raven otrokovega razumevanja in zmožnost komuniciranja ter okoliščine primera.

20. Pristojni organi morajo za vsak primer posebej oceniti raven otrokovega razumevanja. Ne glede na starost, zlasti kadar otrok zahteva, da je slišan, je treba domnevati, da ima zadostno stopnjo razumevanja. Če nacionalna zakonodaja predpisuje starostno mejo, pod katero se šteje, da otrok ne razume dovolj, da bi lahko izrazil svoje mnenje, je treba takšno starostno mejo redno preverjati, države članice pa spodbujati, da razmislijo o njeni odpravi.

21. Če otrok potrebuje pomoč pri izražanju svojega mnenja, mu jo je treba zagotoviti. Če otrok zaradi svoje starosti ali nesposobnosti ne more izraziti svojega mnenja, mora otrokovo stališče o ustrezni zadevi po potrebi ugotoviti in posredovati posebej imenovan in usposobljen zastopnik ali strokovnjak.

22. Otrokovemu mnenju oziroma njegovemu stališču je treba pripisati ustrezno težo glede na njegovo starost in stopnjo zrelosti.

23. Otroku je treba pojasniti, da je njegovo mnenje pomemben dejavnik v postopku odločanja, vendar ni nujno odločilno za odločitev pristojnega organa; pristojni organ mora upoštevati otrokovo mnenje skupaj z drugimi ustreznimi dejavniki, da bi določil največjo korist otroka.

24. Če postopek zadeva več kot enega otroka, je treba vsakemu od njih omogočiti, da svoje mnenje izrazi ločeno.

25. Otrokovo mnenje se lahko ugotovi na različne načine, na primer:

- a. z razgovorom z otrokom, ki ga opravi pristojni organ, ob upoštevanju ustreznih zaščitnih ukrepov;
- b. s poročilom, ki ga na podlagi razgovora z otrokom pripravi usposobljen strokovnjak, ki ga imenuje pristojni organ.

26. Mehanizem ali postopek, ki se uporabi v posameznem primeru, mora upoštevati posebne okoliščine, otrokovo starost in stopnjo razumevanja ter njegovo sposobnost sporazumevanja; kadar se zdi primerno, se je treba z otrokom posvetovati o načinu, kako želi biti slišan. Kadar je to primerno, se z otrokom izvede neposreden razgovor.

27. Da bi se izognili nepotrebnemu stresu in nelagodju, mora zaslišanje otroka potekati v otroku prijaznem okolju.

28. Vzpostaviti je treba ustrezne zaščitne ukrepe, s katerimi se v največji možni meri zagotovi, da se otrok lahko svobodno izrazi in da mnenje, ki ga izrazi, ni posledica neprimerne vpliva ali prisile.
29. Otrok nikoli ne sme biti podvržen navzkrižnemu zaslišanju o vsebini svojega mnenja.
30. Ponovnemu razgovoru z otrokom se je treba po možnosti izogniti, razen če bi bil v otrokovo največjo korist.
31. Zaradi postopkovne pravičnosti je treba strankam predložiti poročilo o mnenju, ki ga je otrok izrazil, v skladu z največjo koristjo otroka in z vsemi ustreznimi sredstvi za zagotovitev otrokove zaščite. V ta namen je treba namesto celotnega poročila dati prednost povzetku poročila. Kadar je to primerno, se je treba z otrokom posvetovati o tem, kako je njegovo mnenje prikazano v poročilu.

V. Pravica do obveščenosti in pomoči

Pravica do obveščenosti

32. Države članice morajo zagotoviti, da so vzpostavljene otrokom prijazne informacijske službe, ki otroka obveščajo zlasti o:
- a. razlogih za postopek;
 - b. njegovih pravicah in njegovi vlogi v postopku;
 - c. fazah in predvidenem trajanju postopka;
 - d. mehanizmi ali institucijah ter postopkovnih prilagoditvah, ki so mu na voljo za podporo med trajanjem postopka in po njem;
 - e. po potrebi o možnostih pritožbe, vključno z vsemi veljavnimi roki in neodvisnimi pritožbenimi mehanizmi.

Pravica do pomoči ter pravica do pravnega svetovanja in zastopanja

33. Države članice morajo zagotoviti, da ima otrok v celotnem postopku pravico do neodvisne podpore in pravne pomoči ter, kadar tako zahteva nacionalna zakonodaja, do pravnega zastopanja, ločenega od zastopanja njegovih staršev ali drugih strank, v skladu s Smernicami Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju.
34. Otrok mora imeti pravico, da mu pomaga oseba, ki mu lahko svetuje in ga podpira, mu olajša razumevanje postopka, zagotovi zanesljive in ustrezne

informacije, preveri njegovo željo po uveljavljanju pravice biti slišan ter ga spremlja med zaslišanjem in, kadar je to ustrezno, med pritožbenim postopkom. Otrok mora imeti možnost, da se kadar koli obrne na to osebo za informacije in nasvete.

35. Če je to potrebno zaradi varstva otrokove največje koristi, je treba čim prej imenovati skrbnika za posebni primer ali ločenega pravnega zastopnika, ki bo zastopal otroka v skladu s smernicami Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju.

36. Otrok in njegovi starši morajo imeti dostop do učinkovitega, trajnostnega in zanesljivega sistema pravne pomoči. Po potrebi mora biti otroku omogočen dostop do brezplačne pravne pomoči pod enakimi ali milejšimi pogoji, kot veljajo za odrasle, v skladu s Smernicami Odbora ministrov Sveta Evrope o otrokom prijaznem pravosodju.

Pritožbeni mehanizem

37. Otrok mora imeti dostop do neodvisnega in učinkovitega zunajsodnega, otroku prilagojenega pritožbenega mehanizma.

VI. Vodenje postopka razhoda staršev

Pred postopkom

38. Na voljo morajo biti specializirane službe, ki starše obveščajo in podpirajo pri izvajanju njihovih odgovornosti do otroka pred postopkom razhoda staršev, med njim in po njem ter jim pomagajo doseči sporazumno rešitev v otrokovo največjo korist.

Med postopkom

39. Kadar je to glede na okoliščine primera upravičeno, morajo imeti pristojni organi možnost, da pravočasno zaprosijo za ustrezne storitve in strokovno znanje, da bi ocenili največjo korist otroka in opredelili najprimernejšo obliko posredovanja pri družinah.

40. Države članice morajo vzpostaviti učinkovite mehanizme in ukrepe za obravnavo primerov, ki bi omogočili pravočasno prepoznavanje visoko konfliktnih primerov, da se omogoči čim prejšnja in najprimernejša oblika posredovanja pri družinah, s ciljem zagotoviti pravice in največjo korist otroka. Takšni ukrepi lahko vključujejo zgodnje preverjanje, nadzorovane neposredne stike, mediacijo ali druge alternativne postopke reševanja sporov, programe izobraževanja staršev in usklajevanje med staršema.

41. Če je to potrebno za zaščito otrokove največje koristi, morajo pristojni organi oceniti, ali je treba sprožiti postopke varstva in/ali ukrepe za zaščito otroka. Kadar se šteje, da so potrebni zaščitni ukrepi ali storitve, morajo različni pristojni organi med seboj tesno sodelovati.

Nujni ukrepi inčasne odredbe

42. V primerih neposredne nevarnosti za zdravje ali varnost otroka mora nacionalna zakonodaja, zlasti v visoko konfliktnih primerih, omogočati nujne naporitve in pospešene postopke za pridobitev nujnih odločb ali časasnih odredb za zaščito. V skladu z največjo koristjo otroka se lahko nujni ukrepi sprejmejo brez predhodnega zaslišanja otroka, pod pogojem, da ima otrok možnost biti slišan pred sprejetjem končne odločitve o vsebini zahtevka.

43. Kadar je zaradi okoliščin primera ali narave postopka verjetno, da se bo sprejem končne odločitve zavlekel, zlasti kadar je v zadevi potrebna posebna preiskava, je treba sprejeti ustrezne časne odredbe za zaščito pravic in največje koristi otroka.

44. V primerih, ko obstaja možnost, da starš lahko otroka zlorabi ali mu škodi, mora imeti pristojni organ možnost, da takoj časno prekine neposredne stike ali odredi posredne stike, nadzorovane ali podprte neposredne stike ali kateri koli drug ukrep, ki je v skladu z največjo koristjo otroka.

45. V primerih, ko starši ovirajo stike ali otrok vztrajno zavrača stike, je treba do sprejetja končne odločitve izdati ustrezne časne odredbe, ki so skladne z največjo koristjo otroka.

46. Nujni ukrepi in časne odredbe morajo biti takoj izvršljivi, načeloma izdani za krajše obdobje, slediti pa jim morajo nadaljnje odločitve, ki v celoti upoštevajo postopkovna jamstva za pravice otroka in vseh zadevnih strank.

Postopki alternativnega reševanja sporov

47. Države članice se spodbuja, da razvijajo in spodbujajo prostovoljne postopke, kot so mediacija ali drugi postopki alternativnega reševanja sporov, da bi staršem pomagali pri doseganju sporazuma ali poravnave, ki upošteva največjo korist otroka.

48. Mediacija ali drugi postopki alternativnega reševanja sporov niso primerni, če je bilo ugotovljeno nasilje v družini ali če obstaja utemeljena nevarnost nasilja ali zlorabe, razen če so vzpostavljeni ustrezni zaščitni ukrepi, ki zagotavljajo varnost strank in ki omogočajo staršem, da svobodno dosežejo medsebojni dogovor.

49. Informacije, ki pojasnjujejo prednosti mediacije in drugih alternativnih postopkov reševanja sporov, je treba zagotoviti pred začetkom sodnega postopka; v skladu z nacionalno zakonodajo je primerno, da se od staršev zahteva, da se udeležijo informativnega sestanka o teh postopkih.

50. Začetek sodnega postopka pristojnemu organu ne sme preprečiti, da starše kadar koli spodbuja k mediaciji ali drugim postopkom alternativnega reševanja sporov.

51. Mediator ali drugi strokovnjaki, ki sodelujejo v takšnih postopkih, morajo v prvi vrsti upoštevati otrokovo največjo korist. Starše morajo spodbuditi, naj se ves čas osredotočajo na največjo korist otroka, in jih opozoriti na njihovo glavno odgovornost zagotavljanja otrokove dobrobiti ter na potrebo po obveščanju in posvetovanju z otrokom.

52. Otroku je treba zagotoviti pravico biti slišan in sodelovati v postopkih alternativnega reševanja sporov v skladu z največjo koristjo otroka.

53. Države članice morajo spodbujati in podpirati strokovnjake, ki so vključeni v postopke alternativnega reševanja sporov, da prijavljajo nasilje nad otroki, vključno z odpravljanjem ovir, na katere bi strokovnjaki lahko naleteli pri prijavljanju takih primerov, v skladu s standardi iz Priporočila [CM/Rec\(2023\)8](#) Odbora ministrov državam članicam o krepitvi sistemov prijave nasilja nad otroki.

54. Da bi mediacija ali drugi sporazumi o alternativnem reševanju sporov imeli pravni učinek, je treba predvideti njihovo registracijo ali odobritev s strani pristojnega organa, če se ta organ prepriča, da sporazum ustrezno upošteva največjo korist otroka in je pošten do vseh udeležencev.

55. Komunikacija, vključno z izjavami in zapisi v zvezi z mediacijo ali drugimi postopki alternativnega reševanja sporov, mora veljati za zaupno in se ne sme razkriti v postopku ali v nobenem drugem kontekstu; razkritje mora biti dovoljeno le, če to zahteva zakon ali če gre za varovanje ali če obstajajo pomisleki glede zaščite otrok.

Odločba

56. V odločbi je treba pojasniti, kako je bilo pridobljeno otrokovo mnenje, oziroma kjer je to primerno, njegovo stališče, ter kako sta bila otrokovo mnenje oziroma stališče upoštevana; če otrok ni bil zaslišan, je treba v odločbi navesti razloge za to.

57. Odločba mora vsebovati jasno in pregledno obrazložitev, ki pojasnjuje, kako so bili pomembna dejstva ocenjena, preverjena in jim je bila dodeljena teža, ter kaže, kako je bila pri tehtanju otrokovih pravic in potreb ter legitimnih interesov strank ustrezno upoštevana največja korist otroka.

58. Vsebino odločbe je treba otroku takoj sporočiti in jo razložiti glede na njegovo starost in stopnjo zrelosti.

Izvajanje in izvrševanje

59. Da bi bili izvršilni postopki čim bolj učinkoviti in uspešni, mora nacionalna zakonodaja predvideti vrsto ukrepov v primeru nespoštovanja.

60. Odredbe v zvezi z izvrševanjem osebnih odnosov in neposrednega stika morajo vedno spodbujati in varovati največjo korist otroka in jih je treba določiti za vsak primer posebej.

61. Če stranka ne spoštuje odločbe, mora pristojni organ najprej spodbujati prostovoljno izpolnjevanje, ki ga po potrebi spremlja faza mediacije ali pogajanj o njenem izvajanju.

62. Odločbe in ukrepe, ki vključujejo in vplivajo na otroke, je treba vedno izvajati ali izvrševati pravočasno in na otroku prijazen način, ki spoštuje otrokovo dostojanstvo in ranljivost.

63. V primerih vztrajnega neizpolnjevanja je treba vzpostaviti mehanizme za izvrševanje odločbe ali njeno presojo in potrebne prilagoditve.

Presoja odločbe

64. Države članice morajo zagotoviti, da je odločba v zvezi z otrokom lahko predmet učinkovitega upravnega ali sodnega nadzora in ponovne preučitve v primeru spremenjenih okoliščin.

VII. Preselitev

65. O preselitvi otroka morajo skupaj odločati starši ali drugi nosilci starševske odgovornosti, v primeru nesoglasja pa pristojni organ, pri čemer je treba v celoti upoštevati otrokovo največjo korist.

66. Starš, ki se namerava preseliti z otrokom ali brez njega, mora o tem pravočasno obvestiti drugega starša ali nosilca starševske skrbi, pri čemer mora v celoti upoštevati največjo korist otroka. O nameravani preselitvi otroka je treba obvestiti tudi tiste, ki imajo izvršljivo pravico do osebnih odnosov in neposrednih stikov z otrokom.

67. Kadar pristojni organ odloča o preselitvi otroka, ne sme obstajati splošna domneva za ali proti preselitvi. Pri odločbah v primerih preselitve je treba iskati ravnovesje med svobodo gibanja staršev in največjo koristjo otroka ter pravico do spoštovanja družinskega življenja staršev in otroka.

68. V postopku ocenjevanja največje koristi otroka je treba upoštevati vse ustrezne dejavnike, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti ohranjanju pomembnih odnosov z vsakim od staršev, starimi starši, sorojenci, drugimi družinskimi člani in drugimi osebami, ki so za otroka pomembne.

69. Kadar redni neposredni stiki med otrokom, ki se je preselil, in drugim staršem, starimi starši ali sorojenci niso več mogoči ali izvedljivi, morajo dogovorjeni sporazumi o preselitvi vključevati določbo o rednih stikih na daljavo ter prejemanje korespondence in daril ob pomembnih datumih in dogodkih v otrokovem življenju.

70. Razumnost predlagane premestitve in po potrebi razloge, ki jih navaja starš, ki želi premestitev, je treba objektivno oceniti, da se zagotovi, da je starš, ki želi premestitev, upošteval otrokovo največjo korist.

71. Praktičnost vseh predlaganih osebnih odnosov in dogovorov o neposrednem stiku bi tudi morala biti predmet objektivne ocene, ob upoštevanju stroškov in stopnje motenj, ki jih to povzroča.

VIII. Ostale določbe

Varstvo podatkov

72. Vsi postopki, ki vključujejo otroka, morajo, kolikor je mogoče, potekati za zaprtimi vrati, da se zaščiti otrokova zasebnost.

73. Osebne podatke otroka in drugih oseb, vključenih v postopek razhoda staršev, je treba zbirati, uporabljati, deliti in hraniti v skladu z zakonom.

74. Kadar je to v največjo korist otroka, se mora v praksi zagotoviti izmenjavo otrokovih osebnih podatkov med ustreznimi pristojnimi organi, strokovnjaki in ponudniki storitev.

75. Otroka in po potrebi njegove starše ali druge nosilce starševske skrbi ali zakonitega zastopnika se mora obvestiti o postopkih za uveljavljanje otrokovih pravic do varstva podatkov, vključno s pravico do zahteve za popravek nepravilnih ali nepopolnih osebnih podatkov v ustreznih evidencah.

76. Države članice morajo otroke, vključene v postopke razhoda staršev, zaščititi pred možnostjo, da se jih lahko prepozna iz medijev.

Usposabljanje in poklicni standardi

77. Države članice morajo zagotoviti, da so pristojni organi in strokovnjaki, ki sodelujejo v postopkih razhoda staršev, vključno s sodniki, odvetniki, mediatorji, psihologi in socialnimi delavci, deležni ustrezne podpore, praktičnih smernic in usposabljanja, da bi dosegli potrebno raven strokovnega znanja glede potreb in pravic otrok v postopkih razhoda staršev ter glede tehnik zaslišanja otrok.

78. Vzpostaviti je treba kodekse dobre prakse za mediacijo ali druge oblike alternativnega reševanja sporov, da se vedno zagotovijo visoki strokovni standardi.

Spremljanje in raziskave

79. Vse zakonodajne, politične in proračunske odločitve v zvezi s postopki razhoda staršev morajo temeljiti na spremljanju, ugotovitvah znanstvenih raziskav in statističnih podatkih.

80. Države članice morajo zagotoviti, da razvoj in nadzor storitev, nanašajočih se na postopke razhoda staršev, za otroke, starše in družine temeljita na rednih posvetovanjih z otroki, starši in strokovnimi izvajalci storitev z ustreznih področij.

Mednarodno sodelovanje

81. Države članice morajo okrepiti svoje sodelovanje, da bi učinkovito zagotovile in spodbujale največjo korist otroka v postopkih razhoda staršev s čezmejno razsežnostjo.

82. Države članice morajo spodbujati čezmejno izmenjavo izkušenj, raziskav in modelov služb ter čezmejno usposabljanje pristojnih organov in ustreznih strokovnjakov.

Obrazložitveni memorandum

Uvod

Odločanje o največji koristi otroka v primeru razhoda staršev

1. V primerih razhoda staršev staršev in s tem povezanih postopkih odra-sli sprejemajo odločitve, ki neposredno ali posredno vplivajo na otroke. Ne le vsebina odločitve, temveč tudi način sprejemanja odločitev lahko vpliva na vsakdanje življenje, družinske in socialne odnose, izobraževanje, zdravje, dobrobit, razvoj in življenjske možnosti zadevnih otrok, tako kratkoročno kot tudi srednjeročno in dolgoročno.

2. Starši so primarno odgovorni za odločitve v zvezi z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka, tudi v primeru razhoda staršev. Po potrebi jim lahko pomagajo odvetniki, mediatorji, socialni delavci, družinski terapevti ali drugi relevantni strokovnjaki. Zasebni sporazumi staršev, ki se razhajajo, so lahko predmet pregleda pristojnega upravnega organa, sodnega organa ali sodišča. Če starša ne moreta doseči sporazumnega dogovora o razhodu, se lahko za reševanje sporov, povezanih z razhodom, zatečeta k kontradiktornemu sod-nemu postopku, tudi glede starševske skrbi, varstva in vzgoje, ureditve stikov z otrokom ali drugih vprašanj v zvezi z otrokom.

3. To priporočilo se osredotoča na postopke odločanja o pravicah in naj-večji koristi otroka v primeru razhoda staršev. Zajema različne situacije, in sicer zasebno odločanje staršev in družin, odločanje pristojnih organov v okviru upravnih in sodnih postopkov ter odločanje v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov. Ne glede na kontekst mora odločanje o pravicah in največji koristi otroka temeljiti na skupnem naboru temeljnih, krovnih načel in varoval za otroke, zasidranih v mednarodnih standardih in standardih Sveta Evrope.

4. Priporočilo je namenjeno državam članicam in želi s priložo zagotoviti praktične usmeritve državnim uradnikom in strokovnjakom, zlasti sodnikom, odvetnikom in mediatorjem, pa tudi staršem in drugim relevantnim akterjem, ki sodelujejo pri odločanju, ki vpliva na otroke, v okviru postopkov razhoda staršev, bodisi v pravosodju, upravi, pri izvajanju storitev ali v zasebnem življenju.

5. Načela in praktične usmeritve iz tega priporočila in njegove priloge so namenjene vzpostavitvi skupnega okvira za presojo in upoštevanje največje koristi otroka v okviru postopkov razhoda staršev, ob hkratnem priznavanju raznolikosti pravnih in sodnih sistemov v državah članicah.

6. Ob priznavanju pomembne vloge nevladnih organizacij in drugih akterjev civilne družbe pri podpori otrokom, staršem in družinam pred postopki razhoda staršev, med njimi in po njih, to priporočilo določa tudi skupni okvir za njihovo delovanje na tem področju, pri čemer upošteva, da mora njihovo sodelovanje z državnimi akterji temeljiti na mednarodnih standardih in standardih Sveta Evrope.

Načelo največje koristi otroka v družinskopravnih postopkih: uravnoteženje otrokovih pravic, starševskih pravic, starševske skrbi ter obveznosti in dolžnosti staršev, pa tudi obveznosti države

7. Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (KOP) določa otrokove pravice, obveznosti državnih organov ter dolžnosti in odgovornosti zasebnih akterjev, kot so starši in skrbniki oziroma zasebni izvajalci storitev.

8. Otrok ima pravico, da zanj skrbijo starši, in pravico, da ni ločen od družine, razen če je takšna ločitev v največji koristi otroka (7. in 9. člen KOP). Družinska razmerja so poleg otrokovega imena in državljanstva del otrokove identitete, ki jo mora država varovati in ohranjati (8. člen KOP). Če otrok ne živi skupaj z enim ali obema staršema, ima pravico, da z obema staršema ohranja osebne odnose in ima z njima redne neposredne stike (9. člen KOP). Te pravice veljajo tudi v primerih čezmejne ločitve družine (10. člen KOP).

9. KOP kot načelo določa, da imata oba starša skupno odgovornost za vzgojo in razvoj otroka, pri čemer je največja korist otroka njuna temeljna skrb. Če starši za svoje otroke ne morejo skrbeti ali za to niso na voljo, se ta odgovornost prenese na zakonitega skrbnika (prvi odstavek 18. člena KOP). Starši ali zakoniti skrbniki so odgovorni za zagotavljanje življenjskih razmer, ki ustrezajo otrokovemu telesnemu, duševnemu, duhovnemu, moralnemu in socialnemu razvoju, v okviru svojih sposobnosti in finančnih zmožnosti (prvi

in drugi odstavek 27. člena KOP). 5. člen državam nalaga, da spoštujejo starševske odgovornosti, pravice in dolžnosti ter da zagotovijo ustrezno vodenje in usmerjanje na način, ki je skladen z otrokovimi razvijajočimi se zmožnostmi.

10. Države imajo pravno obveznost, da staršem pomagajo pri izpolnjevanju njihovih obveznosti glede varstva in vzgoje otrok. Drugi odstavek 3. člena KOP zavezuje države, da otrokom zagotovijo varstvo in skrb, ki sta potrebna za njihovo dobrobit, ob upoštevanju pravic in dolžnosti staršev. Členi, ki urejajo odgovornosti staršev, določajo tudi vzporedne obveznosti države, da starše podpira s socialno in finančno pomočjo, storitvami in ustanovami za varstvo otrok ter drugimi programi podpore (drugi odstavek 18. člena in 3. člen ter tretji in četrti odstavek 27. člena KOP). 19. člen določa razvoj programov socialne podpore za otroke in njihove skrbnike za preprečevanje vseh oblik nasilja, izkoriščanja in zanemarjanja otrok ter odzivanje nanje. 26. člen določa otrokovo pravico do socialne varnosti. V skladu s točko (a) 37. člena je prepovedano kruto, nečloveško ali ponižujoče ravnanje ali kaznovanje otrok, kar velja v vseh situacijah in kontekstih, tudi doma, v šoli in v vsaki ustanovi.

11. V skladu s KOP imajo države pozitivne in negativne obveznosti, da starše podpirajo pri uresničevanju njihovih pravic, dolžnosti in odgovornosti ter posredujejo, kadar starši svojih dolžnosti in odgovornosti ne izpolnjujejo, pri čemer ne smejo samovoljno posegati v zasebno in družinsko življenje. Pri uresničevanju svojih odgovornosti in dolžnosti imajo starši določeno stopnjo samostojnosti in diskrecije pri odločanju. Ob upoštevanju tega zapletenega prepletanja vlog KOP starševske pravice, dolžnosti in odgovornosti razume kot časovno omejene, kolikor to določajo otrokove razvijajoče se zmožnosti, kot vsebinsko omejene, kolikor to določa največja korist otroka, ter kot funkcionalne, saj so namenjene zagotavljanju skrbi, varstva in dobrobiti otroka.¹ Načelo največje koristi otroka je ključno merilo pri opredeljevanju teh omejitev in namena.

1. Ruggiero R., Volonakis D. in Hanson K. (2017), "The inclusion of 'third parties': The status of parenthood in the Convention on the Rights of the Child", v: Brems E., Desmet E. in Vandenhoe W. (ur.), *Children's Rights Law in the Global Human Rights Landscape, Isolation, inspiration, integration?*, str. 71–89. Routledge Research in Human Rights Law, Oxfordshire. Glej tudi: Law J. in Martin E. A. (2014), *A Dictionary of Law* (7. izdaja), Oxford University Press, Oxford.

Pravni in politični okvir: mednarodni standardi in standardi Sveta Evrope

12. Evropska konvencija o človekovih pravicah (EKČP) in Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah (KOP) s pripadajočimi dodatnimi protokoli, Evropska socialna listina in njena revidirana različica ter sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) tvorijo krovni okvir človekovih pravic, na katerem temelji to priporočilo.

13. Priporočilo se dodatno opira na mednarodne standarde in standarde Sveta Evrope, pomembne za varstvo otrokovih pravic in največje koristi otroka v ločitvenih postopkih staršev, za otroku prijazno pravosodje in družinsko pravo. Čeprav primeri, navedeni v preambuli, niso izčrpní, ti standardi med drugim vključujejo:

- pravno zavezujoče standarde;²
- priporočila in smernice Odbora ministrov ter resolucije in deklaracije Parlamentarne skupščine Sveta Evrope;³

-
2. Predvsem: Konvencijo Združenih narodov o otrokovih pravicah (KOP) in njene izbirne protokole. Konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP) (ETS št. 5) in njene protokole. Evropsko konvencijo o preprečevanju mučenja ter nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja (ETS št. 126). Evropsko konvencijo o uresničevanju otrokovih pravic (ETS št. 160). Evropska socialna listina (revidirana) (ETS št. 163). Konvencija o stikih z otroki (ETS št. 192). Konvencija Sveta Evrope o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo (CETS št. 201). Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (CETS št. 210). Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov (2006). Konvencija Združenih narodov o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk (1979). Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu: Konvencija o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, izvrševanju in sodelovanju glede starševske skrbi ter ukrepov za varstvo otrok (1996).
 3. Predvsem: Smernice in priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope državam članicam: Priporočilo št. [R \(84\) 4](#) o starševski skrbi; Priporočilo št. [R \(91\) 9](#) o nujnih ukrepih v družinskih zadevah; Priporočilo št. [R \(98\) 1](#) o družinski mediaciji. Priporočilo [Rec \(2002\) 10](#) o mediaciji v civilnih zadevah; Priporočilo [Rec\(2006\) 19](#) o politiki v podporo pozitivnemu starševstvu. Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010). Priporočilo [CM/Rec\(2011\) 12](#) o otrokovih pravicah in otrokom ter družinam prijaznih socialnih storitvah. Smernice za otroku prijazno zdravstveno varstvo (2011); Priporočilo [CM/Rec\(2012\) 2](#) o sodelovanju otrok in mladih, mlajših od 18 let. Priporočilo [CM/Rec\(2015\) 4](#) o preprečevanju in reševanju sporov v zvezi s premetitvijo otrok. Resolucije Parlamentarne skupščine Sveta Evrope: [Resolucija 2232 \(2018\)](#) o iskanju ravnovesja med največjo koristjo otroka in potrebo po ohranitvi družin. [Resolucija 1714 \(2010\)](#) o otrocih, ki so priča nasilju v družini.

- splošne komentarji in odločbe o posameznih sporočilih Odbora za otrokove pravice;⁴
- odločbe in priporočila drugih mednarodnih nadzornih organov in nadzornih teles Sveta Evrope.⁵

14. Načela in praktične usmeritve iz tega priporočila so namenjene podpori državam članicam pri zagotavljanju, da se ti standardi v praksi v celoti in učinkovito uresničujejo, v skladu s strateškimi cilji Sveta Evrope na tem področju. Strategija Sveta Evrope za otrokove pravice (2022–2027), sprejeta v okviru programa »Gradimo Evropo za otroke in z otroki«, je del niza strategij, njen cilj pa je okrepiti varstvo in spodbujanje otrokovih pravic ter otroka postaviti v središče delovanja Sveta Evrope.⁶ Na voljo je tudi otroku prijazna različica strategije.⁷ Priporočilo se navezuje na več ciljev strategije, zlasti na »otroku prijazno pravosodje za vse otroke«, »dati glas vsakemu otroku«, »pravica vseh otrok do nenasilja« ter »enake možnosti in socialna vključenost za vse otroke«.

-
4. Predvsem: Splošni komentar št. 24 (2019) o otrokovih pravicah v pravosodnem sistemu za otroke, CRC/C/GC/24, 18. september 2019. Splošni komentar št. 20 (2016) o uresničevanju otrokovih pravic v obdobju mladostništva, CRC/C/GC/20, 6. december 2016. Splošni komentar št. 19 (2016) o javnem proračunskem načrtovanju za uresničevanje otrokovih pravic (4. člen), CRC/C/GC/19, 20. julij 2016. Splošni komentar št. 14 (2013) o pravici otroka, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo (prvi odstavek 3. člena), CRC/C/GC/14, 29. maj 2013. Splošni komentar št. 17 (2013) o pravici otroka do počitka, prostega časa, iger, rekreativnih dejavnosti, kulturnega življenja in umetnosti (31. člen), CRC/C/GC/17, 17. april 2013. Splošni komentar št. 13 (2011) o pravici otroka do zaščite pred vsemi oblikami nasilja, CRC/C/GC/13, 18. april 2011. Splošni komentar št. 12 (2009) o pravici otroka biti slišan, CRC/C/GC/12, 20. julij 2009. Splošni komentar št. 8 (2006), Otrokova pravica do zaščite pred telesnim kaznovanjem in drugimi krutimi ali ponižujočimi oblikami kaznovanja (med drugim 19. člen, drugi odstavek 28. člena in 37. člen), CRC/C/GC/8, 2. marec 2007. Splošni komentar št. 9 (2006) o pravicah otrok z invalidnostjo, CRC/C/GC/9/Corr.1, 13. november 2007. Splošni komentar št. 7 (2005) o uresničevanju otrokovih pravic v zgodnjem otroštvu, CRC/C/GC/7/Rev.1, 20. september 2006. Splošni komentar št. 5 (2003) o splošnih ukrepih za izvajanje Konvencije o otrokovih pravicah, CRC/GC/2003/5, 3. oktober 2003.
 5. Predvsem: Generalna skupščina Združenih narodov (2010), *Smernice za nadomestno varstvo otrok*, [A_RES_64_142-SL](#). Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu (2012), *Mediacija, Vodnik po dobri praksi v okviru Haaške konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok*.
 6. Svet Evrope (2022), *Nova strategija za otrokove pravice (2022–2027), ki jo je sprejel Odbor ministrov*, Newsroom on Children's Rights. Svet Evrope (2022), *Strategija za otrokove pravice (2022–2027): "Pravice otrok v praksi: Od stalnega izvajanja do skupnih inovacij"*, [CM\(2021\)168-final](#).
 7. Svet Evrope (n.d.), *Vodnik za otroke in mlade po strategiji Sveta Evrope za otrokove pravice (2022–2027)*, Gradimo Evropo za otroke in z otroki.

15. To priporočilo je nezavezujoč pravni akt. Pogoste rabe pogojne besedne zveze »bi moral« v tem aktu ne gre razumeti kot zmanjševanje pravnega učinka zadevnih načel, ki izhajajo iz zavezujočih pravnih aktov Sveta Evrope ali drugih mednarodnih pravnih aktov. Pri izvajanju tega priporočila lahko države članice uporabljajo višje standarde oziroma ugodnejše ukrepe za zagotavljanje in spodbujanje otrokovih pravic ter največje koristi otroka v ločitvenih postopkih staršev.

Priporočila

16. V vseh upravnih in sodnih postopkih, ki v okviru postopkov razhoda staršev zadevajo otroka, ter v relevantnih postopkih alternativnega reševanja sporov morajo države članice zagotoviti, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo oziroma, kadar tako zahteva zakon, kot odločilno merilo. To priporočilo vpliva na materialno in procesno pravo ter prakso.

17. Odbor za otrokove pravice načelo največje koristi otroka opredeljuje kot vsebinsko pravico, temeljno načelo razlage ter kot procesno pravilo. Kot vsebinska pravica se prvi odstavek 3. člena KOP šteje za neposredno izvršljiv in neposredno uporaben, zato se je nanj mogoče sklicevati tudi pred sodiščem: vsak otrok ima pravico, da se presoja največja korist otroka in da se pri odločanju upošteva kot primarno vodilo. Načelo največje koristi otroka kot temeljno razlagalno pravno načelo usmerja uporabo prava: kadar obstaja možnost razlage in diskrecijskega odločanja pri uporabi določenega zakona, je treba uporabiti razlago, ki najbolj varuje in uresničuje največjo korist otroka. To načelo kot procesno pravilo pomeni, da je treba v vseh postopkih v zvezi z otroki, zlasti v tistih, katerih namen je presoja in določitev največje koristi otroka, oceniti, kakšne pozitivne in negativne posledice bi lahko imeli za otroka. To velja za posameznike ali skupine otrok ali za zadeve v zvezi z otroki na splošno. Vzpostaviti je treba postopkovna jamstva, ki zagotavljajo, da je odločanje o največji koristi otroka pregledno in zakonito.⁸

18. Sodna praksa ESČP potrjuje razlago največje koristi otroka kot materialne pravice, temeljnega pravno-razlagalnega načela in procesnega pravila. Sodna praksa ESČP se sklicuje na Splošni komentar št. 14 Odbora za otrokove pravice in s tem potrjuje avtoritativno vrednost usmeritev, ki jih ta daje državnim organom. Poudarja, da morajo države vzpostaviti formalizirane postopke za presojo in določitev največje koristi otroka, ki jih spremljajo ustrezna postopkovna

8. Odbor za otrokove pravice (2013), Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo, CRC/C/GC/14, 29. maj 2013, 6. odstavek.

jamstva. Ti postopki morajo biti pregledni in objektivni ter morajo usmerjati odločitve zakonodajalcev, sodnikov in upravnih organov, ki neposredno vplivajo na otroka oziroma otroke.⁹

19. Odbor za otrokove pravice poudarja, da uporaba izraza »shall« v prvem odstavku 3. člena KOP državam nalaga »močno pravno obveznost« in pomeni, da države ne morejo po lastni presoji odločati o tem, ali je treba največjo korist otroka presoditi in ji kot primarnemu vodilu pripisati ustrezno težo ...«. ¹⁰

20. Kot »primarno vodilo« največje koristi otroka »ni mogoče obravnavati na isti ravni kot vseh drugih vidikov«. ¹¹ Odbor za otrokove pravice pojasnjuje, da je treba vsakršna nasprotja – ali morebitna nasprotja – med pravicami in največjo koristjo otroka ter pravicami drugih oseb presojati od primera do primera: »Če uskladitev ni mogoča, morajo pristojni organi in odločevalci analizirati in pretehtati pravice vseh vpletenih, pri čemer morajo upoštevati, da otrokova pravica, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo, pomeni, da je največja korist otroka visoko prednostna in ni zgolj eno od več meril.« Zato je treba večjo težo pripisati tistemu, kar je za otroka najboljše. ¹² Odbor to strogo stališče utemeljuje »s posebnim položajem otroka: njegovo odvisnostjo, zrelostjo, pravnim statusom in pogosto tudi s tem, da ne more izraziti svojega mnenja. V primerjavi z odraslimi imajo otroci manj možnosti, da bi svoje interese učinkovito uveljavljali, zato se morajo tisti, ki odločajo o zadevah, ki zadevajo otroke, posebej zavedati njihovih interesov. Če interesi otrok niso poudarjeni, so po navadi spregledani.« ¹³

21. ESČP poudarja, da je pri odločanju v zadevah, ki zadevajo otroke, največja korist otroka odločilnega pomena in jo je treba upoštevati kot primarno vodilo. ESČP je v številnih zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo otrok ter stiki po ločitvi staršev poudarilo, da je treba upoštevati največjo korist otroka kot primarno vodilo. ¹⁴

9. Strand Lobben in drugi proti Norveški [VS], št. 37283/13, § 207, 10. september 2019. Haddad proti Španiji, št. 16572/17, § 72, 18. junij 2019.

10. Odbor za otrokove pravice (2013), Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo, CRC/C/GC/14, 29. maj 2013, 36. odstavek.

11. Prav tam, odst. 37.

12. Prav tam, odst. 39.

13. Prav tam, odst. 37.

14. ESČP, *Chbihi Loudoudi in drugi proti Belgiji*, št. 52265/10, § 131, 16. december 2014. *Strand Lobben in drugi proti Norveški* [VS], št. 37283/13, § 204, 10. september 2019, *Neulinger in Shuruk proti Švici* [VS], št. 41615/07, § 134, ESČP 2010; *Plaza proti Poljski*, št. 18830/07, § 71, 25. januar 2011; *M.R. in L.R. proti Estoniji*, št. 13420/12, § 37, 15. maj 2012; *Gobec proti Sloveniji*,

22. Kot določata določba o posvojitvi (21. člen KOP) in mednarodni standardi, ki so veljali pred KOP, mora biti največja korist otroka »odločilno merilo«.

- a. Deklaracija o otrokovih pravicah iz leta 1959 v 2. načelu določa, da je pri sprejemanju zakonov, ki zagotavljajo in spodbujajo razvoj in varstvo otrok, »največja korist otroka odločilno merilo«.
- b. Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk iz leta 1979 določa, da se pri družinski vzgoji priznava »skupna odgovornost moških in žensk pri vzgoji in razvoju njihovih otrok, pri čemer se razume, da je v vseh primerih največja korist otroka primarni premislek« (točka (b) 5. člena). Za odpravo diskriminacije žensk v vseh zadevah, povezanih z zakonsko zvezo in družinskimi odnosi, določa enake pravice in odgovornosti moških in žensk kot staršev, ne glede na njihov zakonski stan, v zadevah, povezanih z njihovimi otroki, ter v zvezi s skrbništvom; v vseh primerih je največja korist otroka odločilno merilo (točki (d) in (f) 16. člena). KOP teh standardov ne zmanjšuje.¹⁵
- c. Odbor za človekove pravice je v svojih splošnih komentarjih večkrat poudaril, da je v ločitvenih postopkih staršev največja korist otroka odločilno merilo.¹⁶

23. Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov (2006) povzema besedilo prvega odstavka 3. člena KOP in določa, da je »pri vseh dejavnostih, ki zadevajo otroke z invalidnostjo, največja korist otroka primarno vodilo« (drugi odstavek 7. člena).

24. Vlade držav članic morajo zagotoviti, da so otrokove pravice tekom celotnega postopka spoštovane in učinkovito varovane. Priporočilo obravnava nabor pravic, ki v vsebinskih in procesnih vidikih postopkov, zajetih na

št. 7233/04, § 13, 3. oktober 2013; *Krasicki proti Poljski*, št. 17254/11, § 83, 15. april 2014; *Stasik proti Poljski*, št. 21823/12, § 81, 6. oktober 2015; *Mitrova in Savik proti Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji*, št. 42534/09, § 78, 11. februar 2016 (v nadaljevanju: *Mitrova in Savik proti Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji*, 2016); *Malec proti Poljski*, št. 28623/12, § 67, 28. junij 2016; *Wdowiak proti Poljski*, št. 28768/12, § 63, 7. februar 2017; *Endrizzi proti Italiji*, št. 71660/14, § 47, 23. marec 2017; *Ónodi proti Madžarski*, št. 38647/09, § 30, 30. maj 2017; *Grujić proti Srbiji*, št. 203/07, § 65, 28. avgust 2018; *Vyshnyakov proti Ukrajini*, št. 25612/12, § 35, 24. julij 2018 (v nadaljevanju: *Vyshnyakov proti Ukrajini*, 2018); *Milovanović proti Srbiji*, št. 56065/10, § 117, 8. oktober 2019.

15. Hammarberg T. (2008), *Načelo največje koristi otroka – kaj pomeni in kaj zahteva od odraslih*, Svet Evrope, komisar za človekove pravice, Varšava, *CommDH/Speech(2008)10*, str. 3.

16. Mednarodni instrumenti človekovih pravic (2006), Zbirka splošnih komentarjev in splošnih priporočil, ki so jih sprejeli organi pogodb o človekovih pravicah, *HRI/GEN/1/Rev.8*, str. 185, odst. 6; str. 189, odstavki 8-9.

njegovem področju uporabe, praviloma terjajo posebno pozornost: pravico otroka biti slišan; pravico do obveščenosti; pravico, da se presoja največja korist otroka in da se pri odločanju upošteva kot primarno vodilo oziroma, kadar tako določa zakon, kot odločilno merilo; pravico do varstva ter ustreznega vodenja in usmerjanja v skladu z otrokovimi razvijajočimi se zmožnostmi; pravico do zaščite pred vsemi oblikami nasilja, izkoriščanja in zanemarjanja; pravico do ohranjanja družinskih vezi ter do neposrednih in rednih osebnih stikov; pravico do zasebnega in družinskega življenja; pravico do ustreznega življenjskega standarda ter pravico do razvoja. Poleg tega se priporočilo posebej osredotoča na procesne pravice otrok, kadar so otroci stranke ali udeleženci v postopkih.

25. Splošni komentar št. 14 (2013) pojasnjuje, da je »koncept največje koristi otroka namenjen zagotavljanju polnega in učinkovitega uživanja vseh pravic, priznanih v Konvenciji, ter celostnega razvoja otroka. (...) Opozarja, da v Konvenciji ni hierarhije pravic; vse v njej določene pravice so v »največjo korist otroka« in nobena pravica ne sme biti okrnjena zaradi negativne razlage največje koristi otroka.«¹⁷ Odbor je nadalje opozoril, da »presoja odraslega o največji koristi otroka ne more prevladati nad obveznostjo spoštovanja vseh otrokovih pravic v skladu s Konvencijo«¹⁸

26. Vlade držav članic morajo zagotoviti, da se odločbe, ki zadevajo otroka, učinkovito in pravočasno izvajajo oziroma izvršujejo, v skladu z največjo koristjo otroka.

27. »Izvajanje« pomeni ukrepe, ki jih sprejmejo državni organi, izvajalci storitev ali drugi zasebni akterji, da se upravne in sodne odločbe dejansko izvršijo.

28. »Izvrševanje« pomeni uveljavitev sodnih odločb ter drugih izvršljivih naslovov, sodnih ali nesodnih, v skladu z zakonom, na podlagi katerih se dolžniku naloži, da nekaj stori, opusti ali plača, kot je določeno v Priporočilu [Rec\(2003\)17](#) Odbora ministrov državam članicam o izvrševanju.¹⁹ Priporočilo

17. Odbor za otrokove pravice, Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo (prvi odstavek 3. člena), CRC/C/GC/14, 29. maj 2013, odstavek 4.

18. Odbor za otrokove pravice (CRC) (2011), Splošni komentar št. 13 (2011) o pravici otroka do zaščite pred vsemi oblikami nasilja, CRC/C/GC/13, odstavek 61. Odbor za otrokove pravice (2013), Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo (prvi odstavek 3. člena), CRC/C/GC/14, 29. maj 2013, odstavek 4.

19. Svet Evrope (2003), Priporočilo [Rec\(2003\)17](#) Odbora ministrov državam članicam o izvrševanju, načelo I.a. Oglejte si več: Svet Evrope (2003), Priporočilo [Rec\(2003\)16](#) Odbora ministrov državam članicam o izvrševanju upravnih in sodnih odločb na področju upravnega prava.

[Rec\(2003\)17](#) ugotavlja, da je izvršitev sodne odločbe sestavni del temeljne človekove pravice do poštenega sojenja v razumnem roku v skladu s 6. členom EKČP.

29. Poleg tega se priporoča, da vlade držav članic razvijajo in spodbujajo postopke alternativnega reševanja sporov v okviru ločitvenih postopkov staršev, ki upoštevajo največjo korist otroka. Postopki alternativnega reševanja sporov vključujejo mediacijo in druge ustrezne storitve, ki staršem pomagajo doseči sporazum o razhodu ali poravnavo glede morebitnega spora. Alternativno reševanje sporov lahko poteka kot dopolnilo sodnim postopkom ali kot zasebna storitev.²⁰

30. Čeprav morajo biti postopki alternativnega reševanja sporov, ki vključujejo odločitve o otrocih, v skladu z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka, morajo ti postopki upoštevati tudi svoje, izvensodne pogoje. Zato se smernic iz dodatka k temu priporočilu ne sme razumeti tako, da veljajo za vse postopke alternativnega reševanja sporov enako kot za postopke razhoda staršev. Zlasti otrokovo pravico do obveščenosti in pomoči, pravico otroka biti slišan in presojo največje koristi otroka je treba prilagoditi vlogi strokovnjakov, ki sodelujejo v postopkih alternativnega reševanja sporov, ter primarni odgovornosti staršev.

31. Priporočilo priznava, da so države članice že sprejele ukrepe za varstvo in spodbujanje otrokovih pravic ter največje koristi otroka v ločitvenih postopkih staršev, hkrati pa upošteva raznolikost nacionalnih pravnih in sodnih ureditev ter sistemov socialnega varstva, varstva otrok in podpore družinam. Ob priznavanju dosedanjega napredka se državam članicam priporoča, da sprejmejo oziroma okrepijo vse potrebne ukrepe za polno in učinkovito uresničevanje načel iz priloge k temu priporočilu. To lahko med drugim vključuje zakonodajne, politične in upravne ukrepe, posebno upoštevanje otrokovih pravic in največje koristi otroka pri pravosodnih reformah, pregled storitev za otroke in starše z namenom okrepitve podpore v ločitvenih postopkih staršev, pa tudi usposabljanje, raziskave in proračunska sredstva.

32. Države članice morajo zagotoviti prevod besedila priporočila, vključno s smernicami iz njegove priloge, ter poskrbeti, da se čim širše razširi med vse relevantne akterje. Prevajanje in razširjanje sta ključna za doseganje široke

20. Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (CETS št. 210, 2011) državam pogodbenicam nalaga, da prepovejo obvezne postopke alternativnega reševanja sporov, vključno z mediacijo in spravo, v zvezi z vsemi oblikami nasilja, ki spadajo na področje uporabe te konvencije (prvi odstavek 48. člena).

dostopnosti in razumljivosti vsem relevantnim državnim in nedržavnim akterjem, pa tudi staršem, otrokom in širši javnosti, ter da se z njim seznanijo in ga uporabljajo pri zagotavljanju storitev, v postopkih, pri usposabljanjih, obveščanju in spremljanju izvajanja.

33. Relevantni deležniki med drugim vključujejo državne organe na nacionalni, regionalni in lokalni ravni; sodstvo, vključno s sodniki ter sodnim in drugim sodnim osebjem, in, kjer je to primerno, tudi tožilce; institucije, organizacije in strokovnjake na področju socialnih in družinskih storitev, služb za varstvo otrok ter varstva in vzgoje otrok; odvetnike, mediatorje in druge strokovnjake, ki izvajajo postopke alternativnega reševanja sporov; zastopnike in skrbnike ad litem otrok; otroške psihologe; zdravstvene delavce; relevantna poklicna združenja, organizacije civilne družbe in nevladne organizacije ter, kjer je to primerno, osrednje organe ter notarsko in konzularno osebje.

34. Države članice morajo poskrbeti, da so načela iz priporočila otrokom dostopna v otroku prijaznem jeziku, tako otrokom, ki jih zadevajo postopki na področju uporabe tega priporočila, kot tudi širši otroški populaciji, in sicer prek različnih otroku prijaznih informacijskih gradiv ter komunikacijskih kanalov.

Postopek priprave besedila

35. Priporočilo je pripravil Odbor strokovnjakov za otrokove pravice in največjo korist otroka v ločitvenih postopkih staršev in v postopkih varstva in vzgoje (CJ/ENF-ISE) pod okriljem Usmerjevalnega odbora za otrokove pravice (CDENF) ter Evropskega odbora za pravno sodelovanje (CDCJ).²¹

36. Konferenca mednarodnih nevladnih organizacij Sveta Evrope je sodelovala pri pripravi osnutka kot članica odbora strokovnjakov.

37. Postopek priprave osnutka je potekal v več korakih:

- razposlani vprašalnik državam članicam in anketa med izbranimi izvajalci za zbiranje informacij o otrokovih pravicah in največji koristi otroka v okviru ločitvenih postopkov staršev v državah članicah (2020–2021);
- priprava študije izvedljivosti pravnega instrumenta o varstvu največje koristi otroka v ločitvenih postopkih staršev²² (2021);
- posvetovanja z otroki v treh državah članicah (2022);

21. Svet Evrope, Odbor strokovnjakov za otrokove pravice in največjo korist otroka pri ločitvi staršev in v postopkih varstva in vzgoje ([CJ/ENF-ISE](#)).

22. Mole N., Mallewaey B. (2021), [Študija izvedljivosti pravnega instrumenta o varstvu največje koristi otroka v primerih ločitve staršev](#), Svet Evrope.

- mednarodna konferenca, ki ji je sledilo zaslišanje deležnikov (predstavnikov mednarodnih nevladnih organizacij, poklicnih združenj in mednarodnih mrež odvetnikov, družinskih mediatorjev in drugih strokovnjakov), organizirana v času irskega predsedovanja Odboru ministrov Sveta Evrope (2022)²³.

Posvetovanja z otroki

38. Svet Evrope je leta 2022 sodeloval s Fundacijo Hintalovon za otrokove pravice (Madžarska), nacionalnim varuhom pravic otrok in mladostnikov (Italija) ter Nacionalno komisijo za spodbujanje pravic in varstvo otrok in mladih (Portugalska) pri posvetovanju z otroki o otrokovih pravicah in največji koristi otroka v postopkih razhoda staršev ter v postopkih varstva in vzgoje. Posvetovanj se je udeležilo 59 otrok in mladih odraslih, starih med sedem in devetnajst let. Na Madžarskem in v Italiji so bila posvetovanja osredotočena na primere razhoda staršev, v njih pa je sodelovalo 17 otrok in mladih. Namen je bil zagotoviti, da so pri pripravi priporočila in njegove priloge upoštevana stališča in izkušnje otrok.

39. Posvetovanja so pokazala, da sodelujoči otroci nikoli ali le redko dobijo priložnost spregovoriti o vprašanih, o katerih so bili povprašani, čeprav je večina med njimi sama doživela razhod staršev in so te okoliščine doživljali kot zapletene, pogosto zelo čustvene in občutljive.²⁴

40. Sodelujoči otroci so poudarili, da bi morali odrasli, tako starši kot strokovnjaki, otrokom prisluhniti in se z njimi posvetovati o zadevah, ki jih zadevajo, s skrbnostjo in spoštovanjem, ne da bi jih presojali ali vnaprej skleпали, da kot odrasli vedo, kaj je zanje najbolje.

41. Otroci od odraslih pričakujejo, da jih bodo pomirili in jim pomagali ohraniti mirnost ter se spopasti z vsakdanjim življenjem, pa tudi s težkimi in stresnimi situacijami, ne da bi jim prikrivali resnico ali jih prepričevali, da je vse v redu, čeprav to ni res. Potrebujejo čas, da izrazijo svoje skrbi in vprašanja, od odraslih pa pričakujejo, da jim dajo občutek, da so pomembni. Želijo, da jim odrasli svoje odločitve pojasnijo v jeziku, ki ga razumejo, tako, da lahko razumejo, kaj to pomeni zanje – tako kratkoročno kot dolgoročno.

23. Bekkhus B. T. (2022), *Poročilo o zaslišanju relevantnih deležnikov o varstvu otrokovih pravic in največje koristi otroka v primerih ločitve staršev in v postopkih varstva in vzgoje*, Svet Evrope.

24. Ta del temelji na zbirnem poročilu o posvetovanjih z otroki, ki so ga pripravili Fundacija Hintalovon za otrokove pravice in svetovalci Odboru strokovnjakov za otrokove pravice in največjo korist otroka v primerih ločitve staršev in v postopkih varstva in vzgoje [CJ/ENF-ISE\(2022\)10](#), Svet Evrope.

42. Zanje je bilo pomembno zagotavljati otrokovo dobrobit, stabilnost in kontinuiteto v njegovem življenju ter odnosih. Hkrati bi si otroci, kadar so spremembe neizogibne, želeli, da bi imeli čas, da te spremembe razumejo, se nanje pripravijo in se jim postopoma prilagodijo.

43. Otroci so izrazili željo, da bi se lahko z nekom pogovorili o svoji situaciji ter o težavah in občutkih, ki so posledica razhoda staršev. Niso imeli občutka, da bi se med ločitvenimi postopki staršev lahko obrnili na odrasle, ki bi bili posebej pozorni na njihova čustva in dobrobit. Poudarili so, da bi bilo zanje koristno, če bi imeli strokovnjaka, ki bi jim nudil podporo, ki bi jih spremljal ves čas postopka in jim ga razložil. Takšna »tolažilna« oseba, kot so se izrazili, bi bila nekdo, ki bi mu lahko zaupali in ki bi jim pomagal, ne da bi skušal reševati njihove težave, predvsem pa jih ne bi pomiloval, temveč bi jih znal obravnavati brez predsodkov in z objektivnostjo.

44. Otroci so sodelovanje v postopkih razhoda staršev opisali kot težavno in neprijetno, bodisi zaradi strahu pred pravnim sistemom bodisi zaradi strahu glede odnosa s starši. Zlasti jih je skrbelo, da bi njihovo sodelovanje lahko povzročilo škodo enemu od staršev. Povedali so, da je zanje lahko težko presoditi, ali je govoriti resnico dobro ali škodljivo, saj je otrok morda dobil navodila, naj bo tiho ali naj pove oziroma ne pove česa določenega. Razhod staršev je zanje bolj čustveni kot pravni postopek. Poudarili so, da zaslišanje ne bi smelo delovati kot šolski izpit ter da otroci ne marajo, da se jih presoja ali da imajo občutek, da se jih presoja, ko sodelujejo v postopkih. Ne želijo, da se od njih zahteva ali se pritiska nanje, naj izbirajo med svojimi starši.

45. Otroci so povedali, da bi pozdravili enostaven dostop do podrobnih in otroku prijaznih informacij, nasvetov in idej, ki bi jim pomagali pri soočanju z ločitvijo staršev. Priporočili so tudi, da se otroci lahko pripravijo na sodelovanje v postopku, tako da razumejo, kako bo ta potekal, kakšna je njihova vloga, kolikšen vpliv bodo imeli na odločbe, kakšne druge rešitve in možnosti so na voljo ter kako se bodo njihova mnenja uporabljala, delila in upoštevala. Želijo si, da so o odločitvah obveščeni pravočasno in na pregleden način.

46. Otroci so povedali, da se v formalnem okolju – na primer ob srečanjih z izvajalci storitev ali s sodniki – včasih težko osredotočijo. Če otrok informacije dobi šele na zaslišanju, jih v tistem trenutku in v takšnem okolju morda ne bo zmoget v celoti razumeti. Otroci so povedali, da bi morali imeti čas, da o prejetih informacijah premislijo, ter možnost, da jih pozneje ponovno preverijo v pisnih ali digitalnih gradivih.

47. Otroci so poudarili pomen sistematične individualne presoje, preglednosti pri odločanju, dostopa do informacij in odprtega dialoga. Priznali so, da odrasli delajo napake tako kot otroci, in priporočili, da mora odgovorna oseba v takih primerih o napaki odkrito spregovoriti in jo, če je le mogoče, tudi odpraviti.

48. Otrokom je bilo pomembno, da odgovornost za odločitve nosijo odrasli, naj bodo to starši, sodnik ali drugi strokovnjaki. Zavedali so se, da njihova stališča niso vedno v skladu z največjo koristjo otroka in da se lahko otrokova stališča sčasoma spremenijo, nanje pa lahko vplivajo drugi ali okoliščine. Zavedali so se, da odločitev ni odvisna od njih, vendar so želeli, da se njihova stališča skrbno preučijo in ustrezno upoštevajo v postopku odločanja, zlasti če so imeli močno in utemeljeno mnenje.

49. Otroci so se dotaknili tudi usposobljenosti in veščin uradnih oseb ter strokovnjakov, ki sodelujejo v postopkih. Pomembno jim je bilo, da uradniki in strokovnjaki razumejo otrokove pravice in največjo korist otroka ter jih spodbujajo pri svojem delu, da so usposobljeni za komunikacijo, ki upošteva potrebe otrok, in da so pozorni na njihove čustvene potrebe. Otroci bi si želeli strokovnjake, ki jim lahko zaupajo, ki so mirni, potrpežljivi in spoštljivi, ki jim resnično prisluhnejo ter jih vključijo v pogovor. Priporočili so tudi, da morajo biti strokovnjaki, ki delajo z otroki, pošteni, dosledni in odločni, da jasno pojasnijo pravila in odločitve ter poskrbijo, da jih vsi spoštujejo.

Dodatek k priporočilu

Dodatek k Priporočilu CM/REC(2025)4

I. Področje uporabe in opredelitve pojmov

Obseg

50. To priporočilo se uporablja za vse postopke in postopke alternativnega reševanja sporov, ki vključujejo starše otroka, ki ne živijo skupaj ali ne želijo več živeti skupaj, in v katerih se lahko odloča o starševski skrbi, varstvu ali vzgoji, stikih z otrokom ali dostopu do njega. Takšni postopki vključujejo kontradiktorne sodne postopke, upravne postopke za preverjanje in pravno uveljavitev starševskih sporazumov ter mediacijo in druge postopke alternativnega reševanja sporov. Šteje se, da v področje uporabe tega priporočila spada tudi odobritev zasebnih dogovorov staršev glede zgoraj navedenih odločitev s strani upravnih ali sodnih organov ali notarskih pisarn.

51. Cilj priporočila je zagotoviti varstvo otrokovih pravic in največje koristi otroka z dosledno kontinuiteto pred ločitvenimi postopki staršev, med njimi

in po njih. Vsebuje priporočila, načela in praktične usmeritve glede: a) ukrepov za podporo staršem pri zagotavljanju varstva ter usmerjanja otrok v skladu z njihovimi starševskimi pravicami in odgovornostmi v ločitvenih postopkih staršev; b) odločanja o otrocih v takšnih postopkih oziroma procesih; c) ukrepov za zagotovitev izvajanja odločitev in, kjer je to potrebno, njihovega izvrševanja; ter d) drugih, spremljevalnih ukrepov.

Opredelitev izrazov

52. Za namene tega priporočila:

- »Postopki« pomenijo vse upravne in sodne postopke pred pristojnim organom, ki spadajo na področje uporabe tega priporočila.
- »Pristojni organ« pomeni državne organe, na primer sodišča ter druge sodne ali upravne organe, ki so pristojni za sprejem pravno zavezujoče odločbe o ureditvah v zvezi z otrokom, vključenim v ločitvene postopke staršev. Ureditev se lahko nanaša na starševsko skrb, varstvo ali vzgojo ter ureditev stikov z otrokom, kadar starši otroka ne živijo skupaj ali tega ne želijo več. V tem kontekstu »odločba« pomeni ne le odločbo o vsebini, temveč tudi druge odločbe, sprejete v zadevi, na primer odločbe o pregledu določene ureditve ali o priznanju pravnih učinkov zasebne odločitve oziroma sporazuma, ki sta ga dosegla starša.
- »Alternativno reševanje sporov« je opredeljeno kot postopek, v katerem se stranke pogajajo za doseg popolnega ali delnega sporazuma s pomočjo enega ali več strokovnjakov, kot so odvetniki, mediatorji ali drugi relevantni strokovnjaki. Postopki alternativnega reševanja sporov praviloma potekajo vzporedno s postopki in se lahko, skladno z nacionalno zakonodajo, začnejo pred postopki, med njimi, po njih ali namesto njih. Takšni postopki alternativnega reševanja sporov lahko med drugim vključujejo mediacijo, sodelovalna pogajanja, koordinacijo staršev, podporo pri uresničevanju stikov, poravnalne postopke, terapevtsko družinsko pravosodje ter podobne pristope.

Arbitražna se v okviru tega priporočila ne šteje za postopek alternativnega reševanja sporov, saj ne gre za postopek pogajanj, nekatere države članice pa v svojih jurisdikcijah prepovedujejo uporabo arbitraže v zvezi z ločitvijo staršev.

Zelo konflikten primer« pomeni primere ločitve staršev, v katerih eden ali oba starša ne zmoreta ali nočeta preseči svojih razlik in se osredotočiti na največjo korist otroka ali izpolnjevati svojih starševskih obveznosti do otroka z namenom doseči sporazum o ločitvi, razen če gre za nasilje v družini.

Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter boju proti njima (CETS št. 210) nasilje v družini opredeljuje kot »vsako dejanje fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja, ki se zgodi v družini ali gospodinjski enoti ali med nekdanjima ali trenutnima zakoncema ali partnerjema, ne glede na to, ali storilec še prebiva ali je prebival z žrtvijo« (točka (b) 3. člena). Nasilje v družini vključuje nasilje nad otrokom, ki se dogaja v družini ali skupnem gospodinjstvu.²⁵

Primeri, ki vključujejo nasilje enega od staršev nad drugim, so izključeni iz opredelitve zelo konfliktnih primerov. Vzpostaviti je treba varovala, ki omogočajo odkrivanje in presejanje primerov, ki ne vključujejo le neposrednega nasilja nad otrokom, temveč tudi nasilje enega od staršev nad drugim.

- Za zelo konfliktno primere je značilna ena ali več naslednjih značilnosti:
- visoka stopnja sovražnosti, antagonizma in nezaupanja med staršema;
- nenehne težave pri komunikaciji in ponavljajoči se sodni spori;
- odsotno ali nezadostno sodelovanje med starši, zlasti pri izvajanju doseženega sporazuma ali poravnave ali odločbe pristojnega organa o starševski skrbi, varstvu in vzgoji ter ureditvi stikov z otrokom.

Zadeve, ki so zelo konfliktno, se lahko obravnavajo na sodišču ali rešujejo v mediaciji ali drugih postopkih alternativnega reševanja sporov. Ponavljajoči se sodni spori se nanašajo na sodne spore v okviru področja uporabe tega priporočila in na primere, ko se mediacija ali drugi postopki alternativnega reševanja sporov ponovijo ali ko se zadeva vrne na sodišče zaradi nezadostnega spoštovanja in izvajanja ustreznega sporazuma ali odločbe s strani enega ali obeh staršev. Ne nanaša se na primere, ko se starš po določenem času ponovno obrne na sodišče, ker se je otrok razvil in se je njegov položaj spremenil, te spremembe pa zahtevajo prilagoditev sodne odločbe ali mediacijskega sporazuma.

- »Otrok« je v skladu z 1. členom KOP opredeljen kot vsaka oseba, ki še ni dopolnila 18 let. V državah članicah Sveta Evrope je običajna polnoletnost 18 let.²⁶

Ne glede na zakonsko določeno polnoletnost ali najnižje starosti, ki jih nacionalno pravo določa za priznanje pravne sposobnosti otrokom pri sprejemanju posameznih odločitev ali uveljavljanju določenih pravic, se

25. Glej tudi §§ 114-115 spodaj.

26. Priporočilo Sveta Evrope [CM/Rec\(2012\)2](#) Odbora ministrov državam članicam o sodelovanju otrok in mladih, mlajših od 18 let, str. 6.

to priporočilo uporablja za otroke, mlajše od 18 let, saj ima vsak otrok brez diskriminacije pravico, da se največji koristi otroka nameni ustrezna pozornost pri odločitvah in ravnanjih, ki se nanašajo na otroka.

- Priporočilo kot »starše« šteje osebe, ki se po nacionalnem pravu držav članic štejejo za otrokove starše.

Starš je praviloma tudi nosilec starševske skrbi. Vendar je lahko starševska skrb starša omejena z odločbo pristojnega organa. Poleg tega se lahko od starša zahteva, da izvede določene postopke, da se mu prizna starševska skrb, zlasti kadar starša nista poročena ali kadar je starševsko skrb namesto starša pridobila druga oseba. Drugi nosilci starševske skrbi v primeru ločenega življenja staršev so lahko novi partner starša ali druge osebe.

- »Starševska skrb« pomeni sklop pravic in dolžnosti, povezanih z vzgojo, skrbjo in odločanjem ter podporo otroku, kot je opredeljeno v veljavni nacionalni zakonodaji. V številnih državah članicah je ožje opredeljen sklop pravic in dolžnosti, povezanih z vzgojo, skrbjo in odločanjem, ne pa tudi s preživetjem otroka. Te pojmovne ureditve se med državami razlikujejo tako po poimenovanju kot po vsebini²⁷ (glej opredelitev stikov).

Nekatere države članice razlikujejo med odgovornostjo za odločanje ter pojmom »custody«, pri čemer »custody« običajno zajema odgovornost za odločanje o vsakodnevni vprašanji, pomembnejše in večje odločitve pa so prepuščene posebni odgovornosti za odločanje. V teh državah članicah se izraz »starševska skrb«, kot je uporabljen v tem priporočilu, nanaša le na posebno odgovornost za odločanje o ključnih odločitvah, opredelitev pojma »custody« v tem priporočilu pa se uporablja za vsakodnevno odgovornost. V državah članicah, ki uporabljajo le eno opredelitev pojma »custody«, se opredelitvi »starševske skrbi« in »custody« iz tega priporočila uporabljata za oba vidika. Za države članice, ki nimajo pravnega izraza za »custody«, se opredelitev »stikov« iz tega priporočila uporablja v širšem smislu, ki zajema čas starševstva in podobne izraze. To priporočilo uporablja funkcionalni in ne terminološki pristop: Če odstavek obravnava osebne odnose in preživljanje časa drug z drugim, uporablja izraz »stiki«, vendar zajema vse domače izraze, ki se nanašajo na to situacijo. Če se odstavek nanaša na odločanje o pomembnejših vprašanjih v zvezi z otrokom, se v njem uporablja izraz »starševska skrb«

27. Mole N. in Mallevaey B. (2021), *Študija izvedljivosti pravnega instrumenta o varstvu največje koristi otroka v primerih ločitve staršev*, Svet Evrope, odst. 194.

ali »custody«. Poleg tega nekatere države članice v svoji nacionalni zakonodaji uporabljajo izraz »prebivanje« namesto izraza »skrbništvo«, kot je uporabljen v tem priporočilu.

- Priporočilo pojem »stik« opredeljuje v skladu s Konvencijo Sveta Evrope o stikih z otroki (ETS št. 192) iz leta 2003 (točka (a) 2. člena) kot:
 - a. da otrok za določen čas biva pri staršu ali drugi osebi, s katero je tesno povezan in pri kateri običajno ne živi, ali se z njo srečuje;
 - b. kakršno koli obliko komunikacije med otrokom in takšno osebo;
 - c. posredovanje informacij takšni osebi o otroku ali otroku o takšni osebi.

Opredelitve »stikov« v nacionalnih zakonodajah držav članic se razlikujejo po besedilu in obsegu. Ker nekatere države članice namesto izraza »stiki« uporabljajo na primer »pravico do stikov/obiskov«, »dostop« ali »skrbništvo«, trenutno ne obstaja enotna terminologija na tem področju. Kot je ugotovljeno v študiji izvedljivosti, ki je bila podlaga za pripravo tega priporočila, izraz »custody« v kontekstu ločitve staršev vse pogosteje izgublja pomen, saj »... poudarja, da je starš, ki ima »skrbništvo«, nosilec pravic nad otrokom.« Sodobnejše razmišljanje se sklicuje na pojme, kot so starševska skrb, prebivališče, »ureditve glede otroka«, stiki ali dostop ... in se je tako ... premaknilo ... k obravnavi položaja z vidika otroka. ... izraz »custody« se na splošno razume v okviru odločitev o določitvi otrokovega prebivališča, vendar lahko vključuje tudi veliko širše in daljnosežnejše pravice.«²⁸

Za namene tega priporočila pravica do stikov pomeni stike za omejeno časovno obdobje med otrokom in starši ali drugimi osebami, kot so sorojenci, vključno s polbrati in polsestrami ter otroci starševega zakonca ali partnerja, stari starši ali drugi člani širše družine. Ne nanaša se na redne neposredne in osebne odnose med otrokom in starši v primerih skupnega starševstva z deljeno starševsko skrbjo. V tem priporočilu se pojem »stik« uporablja tako za stik *stricto sensu* kot tudi za čas, ki ga otrok preživi pri staršu ali drugi osebi, ki je za otroka pomembna. Zato se v ureditvah skupnega starševstva čas, ki naj bi ga otrok preživel z enim od staršev, potem ko je čas preživel z drugim, v tem instrumentu razume kot »stik«, kadar je tako določeno v relevantnem odstavku. Če neomejen čas, ki ga otrok preživi pri staršu, ali skrbništvo povzroča tveganje za otroka, mora

28. Mole N. and Mallevaey B. (2021), *Feasibility study of a legal instrument on the protection of the best interests of the child in situations of parental separation*, Svet Evrope, odstavek 198.

pristojni organ sprejeti ukrepe za omejitev vseh »stikov« med staršem in otrokom. Če eden od staršev ovira drugega pri izvajanju ureditve stikov oziroma časa, ki ga otrok preživi pri staršu, je treba to obravnavati podobno kot oviranje »stikov«.

Priporočilo [CM/Rec\(2015\)4](#) Odbora ministrov državam članicam o preprečevanju in reševanju sporov o premestitvi otrok opredeljuje stike kot »bivanje omejenega trajanja, srečanja, komunikacijo v kakršni koli obliki in zagotavljanje informacij«.²⁹ Nadalje pojasnjuje, da »pri premestitvi otroka bo to predvsem vplivalo na otrokov osebni neposredni stik z njim. Neposredni stiki bodo vedno vključevali skupno preživljanje časa doma ali zunaj doma z drugim staršem ali drugim imetnikom starševske skrbi, v večini primerov pa tudi kratkotrajno bivanje pri njem. Obstajajo tudi druge oblike manj neposrednih stikov, ki pa so za otroka vseeno pomembne. To vključuje pisno korespondenco, telefonsko in internetno komunikacijo ter zagotavljanje informacij (fotografije, šolska poročila, zdravniška poročila itd.).«³⁰

V nacionalni zakonodaji držav članic pravica do stikov lahko vključuje ali ne vključuje pravico do obveščenosti. Nekatere države članice določajo možnost priznanja pravice do stikov, ki ne vključuje pravice do obveščenosti o otroku; to se lahko nanaša na osebe, ki so za otroka pomembne. Na primer, nekdanji zakonec, ki ni otrokov starš, ima lahko pravico do stikov, ne da bi imel tudi pravico do informacij o otroku, na primer glede otrokovega razvoja, zdravja ali šolskih dosežkov.

- »Sorojenci« pomeni otrokove brate in sestre, polbrate in polsestre ter otroke starševega zakonca ali partnerja.

II. Krovna načela

53. Krovna načela ponovno potrjujejo standarde človekovih pravic, kot izhajajo iz mednarodnega prava ter prava in politik Sveta Evrope. Zagotavljajo krovni okvir, ki usmerja izvajanje in razlago priporočila ter načel iz njegove priloge, tako pri vsebinskih kot pri procesnih vprašanjih.

Največja korist otroka

54. V skladu s prvim odstavkom 3. člena KOP morajo vsi upravni in sodni postopki ter postopki alternativnega reševanja sporov, ki spadajo na področje

29. Priporočilo [CM/Rec\(2015\)4](#) Odbora ministrov državam članicam o preprečevanju in reševanju sporov o premestitvi otrok, 11. februar 2015, opredelitve, d.

30. Prav tam, [Pojasnjevalni memorandum](#), odstavek. 12.

uporabe tega priporočila, zagotoviti otrokovo pravico, da se največja koristi otroka presodi in da se ji nameni ustrezna teža. Ustrezna teža pomeni, da je največja koristi otroka upoštevana kot primarno vodilo oziroma, kadar tako določa nacionalno pravo, kot odločilno merilo. Načelo največje koristi otroka se uveljavlja tako v materialnem kot v procesnem pravu, v skladu s krovnimi načeli iz mednarodnih standardov in standardov Sveta Evrope ter s Smernicami Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju.

Pravica biti slišan

55. V skladu z 12. členom KOP in Smernicami Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju ima otrok pravico do obveščenosti in pravico, da se z njim posvetuje o vseh zadevah, ki ga zadevajo, njegova mnenja pa je treba upoštevati z ustrezno težo, skladno z otrokovo starostjo in stopnjo zrelosti. Pravica biti slišan velja tako v zasebnem in družinskem okolju kot pri otrokovih stikih z izvajalci storitev, pa tudi v upravnih in sodnih postopkih ter postopkih alternativnega reševanja sporov (glej poglavje o presoji največje koristi otroka in oddelek o pravici biti slišan).

Pravna država

56. Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju določajo krovna načela dostopa do pravnega varstva in vladavine prava posebej za otroke: »Elementi poštenega postopka, kot so načela zakonitosti in sorazmernosti, domneva nedolžnosti, pravica do poštenega sojenja, pravica do pravnega svetovanja, pravica do dostopa do sodišča in pravica do pritožbe, morajo biti otrokom zagotovljeni enako kot odraslim; pod pretvezo največje koristi otroka se teh pravic ne sme omejevati ali odrekati. To velja za vse sodne, izvensodne in upravne postopke.«³¹

57. Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju državam članicam služijo kot vodilo pri zagotavljanju, da postopki, v katere so vključeni otroci, spoštujejo in varujejo otrokove pravice, hkrati pa so občutljivi za potrebe in morebitne ranljivosti posameznega otroka. Zagotavljajo usmeritve o ustreznih ukrepih za varovanje in spoštovanje otrokovih pravic v pravnih postopkih, ne da bi se pod pretvezo največje koristi otroka zmanjševali ali zanikali standardi poštenega postopka. Na primer, varovanje otroka pred izpostavljenostjo upravnim ali sodnim postopkom ne sme biti izgovor za to, da se mu odreče pravica do sodelovanja v postopku. Kadar se zdi, da je največja

31. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), III.E.2.

korist otroka v nasprotju s procesnimi standardi, ki so zasnovani predvsem z vidika odraslih, morajo države članice poskrbeti za otrokom prilagojeno uporabo teh standardov.

58. Države članice morajo vsem otrokom zagotoviti polno in brezpogojno pravico do dostopa do sodnega varstva v skladu s 13. členom EKČP. V okviru ločitvenih postopkov staršev pravica otroka do dostopa do sodnega varstva ne pomeni nujno pravice otroka, da začne postopek in v njem sodeluje kot stranka, temveč se, ob upoštevanju nacionalne zakonodaje, uporablja v primerih, ko otrok meni, da so bile njegove pravice kršene, da se kršijo ali da niso bile ustrezno obravnavane.³² Materialno in procesno pravo mora biti jasno, skladno in izvršljivo, da se družinam omogoči reševanje vprašanj, ki se pojavijo v zvezi z ločitvijo staršev.

Dostojanstvo

59. Spoštovanje nedotakljivosti otrokovega prirojenega dostojanstva je temeljna človekova pravica in eno izmed temeljnih načel otroku prijaznega pravosodja.³³ Velja v vseh fazah pred pravnimi postopki, med njimi in po njih ter v postopkih alternativnega reševanja sporov. Pristojni organi in strokovnjaki, ki sodelujejo v postopkih in postopkih alternativnega reševanja sporov na področju uporabe tega priporočila, morajo z otroki ravnati skrbno, občutljivo in spoštljivo, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti otrokovi stopnji zrelosti, osebnemu položaju in njegovim specifičnim potrebam.

Pravočasnost

60. Postopki, v katerih so udeleženi otroci, morajo imeti prednost, obravnavati se morajo kot nujni in zaključiti brez nepotrebne odlašanja, ob spoštovanju vladavine prava.³⁴ Kadar pravosodni sistemi držav članic predvidevajo specializirana družinska sodišča, ki obravnavajo izključno civilnopravne postopke, v katerih so udeleženi otroci, se lahko šteje, da je načelo prednostne obravnave že vsebovano v sami specializirani pristojnosti. Načeli pravočasnosti in izjemne skrbnosti veljata ne glede na morebitno specializacijo pristojnosti.

32. Prav tam, III.E; B; D.

33. Prav tam, III.C.

34. Prav tam, IV.D.4.

61. Pravočasnost in izjemna skrbnost sta krovni načeli v vsaki fazi družinskopravnega postopka, da bi se izognili tveganju škodljivih posledic.³⁵ To velja enako za vse faze ugotavljanja največje koristi otroka: presojo zadeve, odločanje, vključno z morebitnimi začasnimi in nujnimi odločbami, ter izvajanje. Pravočasno sprejemanje in izvajanje odločitev je bistveno tudi zato, da se otroku zagotovita jasnost in stabilnost ter prepreči, da bi se družinski spori in konflikti sčasoma nadaljevali ali stopnjevali, in posledično prepreči ali zmanjša škoda, ki jo utrpi otrok.

62. ESČP je priznalo, da lahko postopkovna zamuda v praksi privede do dejanske odločitve o vprašanju, predloženem sodišču, v nekaterih primerih celo še preden sodišče opravi obravnavo. Učinkovito spoštovanje pravice do zasebnega in družinskega življenja zahteva, da se prihodnji odnosi med staršem in otrokom določijo izključno na podlagi vseh relevantnih okoliščin, ne pa zgolj zaradi poteka časa.³⁶

63. Otrokov položaj je dinamičen in se nenehno spreminja zaradi njegovega razvoja in njegovih razvijajočih se sposobnosti. V sodnih postopkih bo zato morda treba odločbe v zvezi z otroki pregledati in prilagoditi že v kratkem času, tudi v fazi izvajanja ali izvrševanja odločb (glej poglavji Nujni in začasni ukrepi ter Izvajanje in izvrševanje).

64. Pravočasnost je pomembna za otroke vseh starosti in lahko terja posebne premisleke tako pri dojenčkih in mlajših otrocih kot tudi pri mladostnikih. Odločevalci morajo presoditi, kako bi odločba otroku koristila v danih okoliščinah zdaj ter na srednji in daljši rok, pri tem pa upoštevati tudi otrokovo dojemanje časa.

65. V nekaterih okoliščinah lahko pride do zamud zaradi potrebe po zbiranju informacij, kar je lahko dolgotrajno, zlasti kadar je v zadevo vključenih več pristojnosti, na primer zaradi sodelovanja različnih državnih in upravnih organov v decentraliziranih ali zveznih državah ali v čezmejnih primerih. Da bi takšne zamude preprečile ali jih zmanjšale na najmanjšo možno mero, morajo države članice razviti učinkovite mehanizme sodelovanja in komunikacije, ki omogočajo vse potrebne korake pri presoji zadeve, odločanju ter, kjer je to relevantno, pri izvajanju ali izvrševanju odločitev.

35. Prav tam, IV.D.4.51.

36. *Strand Lobben in drugi proti Norveški* [VS], št. 37283/13, § 211–212, 10. september 2019.

Prepoved diskriminacije

66. Otrokove pravice je treba zagotoviti brez diskriminacije na kateri koli podlagi, kot so spol, spolna identiteta, spolna usmerjenost, »rasa«³⁷, barva kože, starost, jezik, vera, politično ali drugo mnenje, nacionalno ali socialno poreklo, pripadnost narodni manjšini, premoženje, invalidnost, rojstvo, status priseljenca ali katera koli druga osebna okoliščina oziroma drug status otroka, njegovih staršev ali imetnikov starševske skrbi ter drugih relevantnih družinskih članov.³⁸

67. 2(2). člen KOP države zavezuje, da sprejmejo vse ustrezne ukrepe, da bi zagotovile, da je otrok zaščiten pred vsemi oblikami diskriminacije ali kaznovanja na podlagi statusa, dejanj, izraženih mnenj ali prepričanj otrokovih staršev, zakonitih skrbnikov ali družinskih članov.

68. Poleg učinkovitega pravnega varstva pred diskriminacijo so lahko potrebni tudi proaktivni in preventivni ukrepi za podporo otrok in staršev v ranljivih položajih.³⁹

Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja

69. Države članice morajo zagotoviti spoštovanje zasebnega in družinskega življenja otrok, staršev in drugih imetnikov starševske skrbi ter drugih družinskih članov, ki jih zadevajo postopki in ukrepi na področju uporabe tega priporočila, v skladu z 8. členom EKČP (glej oddelek o varstvu podatkov).

70. Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja je sestavni del otroku prijaznega pravosodja in temeljna pravica otroka ter se uresničuje pred upravnimi in sodnimi postopki, med njimi in po njih, pa tudi v postopkih

37. Glede uporabe terminologije smiselno primerjajte razlago iz Priporočila [CM/Rec\(2022\)16](#) Odbora ministrov državam članicam o boju proti sovražnemu govoru: "Ker vsi ljudje pripadamo isti vrsti, Odbor ministrov, tako kot Evropska komisija proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI), zavrača teorije, ki temeljijo na obstoju različnih "ras". Vendar se v tem dokumentu izraz "rasa" uporablja zato, da bi zagotovili, da osebe, ki so na splošno in zmotno dojemane kot "pripadniki druge rase", niso izključene iz varstva, ki ga zagotavlja to priporočilo."

38. KOP, 2. člen EKČP, 14. člen, in Protokol št. 12 k EKČP. Evropsko sodišče za človekove pravice (posodobljeno 2022), Vodnik po 14. členu Evropske konvencije o človekovih pravicah in 1. členu Protokola št. 12 h Konvenciji: prepoved diskriminacije.

39. Sklad Združenih narodov za otroke (2002), Priročnik za izvajanje Konvencije o otrokovih pravicah, Popolnoma prenovljena izdaja, str. 19.

alternativnega reševanja sporov. Učinkovito spoštovanje te pravice je bistveno za zaščito otrokovega dostojanstva.⁴⁰

71. Pravica do družinskega življenja je še posebej pomembna v ločitvenih postopkih staršev. ESČP je ugotovilo, da je vzajemno uživanje staršev in otroka v družbi drug drugega temeljni element družinskega življenja, tudi če se je odnos med staršema porušil.⁴¹ Poleg tega je ESČP poudarilo legitimen, dolgoročen interes otrok, da razvijejo in ohranijo vez s staršem⁴², ter da »prekinitev takih vezi pomeni odrezati otroka od njegovih korenin«.⁴³ Zato morajo državni organi, če ni izjemnih okoliščin, storiti vse za ohranitev osebnih odnosov.⁴⁴ Resno omejitev starševskih pravic je treba odrediti le iz razlogov, povezanih s starševskimi sposobnostmi vpletenega starša, in mora vedno služiti največji koristi otroka.⁴⁵ Popolna prekinitev stikov je lahko upravičena le v izjemnih okoliščinah, pristojni organi pa morajo vedno preveriti, ali bi bilo mogoče cilj varstva otroka doseči z manj omejevalnimi sredstvi.

III. Presoja največje koristi otroka

72. KOP določa, da je »pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, ki jih izvajajo javne ali zasebne ustanove socialnega varstva, sodišča, upravni ali zakonodajni organi, največja korist otroka primarno vodilo« (prvi odstavek 3. člena). Prvi odstavek 3. člena KOP kot splošno načelo določa pravno zavezujoč okvir za vse odločitve v zvezi z otroki, ki jih sprejemajo državni organi v sodstvu, upravi in zakonodaji ter državne in zasebne ustanove, ki zagotavljajo storitve

40. KOP, 16. člen EKČP, 6. člen Svet Evrope, Konvencija o varstvu posameznikov glede na avtomatsko obdelavo osebnih podatkov (ETS št. 108). Svet Evrope, Konvencija o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov, Konvencija 108 +. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), str. 22 in 82. Odbor za otrokove pravice (2019), Splošni komentar št. 24 (2019) o otrokovih pravicah v pravosodnem sistemu za otroke, [CRC/C/GC/24](#), 66.–71. odstavek.

41. Med drugim: ESČP *Elsholz proti Nemčiji* [VS], št. 25735/94, § 43, ECHR 2000-VIII; *Keegan proti Irski*, 26. maj 1994, § 50, serija A št. 290; *Kosmopoulou proti Grčiji*, št. 60457/00, § 47, 5. februar 2004; *Mustafa in Armağan Akın proti Turčiji*, št. 4694/03, § 19, 6. april 2010; *Mitrova in Savik proti Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji*, št. 42534/09, § 82, 11. februar 2016; *Mitovi proti Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji*, št. 53565/13, § 57, 16. april 2015; *Kacper Nowakowski proti Poljski*, št. 32407/13, § 70, 10. januar 2017 (v nadaljevanju: *Kacper Nowakowski proti Poljski*, 2017).

42. ESČP *Krivošej proti Srbiji*, št. 42559/08, § 54, 13. april 2010; *Felbab proti Srbiji*, št. 14011/07, § 69, 14. april 2009.

43. ESČP *Vojnity proti Madžarski*, št. 29617/07, § 40, 12 February 2013.

44. ESČP, *Kacper Nowakowski proti Poljski*, § 75, 2017.

45. Na primer, dejstvo, da starš ne spoštuje sodišč, ne zadostuje kot utemeljitev: ESČP, *Zawadka proti Poljski*, št. 48542/99, §§ 60–61, 23. junij 2005.

za otroke in družine.⁴⁶ Kot temeljno načelo otroku prijaznega pravosodja je⁴⁷ največja korist otroka vodilno načelo družinskopravnih postopkov v državah članicah Sveta Evrope.

73. Največja korist otroka mora usmerjati odločitve in ravnanja tudi tretjih oseb po KOP: Prvi odstavek 18. člena KOP določa, da je največja korist otroka temeljna skrb staršev in zakonitih skrbnikov, ki so primarno odgovorni za otrokovo vzgojo in razvoj.

74. Glede na pomen največje koristi otroka kot splošnega načela, ki se uporablja v javni in zasebni sferi, je treba v primerih in ločitvenih postopkih staršev največjo korist otroka ustrezno presoditi.

75. Načela presoje največje koristi otroka so skupna vsem postopkom odločanja na področju uporabe priporočila, ne glede na to, ali presojo opravi pristojni organ (na primer sodišče), upravni organ ali izvajalec storitev, ali pa drugi zasebni akterji, kot so starši.

76. Splošni cilj presoje je pridobiti temeljito, natančno in celovito razumevanje otrokovega položaja kot podlago za odločanje, ki zagotavlja polno in učinkovito uresničevanje vseh pravic posameznega otroka, kot jih določata EKČP in KOP, ter otrokov celostni razvoj ob upoštevanju usmeritev Odbora za otrokove pravice (glej razdelek Priporočila).⁴⁸

77. Otrokove pravice, kot jih zagotavljajo EKČP in KOP, njuni dodatni protokoli ter drugi mednarodni standardi in standardi Sveta Evrope, predstavljajo splošni okvir za presojo. Otrokove pravice so univerzalne in veljajo za vse otroke; povezane so z obveznostmi držav ter jih je mogoče zahtevati in uveljavljati.

78. Čeprav so otrokove pravice univerzalne, otrokove potrebe ne zajemajo le splošnih potreb vseh otrok, temveč tudi njegove individualne in posebne potrebe. Otroci lahko potrebujejo različno stopnjo podpore, tudi posebno, individualno prilagojeno podporo, da bi lahko svoje pravice uresničevali pod enakimi pogoji.

46. Odbor za otrokove pravice (2003), Splošni komentar št. 5 (2003), Splošni ukrepi za izvajanje Konvencije o otrokovih pravicah (4., 42. in 44. člen, 6. odstavek), CRC/GC/2003/5, 12. odstavek.

47. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), III.B.

48. Odbor za otrokove pravice (2013), Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo, CRC/C/GC/14, 4. odstavek.

79. Namen presoje največje koristi otroka je opredeliti otrokove potrebe kot podlago za zagotavljanje storitev in ukrepov, potrebnih za uresničevanje pravic posameznega otroka brez diskriminacije. Da bi se odzvali na otrokove potrebe in zagotovili njegove pravice, je presoja največje koristi otroka vedno individualna presoja, ki ustrezno upošteva okoliščine zadeve, otrokovo starost, stopnjo zrelosti in razvijajoče se zmožnosti ter vse relevantne dejavnike.

80. V upravnih in sodnih postopkih ima presoja največje koristi otroka poleg vsebinskega tudi procesni pomen. ESČP je poudarilo, da so nacionalna sodišča praviloma tista, ki presojuje dokaze, ki jih imajo pred seboj, vključno z načini, na katere se ugotavljajo relevantni razlogi. Ob priznanju, da je največja korist otroka v postopku odločanja odločilnega pomena, je ESČP hkrati opozorilo, da morajo nacionalni organi temeljito preučiti družinske razmere in opraviti resnično tehtanje med interesi otroka in družine. Da bi bilo takšno tehtanje sploh mogoče, mora presoja zadeve upoštevati vrsto dejavnikov, med drugim dejanske okoliščine ter čustvene, psihološke, materialne in zdravstvene vidike. ESČP je poudarilo, da je treba zadevo presojati skrbno in vestno, pri tem pa upoštevati dinamiko razmer ter nove dokaze, ki se lahko pojavijo med postopkom⁴⁹(glej poglavji o pravočasnosti in pregledu odločbe). Presoja dejstev in dokazov v konkretni zadevi je podlaga za odločbo nacionalnega sodišča, ki mora svojo odločbo tudi ustrezno obrazložiti.⁵⁰

81. Več držav članic je v nacionalni zakonodaji določilo seznam dejavnikov, ki jih morajo pristojni organi upoštevati pri odločanju o največji koristi otroka.⁵¹ Raziskave kažejo, da pravno zavezujoča merila za presojo največje koristi otroka odločevalce opozorijo na kompleksnost takšne presoje in jo povežejo s posameznimi otrokovimi pravicami, hkrati pa omejujejo prostor za diskrecijsko odločanje o največji koristi otroka.⁵² Odbor za otrokove pravice v Splošnem komentarju št. 14 navaja tudi seznam dejavnikov, ki usmerjajo

49. ESČP, *Haddad proti Španiji*, št. 16572/17, § 61 in 63, 18. junij 2019. *Strand Lobben in drugi proti Norveški* [VS], št. 37283/13, § 213, 220 in 224, 10. september 2019.

50. ESČP, *B.B. in F.B. proti Nemčiji*, št. 18734/09 in 9424/11, 14. marec 2013.

51. Glej na primer: Avstrija, Splošni civilni zakonik, 138. odstavek Finska, Zakon o varstvu otrok (417/2007), poglavje 1, oddelek 4(2). Irska, Zakon o razmerjih med otrokom in družino iz leta 2015; Zakon o varstvu otrok (sprememba zakona) iz leta 2022. Romunija, Zakon št. 272/2004 o varstvu in spodbujanju otrokovih pravic. Španija, Zakon o pravnem varstvu mladoletnikov iz leta 1996, 2. člen.

52. Skivenes M. in Sørdsdal L. M. (2018), *Načelo največje koristi otroka v različnih jurisdikcijah na področju varstva otrok, Človekove pravice pri varstvu otrok*, str. 59–88.

presojo največje koristi otroka, pri čemer poudarja, da seznam ni ne izčrpen ne hierarhično razvrščen.⁵³

82. Priporočilo navaja relevantne dejavnike, ki jih je treba upoštevati pri presoji največje koristi otroka in ki odražajo otrokove pravice, kot jih določa Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah. Seznam dejavnikov ni izčrpen, ni statičen in ne vzpostavlja nikakršne hierarhije oziroma razvrstitve pravic glede na njihovo pomembnost. Relevantnost posameznih dejavnikov se lahko spreminja glede na okoliščine konkretne zadeve.

83. Več dejavnikov odraža razumevanje, da so obveznosti države ter odgovornosti in dolžnosti staršev in drugih tretjih oseb po KOP tesno povezane.⁵⁴

84. Pri presoji največje koristi otroka je treba upoštevati otrokovo starost, stopnjo zrelosti in njegove razvijajoče se zmožnosti ter priznati, da se z otrokovim odraščanjem njegove telesne, čustvene, kognitivne in socialne potrebe sčasoma spreminjajo in razvijajo. V skladu s 5. členom KOP je treba v presoji največje koristi otroka ugotoviti dejstva, relevantna za uresničevanje starševskih pravic, dolžnosti in odgovornosti, da se zagotovi ustrezno vodenje in usmerjanje v skladu z otrokovo razvijajočo se zmožnostjo samostojnega razmišljanja in delovanja, razločevanja in odločanja. Upoštevanje otrokove starosti ter presoja njegove zrelosti in razvijajočih se zmožnosti sta prečnega pomena. Vplivata na presojo drugih relevantnih okoliščin in omogočata, da otrok pri ugotavljanju največje koristi otroka ter v zadevnih postopkih ali procesih sodeluje na ustrezen način (glej razdelek o pravici biti slišan).

85. Vsak otrok, ki je sposoben oblikovati lastna stališča, ima pravico, da jih svobodno izrazi, ter da se njegova stališča slišijo in se jim nameni ustrezna teža, v skladu z 12. členom KOP in Smernicami Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju. Ta dejavnik odraža koncept otrokovega aktivnega udejstvovanja, ne da bi mu nalagal obveznost ali pristojnost odločanja, ali spodkopaval starševske skrbi in dolžnosti, da otroku v skladu s 5. členom KOP zagotavljajo ustrezno skrb in varstvo ter mu nudijo primerno vodenje in usmerjanje. Odbor za otrokove pravice poudarja, da sta načelo največje koristi otroka in pravica otroka biti slišan (prvi odstavek 3. člena in 12. člen KOP) komplementarna:

53. Odbor za otrokove pravice (2013), Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo (prvi odstavek 3. člena), [CRC/C/GC/14](#), poglavje IV.B, V.A.1 in 44. odstavek. Oglejte si več: Sormunen M. (ur.) (2016), [Največja korist otroka](#), Dialog med teorijo in prakso, Svet Evrope, str. 149.

54. Newell, P. in Hodgkin, R. (2007). *Priročnik za izvajanje Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah*, [Tretja, revidirana izdaja](#), UNICEF. str. 40–41.

»prvo je namenjeno uresničevanju največje koristi otroka, drugo pa zagotavlja metodologijo za pridobivanje otrokovih mnenj oziroma mnenj otrok ter njihovo vključevanje v vse zadeve, ki zadevajo otroka, vključno s presojo največje koristi otroka«⁵⁵ (glej razdelek o pravici biti slišan)

86. Pristojni organi in strokovnjaki, ki poslušajo otroke, vključene v postopke in procese na področju uporabe tega priporočila, morajo imeti na voljo ustrezna orodja, ki usmerjajo vsak pogovor z otrokom. Ustrezna orodja bi morala upoštevati potrebe otrok različnih starosti in stopenj zrelosti ter posebne potrebe in ranljivosti posameznih otrok, na primer invalidnih otrok, otrok, ki so žrtve nasilja ali izkoriščanja, in otrok, ki potrebujejo tolmačenje ali kulturno posredovanje. Starši bodo morda potrebovali podporo pri poslušanju otrokovih stališč in pri pripisovanju ustrezne teže otrokovim stališčem v svojih odločitvah in ravnanjih.

87. Kadar nacionalna zakonodaja otrokovo pravico biti slišan pogojuje z otrokovo sposobnostjo razločevanja, morajo imeti uradniki in strokovnjaki možnost uporabiti ustrezna orodja in metode za presojo otrokove sposobnosti razločevanja. Takšna orodja morajo temeljiti na dokazih o razvoju otrok ter jih je treba redno pregledovati in posodabljati (glej razdelek o pravici biti slišan).

88. V okviru presoje največje koristi otroka je treba opraviti socialno in družinsko presojo, da se presodi ustrezno ohranjanje otrokovega družinskega in socialnega okolja ter zlasti korist za otroka, da lahko ohranja pomembne osebne odnose z vsakim od staršev, sorojenci (vključno s polbrati in polsestrami ter otroci starševega zakonca ali partnerja, glej opredelitev j), drugimi družinskimi člani in drugimi osebami, ki so za otroka pomembne, na primer prijatelji in vrstniki. O tem, kaj pomeni »pomemben osebni odnos« in koliko časa naj otrok preživi z vsakim od staršev ali drugo relevantno osebo, da se tak odnos lahko razvije in ohranja, je treba odločiti ob upoštevanju okoliščin konkretne zadeve in največje koristi otroka. Glede na otrokovo pravico do ohranjanja rednih neposrednih stikov in družinskih vezi mora presoja vključevati tudi opredelitev morebitnih ovir za vzpostavljanje in ohranjanje pomembnih osebnih odnosov, vključno s praktičnimi, logističnimi in finančnimi ovirami, ter presojo možnosti, da se takšne ovire kolikor je mogoče odpravijo.

55. Odbor za otrokove pravice (2013), Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo, [CRC/C/GC/14](#), 43. odstavek. Oglejte si več: Odbor za otrokove pravice (2009), Splošni komentar št. 12 (2009), Pravica otroka biti slišan, [CRC/C/GC/12](#), odst. 70.

89. Presoja starševskih zmožnosti bo pokazala pripravljenost in zmožnost vsakega od staršev ali druge osebe, da skrbi za otroka in zadovoljuje njegove potrebe, vključno s pripravljenostjo starša, da otroku omogoči pomembne stike oziroma odnose z drugim staršem ali drugimi osebami, ki so za otroka pomembne. Presoja mora odločevalcem omogočiti, da oblikujejo ustrezne podporne storitve za krepitev zmožnosti staršev, da skrbijo za otroka in zadovoljujejo njegove potrebe, vse v skladu z največjo koristjo otroka. Presoja mora pokazati, kdaj je lahko primerno, da pristojni organ staršem naloži koriščenje storitev v skladu z največjo koristjo otroka. Poleg tega naj bi pomagala oceniti zmožnost in pripravljenost staršev, da si delita odgovornost za otroka v okviru ureditve skupnega starševstva, ter pomagala pri ugotavljanju morebitnih poskusov neupravičenega vplivanja na otrokov odnos z drugim staršem in morebitnih konfliktov lojalnosti otroka, ki so posledica takšnih poskusov.

90. Pripravljenost in zmožnost vsakega od staršev, da skrbi za otroka in zadovoljuje njegove potrebe, je treba presojati brez diskriminacije na kateri koli podlagi ter ob upoštevanju obveznosti države po KOP, da starše podpira pri skrbi za otroke in njihovi vzgoji, v skladu z njihovimi individualnimi in posebnimi potrebami.

91. Morda bo treba posebej upoštevati podlage za diskriminacijo ter proaktivne ukrepe za preprečevanje diskriminacije staršev, na primer pri starših s kronično boleznijo ali invalidnostjo, tudi s kognitivnimi ovirami; pri starših, ki niso državljani (z urejenim statusom tujca ali brez njega), oziroma pri osebah brez državljanstva; pri starših, ki pripadajo manjšinskim skupinam, tudi zaradi vere ali barve kože; pri starših, ki jih prizadene revščina; ter pri starših, ki so izpostavljeni tveganju diskriminacije zaradi spolne identitete ali spolne usmerjenosti.

92. Presoja dosedanje otrokove vzgoje in varstva bi morala biti usmerjena v razumevanje izkušenj otroka in družine, ki so pomembne za odločanje. Razumevanje otrokovih in družinskih izkušenj je lahko ključno za prepoznavanje morebitnih potreb, vključno s posebnimi potrebami, ter ranljivosti, ki izvirajo iz preteklosti. Koristno je tudi razkriti pretekle okoliščine ali dogodke, ki še naprej spodbujajo družinske konflikte, morebitno zgodovino nasilja, zlorabe ali zanemarjanja otroka, pa tudi nasilja ali zlorabe s strani starša ali zoper starša. Hkrati je treba upoštevati otrokove odnose z osebami, ki so mu bile pomembne, morebitne podporne osebe in vire varstva, ki so bili pomembni za otroka in družino ter jih je treba ohraniti ali ponovno aktivirati, da bi zagotovili podporo med ločitvenimi postopkom in po njem.

93. Presoja dosedanje otrokove vzgoje in skrbi zanj lahko pokaže, v kolikšni meri so bile v preteklosti upoštevane in izpolnjene otrokove potrebe in pravice ter pravice in odgovornosti vsakega od staršev. Čeprav je zagotavljanje neprekinjene skrbi in stabilnosti za otroka pomembno načelo,⁵⁶ velja le za položaje, za katere je bilo ugotovljeno, da so skladni z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka. Ne sme služiti kot izgovor za ohranjanje ali podaljševanje položajev, ki so nastali zgolj zaradi minevanja časa, če so v njih otroku kratene pravice ali če otrokove potrebe ostajajo nezadovoljene. To velja na primer, kadar je bil zelo majhen otrok prikrajšan za možnost, da razvije čustvene vezi z obema staršema. Presoja mora biti zato usmerjena v opredelitev ukrepov, ki so primerni za zagotavljanje kontinuitete in stabilnosti ter za odpravo morebitnih situacij, v skladu z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka. V zvezi z odpravo preteklih razmer, ki so bile v nasprotju z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka, na primer kadar so bili stiki med staršem in otrokom ali otroki ovirani, ESČP pojasnjuje, da je morda treba sprejeti pripravljalne ali postopne ukrepe za ponovno vzpostavitev stikov.⁵⁷ Kadar presoja ugotovi takšne razmere, je treba zbrati dejstva, ki so potrebna za svetovanje pristojnemu organu glede ustreznih pripravljalnih ali postopnih ukrepov.

94. Presoja največje koristi otroka mora vključevati tudi ugotavljanje ravni njegovega varstva in varnosti ter morebitnih primerov ali tveganj nasilja nad otrokom ali drugim družinskim članom, da se zagotovi nenasilna vzgoja in učinkovito varstvo otrok, v skladu z 19. členom KOP. Nasilje v družini, vključno s telesnim kaznovanjem,⁵⁸ nasiljem v družini in nasiljem na podlagi spola ali spolnim nasiljem, je za otroke škodljivo v trenutku, ko se zgodi, pa tudi srednjeročno in dolgoročno, ter škoduje otrokovemu zdravju, dobrobiti in razvoju. Kadar se ugotovijo dejanja nasilja ali tveganja zanj, je treba v skladu z nacionalno zakonodajo zagotoviti napotitev na službe za varstvo otrok ter

56. Odbor za otrokove pravice (2013), Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo, [CRC/C/GC/14](#), 84. odstavek.

57. ESČP, *R.I. in drugi proti Romuniji*, št. 57077/16, 4. december 2018; *Milovanović proti Srbiji*, št. 56065/10, 8. oktober 2019; *Hokkanen proti Finski*, 23. september 1994, § 58, serija A, št. 299-A; *D. proti Poljski*, št. 8215/02, § 11, 14. marec 2006; *Costreie proti Romuniji*, št. 31703/05, § 84, 13. oktober 2009; *Gluhaković proti Hrvaški*, št. 21188/09, § 57, 12. april 2011; *Z.J. proti Litvi*, št. 60092/12, § 99, 29. april 2014; *Bondavalli proti Italiji*, št. 35532/12, § 72, 17. november 2015; *A. V. proti Sloveniji*, št. 878/13, § 74, 9. april 2019; *Olindraru proti Romuniji*, št. 1490/17, § 57, 19. marec 2019.

58. Odbor za otrokove pravice (2007), Splošni komentar št. 8 (2006), Otrokova pravica do zaščite pred telesnim kaznovanjem in drugimi krutimi ali ponižujočimi oblikami kaznovanja (med drugim 19. člen, drugi odstavek 28. člena in 37. člen), [CRC/C/GC/8](#), 2. marec 2006, 11. odstavek.

obvestitev organov pregona, ne glede na to, ali je nasilje usmerjeno proti otroku ali proti drugemu družinskemu članu. Enako velja za vsako dejansko ali morebitno škodo za otrokovo zdravje, telesno, psihično in čustveno celovitost, njegovo preživetje ali razvoj.⁵⁹

95. Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter boju proti njima (CETS št. 210) nasilje v družini opredeljuje kot »vsako dejanje fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja, ki se zgodi v družini ali gospodinjski enoti ali med nekdanjima ali trenutnima zakoncema ali partnerjema, ne glede na to, ali storilec še prebiva ali je prebival z žrtvijo« (točka (b) 3. člena). V primerih nasilja v družini se otroci štejejo za žrtve nasilja, ne glede na to, ali je nasilno dejanje usmerjeno neposredno proti njim ali pa so priča nasilju med starši oziroma drugimi družinskimi člani.⁶⁰ V državah članicah, ki so to konvencijo ratificirale, je treba EKČP razlagati tudi v luči njenih določb.⁶¹

96. Presoja ranljivosti otroka in staršev bi morala biti usmerjena v prepoznavanje in oceno tveganj, ovir oziroma groženj za otroka in starše. Nadalje bi morala opredeliti in oceniti tudi možne vire podpore, varstva in opore, s katerimi je mogoče odpravljati ugotovljena tveganja ter preprečiti ali zmanjšati škodo za otroka. Podpore in varstvo lahko zagotovijo javni ali zasebni akterji ter, kadar je to primerno, tudi otrokova družina, mreže socialne podpore in izvajalci storitev v skupnosti. Če je za presojo odgovoren pristojni organ, morajo biti vsa tveganja, ugotovljena v okviru presoje, ter pregled razpoložljivih storitev podpore in varstva del dokumentacije, ki se predloži odločevalcem v zadevi.

97. 6. člen KOP določa otrokovo pravico do življenja, preživetja in razvoja ter velja za splošno načelo Konvencije.⁶² Odbor za otrokove pravice razvoj razume kot »celosten pojem, ki zajema otrokovo telesno, duševno, duhovno, moralno, psihično in socialno razvijanje«.⁶³

59. Odbor za otrokove pravice (2023), Priporočilo [CM/Rec\(2023\)8](#) Odbora ministrov državam članicam o krepitvi sistemov prijave nasilja nad otroki (odstavek I.2).

60. Svet Evrope (n.d.), [Nasilje v družini](#), Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter boju proti njima (CETS št. 210, "Istanbulska konvencija") [Otrokove pravice](#).

61. ESČP, I.M. in drugi proti Italiji, št. 25426/20, 10. november 2022.

62. Odbor za otrokove pravice (2003), Splošni komentar št. 5 (2003), Splošni ukrepi za izvajanje Konvencije o otrokovih pravicah (4., 42. in 44. člen, 6. odstavek), CRC/GC/2003/5, 27, 12. odstavek.

63. Odbor za otrokove pravice (2013), Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo (1. odstavek 3. člena), CRC/C/GC/14, opomba na 2. str.

98. Otrokove razvojne potrebe so odvisne od njegove starosti in stopnje zrelosti, njegovega položaja ter morebitnih posebnih potreb ali ranljivosti. Z odrasčanjem se nenehno spreminjajo, saj otrok razvija spretnosti in zmožnosti ter je v stalni interakciji s svojim fizičnim in socialnim okoljem. Otrokove razvojne potrebe se razlikujejo pri novorojenčkih in zelo majhnih otrocih,⁶⁴ pri mladostnikih⁶⁵ ter pri otrocih, ki prehajajo v odraslost in samostojno življenje. Zato Odbor za otrokove pravice največjo korist otroka opredeljuje kot »dinamičen koncept, ki zahteva presojo, prilagojeno konkretnemu kontekstu«⁶⁶ (glej poglavji o pravočasnosti in pregledu odločitev).

99. Vsak otrok ima pravico do najvišjega dosegljivega zdravstvenega standarda (24. člen KOP). Svetovna zdravstvena organizacija zdravje opredeljuje kot »stanje popolnega telesnega, duševnega in socialnega blagostanja in ne zgolj odsotnost bolezni ali onemoglosti«.⁶⁷ Namen presoje otrokovega zdravja je prepoznati otrokove potrebe, tudi splošne in posebne, da se mu zagotovi zdravje in dobrobit ter ustrezna zdravstvena oskrba in zdravljenje. To vključuje tudi potrebe, povezane s prehrano, higieno in sanitarnimi razmerami, preventivnim zdravstvenim varstvom, zobozdravstveno oskrbo, spolnim in reproduktivnim zdravjem, duševnim zdravjem ter potrebo po psihološki, čustveni oziroma psihosocialni podpori.

100. Pri presoji otrokovega izobraževanja je treba izhajati iz cilja, da se mu zagotovi poln in učinkovit dostop do kakovostnega izobraževanja in usposabljanja: v zgodnjem otroštvu, v osnovni šoli in na višjih ravneh izobraževanja, do poklicnega usposabljanja ter neformalnega oziroma priložnostnega učenja. Pri tem je treba upoštevati otrokovo pravico do izobraževanja in cilje izobraževanja, kot sta določena v 28. in 29. členu KOP, ter morebitne posebne potrebe ali ranljivosti posameznega otroka.⁶⁸

101. 8. člen KOP določa otrokovo pravico do identitete. Identiteta otroka vključuje upoštevanje otrokovega imena, spola, spolne usmerjenosti, državljanstva, nacionalnega in kulturnega porekla, jezika, vere in duhovnosti ali katerih koli

64. Odbor za otrokove pravice (2006), Splošni komentar št. 7 (2005), Izvajanje otrokovih pravic v zgodnjem otroštvu, CRC/C/GC/7/Rev.1.

65. Odbor za otrokove pravice (2016), Splošni komentar št. 20 (2016) o uresničevanju otrokovih pravic med adolescenco, CRC/C/GC/20.

66. Odbor za otrokove pravice (2013), Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo (člen 3, odst. 1), CRC/C/GC/14, odst. 1.

67. Svetovna zdravstvena organizacija, [Ustava Svetovne zdravstvene organizacije](#), 1946, preambula.

68. Odbor za otrokove pravice (2001), Splošni komentar št. 1 (2001), Cilji izobraževanja, CRC/GC/2001/1.

drugih značilnosti otroka, za katere pristojni organ meni, da so pomembne. V zvezi s tem je Odbor za otrokove pravice v svojem Splošnem komentarju št. 14 navedel dodatna pojasnila: »Identiteta otroka zajema značilnosti, kot so spol, spolna usmerjenost, narodnostno poreklo, vera in prepričanja, kulturna identiteta ter osebnost. Čeprav imajo otroci in mladostniki skupne osnovne, univerzalne potrebe, je način, kako se te potrebe izražajo, odvisen od številnih osebnih, telesnih, socialnih in kulturnih dejavnikov, tudi od njihovih razvijajočih se zmožnosti. Otrokova pravica do ohranitve identitete je zagotovljena s Konvencijo (8. člen) in jo je treba spoštovati ter upoštevati pri presoji največje koristi otroka. (...) Čeprav je treba upoštevati ohranjanje verskih in kulturnih vrednot in tradicij kot dela otrokove identitete, prakse, ki niso skladne ali združljive s pravicami, določenimi v Konvenciji, niso v največjo korist otroka. Kulturna identiteta ne more biti izgovor ali utemeljitev, da nosilci odločanja in organi ohranjajo tradicije in kulturne vrednote, ki otroku ali otrokom odrekajo pravice, zagotovljene s Konvencijo.«⁶⁹

102. Pri odločanju o največji koristi otroka je treba upoštevati tudi njegove običajne vsakodnevne dejavnosti in interese, na primer preživljanje prostega časa in rekreativne dejavnosti, umetniško udejstvovanje ter šport. Zato je treba te dejavnosti vključiti v presojo. 31. člen KOP države zavezuje, da spoštujejo in spodbujajo otrokovo pravico do počitka in prostega časa ter do polnega in enakopravnega sodelovanja v kulturnem in umetniškem življenju ter pri igri in rekreacijskih dejavnostih, primernih otrokovi starosti.⁷⁰ Omogočanje otroku, da nadaljuje s takimi dejavnostmi pred ločitvijo staršev, med njo in po njej, je pomembno za kontinuiteto in stabilnost otrokovega življenja.

103. Presoja mora ugotoviti vse relevantne dejavnike, da lahko odločevalci predvidijo vpliv odločbe na otroka kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno, nato pa presodijo in ovrednotijo dejanski vpliv odločbe na otroka. Kadar odločbo sprejme pristojni organ, je treba presojo opraviti z izjemno skrbnostjo ter v njej, kolikor je mogoče, zagotoviti točne in zanesljive informacije, dejstva in dokaze v zadevi, ki so bili preverjeni. Dokumentiranje ugotovitev presoje je pomembno za določitev izhodiščnih podatkov za oceno učinka po sprejetju odločbe kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno (glej zgoraj neizčrpen, nehierarhičen seznam dejavnikov in individualno presojo v skladu s KOP).

69. Odbor za otrokove pravice, Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo (prvi odstavek 3. člena), CRC/C/GC/14, 55.–57. odstavek.

70. Odbor za otrokove pravice, Splošni komentar št. 17 (2013) o pravici otroka do počitka, prostega časa, iger, rekreativnih dejavnosti, kulturnega življenja in umetnosti (31. člen), CRC/C/GC/17.

104. Odbor za otrokove pravice svetuje, da so lahko »elementi v presoji največje koristi otroka v nasprotju, ko se obravnava konkreten primer in njegove okoliščine. (...) V takih primerih bo treba elemente med seboj pretehtati, da bi našli rešitev, ki je v največjo korist otroka. Pri tehtanju različnih elementov je treba upoštevati, da je namen presoje in ugotavljanja največje koristi otroka zagotoviti polno in učinkovito uživanje pravic, priznanih v Konvenciji in njenih izbirnih protokolih, ter celostni razvoj otroka.«⁷¹

105. Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju določajo, da je treba v postopkih, v katerih je prizadet ali bo verjetno prizadet več kot en otrok, največjo korist vsakega otroka presoditi individualno.⁷² To se lahko zgodi, če ima otrok v isti družini sorojence, vključno s polbrati in polsestrami ter otroci starševega zakonca ali partnerja, ne glede na to, ali otroci živijo v skupnem gospodinjstvu ali ne. Kadar presoja največje koristi otroka privede do različnih odločb za posameznega otroka, otroci pa živijo v istem gospodinjstvu ali v istih razmerah, je treba takšne razlike utemeljiti s pregledno obrazložitvijo, ki temelji na opravljenih presojah (glej razdelek o pravici otroka biti slišan).

106. Kadar pristojni organ odloča o največji koristi otroka, mora, kadar to upravičujejo okoliščine zadeve, položaj otroka in njegove družine presoditi multidisciplinarna skupina usposobljenih strokovnjakov, ob ustreznem nadzoru pristojnih organov.⁷³

107. Države članice morajo zagotoviti, da lahko pristojni organi aktivirajo ustrezne službe in strokovno znanje pri presoji največje koristi otroka. To je lahko upravičeno zlasti v zelo konfliktnih primerih, v primerih nasilja v družini ali nasilja na podlagi spola ter v primerih, ko pristojni organ ugotovi, da otrok ali eden od staršev ali oba starša potrebujejo večstrokovno podporo. Pristojni organ mora imeti možnost, da v ta namen aktivira usklajene službe.

108. Multidisciplinarne in medagencijske službe lahko zagotovijo pomembno pomoč pri ocenjevanju največje koristi otroka. V ta namen se države članice spodbuja, da pri izvajanju presoj največje koristi otroka in, kjer je to relevantno, nadaljnjih vrednotenj ter pregledov zagotovijo ustrezne storitve glede na okoliščine zadev zasebnega prava, na primer konference o zadevi, centre

71. Odbor za otrokove pravice, Splošni komentar št. 14 (2013) o pravici otroka, da se upoštevajo predvsem največja korist otroka, CRC/C/GC/14, 81.–82. odstavek.

72. Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), III.B.3.

73. Odbor za otrokove pravice, Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo, CRC/C/GC/14, 64. odstavek. Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), IV.5.

za družinsko pravosodje ali centre otroku prijaznega pravosodja po vzoru modela Barnahus.⁷⁴

109. Delovanje ustreznih multidisciplinarnih in medinstitucionalnih metod, modelov ali centrov je treba urediti z zakonom ali politiko oziroma ga institucionalizirati s protokoli o sodelovanju ali drugimi ustreznimi sporazumi, ki urejajo sodelovanje pristojnih organov in relevantnih strokovnjakov pri presoji največje koristi otroka ter zagotavljanju storitev v ločitvenih postopkih staršev.

110. Če starša ali otroka prizadene invalidnost ali kronična bolezen, je treba zagotoviti ustrezne prilagoditve, da lahko v postopku učinkovito in smiselno sodelujeta. Takšne prilagoditve lahko vključujejo olajšan fizični dostop do prostorov in organiziran prevoz, tolmačenje, zagotovitev relevantnih dokumentov v lahkem jeziku, vključitev posebej usposobljenih (pravnih) zastopnikov, mediatorjev ter drugih relevantnih strokovnjakov in po potrebi tudi druge oblike podpore. Pristojni organ mora v vsakem primeru, kadar je to relevantno, presoditi posebne potrebe starša ali otroka, po potrebi tudi s pomočjo usposobljenih strokovnjakov.

111. V vseh primerih ločitve staršev je otrokova pravica do rednega ohranjanja osebnih odnosov in neposrednih stikov z obema staršema načelo, ki mu je treba nameniti posebno pozornost pri odločanju o varstvu in ureditvi stikov, v skladu z največjo koristjo otroka. To lahko pomeni, da je treba upoštevati otrokovo pravico in potrebo, da lahko z vsakim od staršev razvije pomemben osebni odnos. Pri zelo majhnih otrocih se lahko pogostost in trajanje stikov postopno prilagajata. Kadar ima starš ali otrok posebne potrebe zaradi invalidnosti, ranljivosti ali katere koli druge okoliščine, ali kadar so družinski člani ločeni zaradi velike razdalje, je treba skrbno opredeliti morebitne ovire za stike in odnose ter, kolikor je mogoče, predvideti ukrepe za njihovo odpravo. Obseg stikov in odnosov ter način njihovega izvajanja med otrokom in vsakim od staršev je treba v vsakem posameznem primeru določiti na podlagi presoje največje koristi otroka, pri čemer je treba upoštevati tako kakovost kot tudi količino stikov med otrokom in vsakim od staršev.

112. V skladu z načeli in smernicami, določenimi v tem priporočilu in njegovem dodatku ter Splošnim komentarjem št. 14 Odbora za otrokove pravice, je treba presojo največje koristi otroka v vsakem primeru brez izjeme izvesti kot individualiziran postopek, da se preprečijo kakršne koli splošne domneve o otrocih ali starših, ki bi vnaprej določale odločbe v zadevi.

74. Grejer S. in Wenke D. (2023), [Barnahus, a European journey, Mapping study on multidisciplinary and interagency child-friendly justice models responding to violence against children in Council of Europe member states](#), Svet Evrope, str. 101, št. 10.

113. Pri majhnih in zelo majhnih otrocih starost ne bi smela biti edini dejavnik pri odločanju o otrokovi pravici, da z obema staršema vzpostavi in ohranja osebne odnose ter redne neposredne stike. Pravice in potrebe otroka, povezane z njegovo starostjo, je treba skrbno oceniti in jih pri presoji upoštevati skupaj z vsemi drugimi relevantnimi dejavniki v posameznem primeru.

114. Presoja največje koristi otroka mora opredeliti primere, v katerih so podprti ali nadzorovani stiki oziroma odsotnost stikov v največjo korist otroka. Kadar ni v največjo korist otroka, da z enim od staršev ohranja nenadzorovane stike, na primer v primeru navedb ali sumov, da starš lahko predstavlja tveganje za otroka, ali kadar obstajajo drugi resni dvomi o kakovosti odnosa med staršem in otrokom, ali kadar starš ali otrok zaradi bolezni ali invalidnosti potrebuje podporo, je treba glede na okoliščine zadeve razmisliti o možnosti asistiranih ali nadzorovanih stikov med otrokom in staršem. Da bi to omogočile, morajo države članice zagotoviti, da so otrokom in staršem na voljo in dostopne ustrezne storitve ob upoštevanju njihovih okoliščin, potreb in morebitnih ranljivosti. Izvajalci asistiranih ali nadzorovanih stikov morajo učinkovito odpraviti morebitne ovire za dostop do teh storitev in njihovo uporabo, na primer z zagotovitvijo tolmačenja ali ustreznega prevoza za starše in otroke.

115. To velja tudi za družine z zgodovino nasilja, saj je treba pri odločanju o vzgoji in varstvu in ureditvi stikov v takih primerih skrbno pretehtati različne pravice in interese. 31. člen Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter boju proti njima (CETS št. 210) zahteva, da se pri odločanju o dodelitvi v vzgojo in varstvo in ureditvi stikov upoštevajo primeri nasilja, zlasti nasilja v družini, da se zagotovi, da uresničevanje teh pravic ne ogroža pravic in varnosti starša ali otroka, ki sta žrtvi takšnega nasilja. V primerih nasilja med starši je lahko potrebna podpora pri izvajanju stikov, nadzoru nad njimi, začasni prekinitvi ali prepovedi.

IV. Pravica biti slišan

116. Pravica biti slišan velja v vseh upravnih ali sodnih postopkih ter postopkih alternativnega reševanja sporov na področju uporabe tega priporočila. 12. člen KOP določa, da ima otrok, ki je sposoben oblikovati lastna stališča, pravico, da jih svobodno izrazi o vseh zadevah, ki ga zadevajo, njegovim stališčem pa je treba nameniti ustrezno težo v skladu z otrokovo starostjo in stopnjo zrelosti. V upravnih in sodnih postopkih ter v postopkih alternativnega reševanja sporov na področju uporabe tega priporočila je treba otroku omogočiti, da je slišan, bodisi neposredno bodisi prek zastopnika ali ustreznega organa (glej krovno načelo o pravici biti slišan).

117. Čeprav člen 8 EKČP ne vsebuje izrecnih postopkovnih zahtev, mora biti otrok v skladu s sodno prakso ESČP v zadostni meri vključen v odločanje o družinskem in zasebnem življenju. ESČP je ugotovilo, da v nobenem sodnem ali upravnem postopku, ki vpliva na pravice otrok iz člena 8, ni mogoče reči, da so bili otroci, ki so sposobni oblikovati svoja stališča, dovolj vključeni v postopek odločanja, če jim ni bila zagotovljena možnost, da bi bili slišani in tako izrazili svoja stališča. Za otroke določene starosti ESČP daje prednost temu, da jih nacionalni sodnik osebno sliši v vseh postopkih, ki vplivajo na njihove pravice iz 8. člena EKČP.⁷⁵

118. ESČP je v luči otrokove pravice, da je v postopku posvetovan in slišan, kadar se presoja največja korist otroka, razvilo splošna načela, prvotno oblikovana v zadevi Sahin proti Nemčiji.⁷⁶ Glede na starost in zrelost zadevnega otroka so lahko za zagotovitev otrokove pravice biti slišan primerni razgovori s strokovnjaki ter naknadna poročila, pripravljena za sodnike in upoštevana v sodnih odločbah. Ker otroci dozori in so sčasoma sposobni oblikovati lastno mnenje o stikih s starši, morajo sodišča ustrezno upoštevati tudi njihova stališča in občutke ter njihovo pravico do spoštovanja zasebnega življenja.⁷⁷

119. Odbor za otrokove pravice ugotavlja, da »raven razumevanja otrok ni enotno povezana z njihovo biološko starostjo«.⁷⁸ Odbor za otrokove pravice v Splošnem komentarju št. 12 o otrokovi pravici biti slišan »[...] odsvetuje državam pogodbenicam, da bi v zakonu ali praksi uvedle starostne omejitve, ki bi omejile otrokovo pravico biti slišan v vseh zadevah, ki ga zadevajo«.⁷⁹ Odbor za otrokove pravice državam pogodbenicam sporoča, da bi morale priznati otrokovo pravico, da izrazi svoje mnenje, pri čemer bi morale izhajati iz splošne domneve, da so otroci sposobni oblikovati lastna stališča.⁸⁰ Zlasti kadar otrok prosi, da ga slišijo, je treba izhajati iz tega, da razume dovolj dobro.⁸¹ Da bi to dosegli, morajo pristojni organi v vsakem posameznem primeru oceniti stopnjo otrokovega razumevanja.

75. ESČP, *M. in M. proti Hrvaški*, št. 10161/13, § 181, ESČP 2015 (izvlečki). *C proti Hrvaški*, št. 80117/17, § 78, 8. oktober 2020. Za ustrezne mednarodne instrumente: *M. K. proti Grčiji*, št. 51312/16, §§ 91–92, 1. februar 2018. *C proti Hrvaški*, navedeno zgoraj, § 76.

76. ESČP, *Sahin proti Nemčiji* [VS], št. 30943/96, §§ 70 in 72, ECHR 2003-VIII, *Sommerfeld proti Nemčiji* [VS], št. 31871/96, ECHR 2003-VIII (izvlečki).

77. ESČP, *N.Ts. in drugi proti Gruziji*, št. 71776/12, § 72, 2. februar 2016, s sklicevanjem na ustrezne mednarodne instrumente.

78. Odbor za otrokove pravice, Splošni komentar št. 12 (2009) o pravici otroka biti slišan, CRC/C/GC/12, 29. odstavek.

79. Prav tam, odstavek 21.

80. Prav tam, odstavek 20.

81. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), Obrazložitevni memorandum, str. 110.

120. Če so v zakonodaji določene starostne meje, pod katerimi se šteje, da otrok ne razume dovolj, da bi lahko izrazil svoja stališča, je treba te starostne meje redno preverjati. Pri pregledu se lahko preveri, ali starostna meja še vedno odraža to, kako otroci v tej družbi običajno odraščajo. Upoštevati je treba, da se otroke danes spodbuja k sodelovanju v družinskem življenju in so tega vajeni. Ker se zavedajo svoje pravice, pričakujejo, da bodo pri zadevah, ki jih zadevajo, slišani, in to pogosto tudi jasno povedo. Pri pregledu je mogoče pogledati tudi, kako pristojni organi v praksi uporabljajo te starostne meje, zlasti tam, kjer jim nacionalna zakonodaja pušča nekaj maneverskega prostora. Hkrati se lahko preveri, ali se na tem področju oblikuje oziroma spreminja sodna praksa in v katero smer gre njen razvoj.

121. Različnost pristopov, ki so jih izbrale države članice, kaže, da morda ni objektivnih meril za določitev najnižje starosti v nacionalnem pravu, s katerimi bi določili, pri kateri starosti ima otrok pravico biti slišan v sodnih postopkih.⁸² Raziskave so pokazale, da so otroci sposobni izražati svoja stališča že od zgodnjega otroštva, čeprav se otrokova sposobnost svobodnega pripovedovanja ter upiranja sugestivnim in vodilnim vprašanjem s starostjo močno spreminja. Poleg starosti in stopnje zrelosti je sposobnost otrok, da spregovorijo in izrazijo svoja stališča v sodnih postopkih, odvisna zlasti od:

- a. otroku prijazno okolje za razgovor ali zaslišanje;
- b. podporne storitve za otroka pred obravnavo, med njo in po njej, v skladu z otrokovimi potrebami, ter
- c. sposobnosti izpraševalca pri komunikaciji, ki je občutljiva za otroke, ter pripravljenost in sposobnost otroka, da spregovori.⁸³

122. Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju spodbujajo razumevanje, da je na splošno v največjo korist otroka, da je slišan

82. Wenke, D. (2021), *Pravni instrument o varstvu največje koristi otroka v postopkih, ki jih javni organi v skladu z nacionalnim pravom vodijo za omejitve starševske skrbi ali namestitvev otroka v nadomestno varstvo*, študija izvedljivosti, Svet Evrope, str. 44–45.

83. Bruning M.R., et al (2020), *Kind in process: van communicatie naar effectieve participatie [The child in proceedings: from communication to effective participation]*, Meijer-reeks no. 335, Wolf Legal Publishers, Leiden. Lembrechts S. (2021), *Guide to good practice 2021: recommendations based on the views of children and young people to professionals involved in international child abductions* (Vodnik po dobri praksi 2021: priporočila na podlagi mnenj otrok in mladih za strokovnjake, ki sodelujejo pri mednarodnih ugrabitvah otrok), raziskovalno poročilo, ki ga je finančial program Evropske unije za pravosodje. Lamb M. E., in drugi (2007), *Strukturirani protokoli forenzičnih razgovorov izboljšajo kakovost in informativnost preiskovalnih razgovorov z otroki: Pregled raziskav z uporabo protokola preiskovalnega intervjuja NICHD*. Child Abuse and Neglect, letnik 31, 11-12, november–december 2007, Greenwood Village, str. 1201–1231.

v upravnih in sodnih postopkih, ki ga zadevajo.⁸⁴ Priporočilo [CM/Rec\(2012\)2](#) Odbora ministrov državam članicam o sodelovanju otrok in mladih, mlajših od 18 let, poudarja, da pravica otroka biti slišan velja brez diskriminacije na kakršni koli podlagi in da otrokova pravica, da svobodno izrazi svoje mnenje, ni omejena s starostjo.⁸⁵ Hkrati je sodelovanje v postopkih in procesih na področju uporabe tega priporočila ter izražanje lastnih stališč o pomembnih zadevah pravica in ne dolžnost otroka.⁸⁶

123. Če otrok pri izražanju svojih stališč potrebuje pomoč, mu jo je treba zagotoviti. Otroka bi morali zaslišati s pomočjo usposobljenega strokovnjaka, kadar se oceni, da je to v največjo korist otroka. Takšni strokovnjaki so lahko posebej usposobljeni sodniki, socialni delavci, otroški psihologi ali forenzični izpraševalci, usposobljeni prav za razgovore z otroki in za to, da v sodnih postopkih pridobijo ter upoštevajo njihova stališča. Kadar otrok ne more oblikovati ali izraziti svojega mnenja, na primer zaradi zelo nizke starosti ali omejenih zmožnosti, lahko ti strokovnjaki, kadar je to primerno in kolikor je mogoče, v postopku predstavijo otrokovo stališče. Zaslišanje posebej usposobljenega strokovnjaka o otrokovem stališču mora zagotoviti, da se to upošteva poleg stališč drugih strank v postopku. Strokovno mnenje o otrokovem stališču lahko temelji na strokovnem znanju o razvoju otrok in potrebah otrok različnih starosti, vključno s posebnimi potrebami, ki so relevantne v posameznem primeru.

124. Odbor za otrokove pravice poudarja, da »dejstvo, da je otrok zelo mlad ali v ranljivem položaju (npr. ima invalidnost, pripada manjšini, je migrant itd.), mu ne odvzame pravice, da izrazi svoja stališča, niti ne zmanjšuje teže, ki jo imajo otrokova stališča pri ugotavljanju največje koristi otroka«. Poleg tega poudarja, da bi morale države članice sprejeti posebne ukrepe, s katerimi bi zagotovile, da lahko otroci v takih razmerah brez diskriminacije uveljavljajo svoje pravice. Ti ukrepi »morajo biti predmet individualne presoje, ki zagotavlja vlogo otrok v postopku odločanja, in po potrebi zagotavljanja primernih prilagoditev in podpore, da se zagotovi njihovo polno sodelovanje pri presoji največje koristi otroka.«⁸⁷

84. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010); Odbor za otrokove pravice (2009), Splošni komentar št. 12 (2009) o pravici otroka biti slišan, CRC/C/GC/12.

85. Priporočilo [CM/Rec\(2012\)2](#) Odbora ministrov državam članicam o sodelovanju otrok in mladih, mlajših od 18 let, str. 6.

86. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), IV.d.3.46.

87. Odbor za otrokove pravice (2013), Splošni komentar št. 14 (2013) o otrokovi pravici, da se največja korist otroka upošteva kot primarno vodilo, CRC/C/GC/14, 54. odstavek

125. Da bi otrok lahko oblikoval svoja stališča in se odločil, ali bo uveljavljal pravico biti slišan ali ne, potrebuje dostop do otroku prijaznih informacij. Otroku in staršem je treba jasno povedati, da so otrokova stališča pomembna in da bodo pri odločanju ustrezno upoštevana, vendar niso edino merilo. Hkrati morajo vedeti, da otrok ne nosi odgovornosti niti za končno odločbo niti za to, kolikšno težo bodo otrokova stališča imela v končni odločbi. (glej razdelek o pravici do obveščenosti)

126. ESČP je opozorilo, da otrokova stališča niso nujno stalna. Njegove ugovore je treba sicer ustrezno upoštevati, vendar sami po sebi niso vedno dovolj, da bi prevladali nad interesi staršev, zlasti nad interesom, da z otrokom ohranjajo redne stike. Otrokom ne bi smeli priznati brezpogojne pravice veta, ne da bi se upoštevali tudi drugi dejavniki in opravila presoja, s katero se ugotovi največja korist otroka.⁸⁸ Kadar otrok nasprotuje stikom, je treba razloge za to temeljito preučiti in obravnavati v skladu z največjo koristjo otroka.⁸⁹

127. Kadar je otrok zaslišan v postopkih ali procesih, ki spadajo na področje uporabe tega priporočila, mora oseba, ki otroka zaslišuje, otroka obvestiti, da od njega ne bo zahtevala nobenih izbir ali odločitev, in mu pojasniti:

- a. kako bodo njegova stališča slišana, dokumentirana in po potrebi posredovana ali sporočena strankam v postopku ali drugim udeležencem;
- b. kako bodo njegova stališča upoštevana in kakšna teža jim bo pripisana; in
- c. kako bo v postopku odločanja največja korist otroka upoštevana kot primarno vodilo.

128. Če postopek ali njegov izid zadeva več kot enega otroka, na primer brate in sestre, je treba vsakemu od njih omogočiti resnično priložnost, da svoje stališče pove ločeno. Če otroci izrazijo željo, da bi bili zaslišani skupaj, se lahko njihova želja upošteva tako, da se zaslišanje organizira na istem kraju in ob istem času. V takem primeru se lahko zaslišanje strukturira v skupno zaslišanje bratov oziroma sester, pristojni organi in strokovnjaki pa bi morali sprejeti ustrezne ukrepe za zagotovitev, da ima vsak otrok resnično in učinkovito možnost oblikovati svoje mnenje in izraziti svoja stališča z zaslišanjem vsakega otroka posebej, tudi brez prisotnosti drugega(-ih) sorojenca(-ov), v skladu z individualnimi potrebami otroka.

88. ESČP, Zelikha Magomadova proti Rusiji, št. 58724/14, § 116, 8. oktober 2019.

89. ESČP, K.B. in drugi proti Hrvaški, št. 36216/13, § 144 14. marec 2017.

129. ESČP je ugotovilo, da morajo države članice, ob upoštevanju razvijajočih se zmožnosti otrok in posebnih okoliščin posameznih zadev pred nacionalnimi sodišči, zagotoviti različne načine, da se otroku v sodnem postopku prisluhne. To lahko vključuje tudi pridobitev strokovnega mnenja o tem, ali je, glede na starost in zrelost mlajšega otroka, mogoče opraviti razgovor z njim na sodišču, po potrebi ob pomoči strokovnjaka za otroško psihologijo.⁹⁰ ESČP je nadalje ugotovilo, da so nacionalna sodišča, ob upoštevanju manevrskega prostora domačih organov, ki so v boljšem položaju kot Sodišče, lahko razumno presodila, da glede na strokovna mnenja ni primerno, da otroka zaslišijo osebno.⁹¹

130. Kadar otrok ne more oblikovati ali izraziti svojih stališč, na primer zaradi zelo nizke starosti ali omejenih zmožnosti, mora biti strokovnjak, ki odločevalcem posreduje otrokovo stališče, neodvisen od strank v postopku in brez osebnega interesa. V zasebnopravnih postopkih mora biti strokovnjak neodvisen od obeh staršev. Poleg tega morajo biti neodvisni od strokovnjakov, ki zagotavljajo storitve otroku ali staršem, kot so socialne službe ali službe za varstvo otrok, varstvo ali izobraževanje. Strokovnjak je lahko zaposlen pri pristojnem organu, vendar je treba zagotoviti, da je pri poročanju o otrokovih stališčih ali pri podaji strokovnega mnenja o otrokovem stališču vezan izključno na svoje strokovne standarde.

131. Države članice bi morale zagotoviti, da so strokovnjaki, ki zaslišujejo otroke v upravnih ali sodnih postopkih, za to posebej usposobljeni in kvalificirani. Zlasti morajo biti usposobljeni za otrokom občutljivo in starosti primerno komunikacijo ter znati prepoznati in upoštevati otrokovo vedenje in način izražanja.

132. Uradne osebe in strokovnjaki, ki zaslišujejo otroke v okviru postopkov, bi morali imeti na voljo ustrezna orodja in metode za zaslišanje otroka na način, ki ustreza otrokovi starosti in stopnji zrelosti ter okoliščinam primera, pa tudi morebitnim posebnim potrebam ali ranljivostim otroka. Za uporabo takšnih orodij in metod jih je treba usposobiti in nadzorovati (glej poglavji o največji koristi otroka in usposabljanju).

133. Kadar je to primerno, je treba otroka vprašati, kako bi želel, da se ga zasliši. Kadar otrok zavrne zaslišanje, lahko pristojni organ preveri, ali bi otrok lažje izrazil svoja stališča, če bi se prilagodil način, kako bo otrok zaslišan, tudi z zagotovitvijo ustrezne podpore in pomoči.

90. ESČP, Zelikha Magomadova proti Rusiji, št. 58724/14, § 116, 8. oktober 2019.

91. ESČP, R.M. proti Latviji, št. 53487/13, § 117, 9. december 2021.

134. Da bi se izognili nepotrebnemu stresu in nelagodju, mora pridobivanje otrokovih stališč potekati v otroku prijaznem okolju, v skladu s Smernicami Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju.⁹² Ko sodnik zaslišuje otroka na sodišču, ga mora ne le zaslišati za zaprtimi vrati, temveč tudi posebej poskrbeti, da je prostor otroku prijaznejši, na primer tako, da ga opremi in okraši v domačem vzdušju, zagotovi sedeže brez miz in da sodnik ne nosi halje. Pri zagotavljanju otroku prijaznega okolja je treba upoštevati tudi, kako otrok pride na kraj zaslišanja in kako preživi čas v morebitnih čakalnih prostorih. Otroku prijazno okolje za zaslišanje otroka se lahko zagotovi na primer, če so otroci zaslišani v multidisciplinarnih in medinstitucionalnih storitvenih centrih.

135. Odbor za otrokove pravice v Splošnem komentarju št. 12 pojasnjuje, da izraz »svobodno« pomeni, da otrok: a) lahko izrazi svoja stališča brez pritiska in se sam odloči, ali bo pravico biti slišan uveljavljal ali ne; b) ne sme biti tarča manipulacije niti neprimernega vpliva ali pritiska; ter c) ima pravico izraziti lastna stališča, ne pa stališč drugih. Nadalje pomeni, da morajo države zagotoviti »pogoje za izražanje mnenj, ki upoštevajo otrokov individualni in družbeni položaj, ter okolje, v katerem se otrok počuti spoštovanega in varnega, ko svobodno izraža svoja mnenja«.⁹³

136. Ustrezna varovala se nanašajo na ukrepe, ki so primerni za zagotavljanje otrokove varnosti in dobrobiti, hkrati pa mu omogočajo resnično in učinkovito sodelovanje v postopkih in procesih na področju uporabe tega priporočila, v skladu z otrokovo starostjo, razvijajočimi se zmožnostmi in stopnjo zrelosti ter ob ustreznem upoštevanju morebitnih posebnih potreb in individualnih ranljivosti. To vključuje ukrepe za obveščanje otroka (glej razdelek o pravici do obveščenosti), pripravo otroka na morebitno zaslišanje ter zagotovitev ustrezne podpore po zaslišanju. Zaščitni ukrepi lahko zahtevajo upoštevanje zagotavljanja otroku prijaznega okolja za zaslišanje otroka, vključno z varnim dostopom do kraja zaslišanja in morebitnih čakalnic, spremstvom osebe, ki zaupa otroku, imenovanjem skrbnika ad litem ali drugega zastopnika (glej oddelek o pravici do pomoči ter pravnega svetovanja in zastopanja) ter uporabo ustreznih metod in orodij za zaslišanje otroka ali ugotavljanje njegovega stališča. Varovala morajo vedno izhajati iz otrokovih pravic in potreb, v skladu z največjo koristjo otroka, ter biti sorazmerna glede na okoliščine zadeve.

92. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), IV.D.5

93. Odbor za otrokove pravice, Splošni komentar št. 12 (2009) o pravici otroka biti slišan, CRC/C/GC/12, 22.–23. odstavek.

137. Vzpostaviti je treba varovala, da se, kolikor je mogoče, zagotovi, da so izražena stališča res otrokova in niso posledica neprimerne vpliva ali prisile. ESČP je presodilo, da bi odločba sodišča, ki bi temeljila na stališčih otroka, ki očitno ni sposoben oblikovati in izraziti mnenja o svojih željah, lahko nasprotovala 8. členu EKČP, na primer kadar je otrok ujet v konflikt lojalnosti in/ali izpostavljen odtujevalnemu ravnanju enega od staršev.⁹⁴

138. Pristojni organi morajo biti zato pozorni na znake konfliktov lojalnosti, prisilnega nadzora ali drugih oblik vplivanja na otrokova stališča. V takšnih primerih je potrebna izjemna skrbnost, da se zagotovi otrokova varnost in možnost svobodnega izražanja stališč.⁹⁵ To lahko vključuje zagotavljanje storitev, kot so programi podpore staršem, pomoč staršem pri komunikaciji z otrokom o ločitvi, usmerjanje staršev, kako slišati in upoštevati otrokova mnenja, ter obveščanje otroka, na koga se lahko obrne v primeru potrebe. Pristojni organ mora starše dodatno obvestiti o tem, kako pripraviti in podpreti otrokovo sodelovanje v postopku ali procesu, ne da bi pri tem izvajali pritisk na otroka glede njegove izjave, ter kako ravnati z vsebino otrokove izjave.

139. Države članice morajo zagotoviti, da otrok, ki je v postopkih na področju uporabe tega priporočila zaslišan, ni navzkrižno zaslišan glede vsebine svojih stališč. V ta namen so ukrepi in varovala iz odst. Ukrepi in varovala iz odstavkov 148 do 158 zgoraj morajo biti učinkovito vzpostavljeni, da otroku pomagajo pri oblikovanju lastnih stališč, njihovem svobodnem izražanju ter pri tem, da o svojih stališčih poda natančno in zanesljivo izjavo.

140. Število razgovorov in zaslišanj otrok je treba zmanjšati na minimum, kadar je to mogoče in kadar se razgovori ali zaslišanja otrok nanašajo na isto situacijo. Če je v isti fazi postopka potrebno več zaslišanj, jih mora opraviti ista oseba, da se zagotovi skladen pristop. Ponovno zaslišanje je lahko v otrokovo korist, kadar otrok zahteva, da se mu posredujejo nove informacije, ali kadar so se otrokova stališča od prvega zaslišanja bistveno spremenila, na primer zaradi razvoja otrokovega položaja, spremenjenih okoliščin ali novih dogodkov v zadevi.

141. Zaradi postopkovne pravičnosti je treba strankam predložiti poročilo o stališčih, ki jih je izrazil otrok. Pri posredovanju tega poročila je treba upoštevati tudi varstvo otroka pred vsakršno škodo, ki bi lahko nastala zaradi vsebine

94. ESČP, *K.B. in drugi proti Hrvaški*, št. 36216/13, § 143 14. marec 2017.

95. Skupina strokovnjakov za ukrepanje proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini (GREVIO) (2022), 3. *splošno poročilo o dejavnostih GREVIO, ki zajema obdobje od januarja do decembra 2021*, str. 36–54 in 79.

njegovih stališč, izraženih na zaslišanju, vključno z očitki, nadlegovanjem, sekundarno viktimizacijo ali drugimi neugodnimi posledicami. To poročilo lahko sodnik poda ustno, lahko pa pripravi tudi pisno poročilo, ki ga posreduje odvetnikom, staršem pa ga ne izroči.

142. Pri pripravah na otrokovo zaslišanje in ob samem zaslišanju je treba otroka ustrezno obvestiti, kako bodo njegova stališča posredovana staršem ter ali in kako bodo v skladu z nacionalno zakonodajo posredovana tudi drugim osebam, organom ali izvajalcem storitev.

143. Pristojni organ mora imeti možnost aktivirati ustrezne podporne službe za otroka in starše v skladu z njihovimi potrebami, da bi jih podprl in preprečil škodo ob posredovanju poročila.

V. Pravica do obveščenosti in pomoči

Pravica do obveščenosti

144. Države članice morajo zagotoviti informacijske storitve, ki otrokom, vključenim v postopke in postopke alternativnega reševanja sporov na področju uporabe tega priporočila ali z njimi prizadetim, zagotavljajo otroku prijazne informacije, tako skupinsko kot individualno. Otrok mora biti na razumljiv in učinkovit način obveščen o vseh zadevah, ki so potrebne, da lahko resnično in učinkovito sodeluje, na primer o:

- a. razloge za postopek ali postopek alternativnega reševanja sporov;
- b. vlogi otroka v različnih fazah postopka ali procesa, vključno s
 - i. pravicami otroka v postopku ali postopku alternativnega reševanja sporov ter pravicami in odgovornostmi staršev;
 - ii. vlogo različnih udeležencev in kako so povezani z otrokom, tudi pristojnih organov in strokovnjakov;
 - iii. vse odločitve v zvezi s tem, kako bo otrok zaslišan, datum, čas in kraj zaslišanja, osebo, ki bo otroka zaslišala, pa tudi odločitev, da se otroka ne zasliši, kadar se presodi, da je to v največjo korist otroka, skupaj z razlogi za takšno odločitev;
- c. faze in verjetni čas trajanja postopka ali postopka alternativnega reševanja sporov;
- d. mehanizme, institucije ali storitve, ki so otroku med postopkom ali postopkom alternativnega reševanja sporov na voljo kot opora, vključno z morebitnimi prilagoditvami za lažje in bolj podprto otrokovo sodelovanje;

- e. kadar ima otrok po nacionalni zakonodaji pravico do pritožbe zoper odločbo, mora prejeti informacije o dostopu do pritožb, vključno z morebitnimi roki in tem, kako jih uveljavljati, pa tudi o mehanizmi za vložitev pritožbe, ki so mu na voljo, vključno z neodvisnimi pritožbenimi mehanizmi, ter o tem, kako do njih dostopati.

145. Otroku prijazne informacije so informacije, ki se otrokom posredujejo »na način, prilagojen njihovi starosti in zrelosti, v jeziku, ki ga razumejo, ter ob upoštevanju spola in kulture«. ⁹⁶ Otroci bi morali imeti pravico do obveščenosti ne glede na starost in vlogo otroka v postopku; zlasti pravica do obveščenosti ne bi smela biti omejena na informacije o zaslišanju otroka. Pri posredovanju otroku prijaznih informacij morajo uradniki in strokovnjaki ustrezno upoštevati otrokove posebne potrebe, na primer morebitno invalidnost ali travmo, ter poskrbeti, da otrok informacije razume.

146. Otroku prijazno informativno gradivo mora biti na voljo in dostopno otrokom, staršem, ponudnikom storitev in državnim uradnikom, ki sodelujejo v postopkih ali postopkih alternativnega reševanja sporov. Otrokom je treba pomagati pri dostopu do otroku prijaznih informacij iz različnih virov, jim dati čas, da razmislijo o informacijah, ki so jih dobili, jih ponovno poiščejo in postavljajo vprašanja.

147. Države članice morajo zagotoviti, da starši in drugi nosilci starševske skrbi prejmejo podporo pri obveščanju svojega otroka, in to v skladu s posebnimi potrebami otroka ter staršev ali drugih nosilcev starševske skrbi.

148. Informacijske službe morajo poskrbeti, da so otrok ter njegovi starši ali drugi nosilci starševske skrbi in, kjer je to ustrezno, tudi skrbnik ad litem in zakoniti zastopnik sproti, pravočasno in ustrezno obveščeni ves čas postopka. Države članice morajo zato morda določiti, kateri državni organ ali javni ali zasebni ponudnik storitev je odgovoren za zagotavljanje ustreznih informacij.

149. Poleg informacij, ki jih prejme posamezen otrok, bi morali imeti otroci tudi širše, skupno dostopen nabor otroku prijaznih gradiv o ločitvi staršev, ki pojasnjujejo pravne, socialne in psihološke vidike, opisujejo čustva in vedenja, ki se v takih razmerah štejejo za običajna, ter povedo, kam se lahko obrnejo po podporo.

96. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), IV.A.1.2.

Pravica do pomoči, pravnega svetovanja in zastopanja

150. Države članice morajo zagotoviti, da ima otrok pravico do neodvisne podpore in pravne pomoči ter, v skladu z nacionalno zakonodajo, do pravnega zastopanja, ki je ločeno od drugih strank. Takšno podporo je treba zagotavljati v vseh fazah postopkov in postopkov alternativnega reševanja sporov.⁹⁷ Podpora lahko vključuje pravno svetovanje in pravno pomoč, pa tudi psihosocialno in čustveno podporo, v skladu z otrokovimi pravicami in potrebami. Strokovnjaki, ki zagotavljajo pravno svetovanje in zastopanje otrok, morajo biti specializirani za pomoč, svetovanje in zastopanje otrok ter komunicirati na otroku prijazen način. Zagotavljanje pravnega zastopanja ločeno od (drugih) strank je primerno, kadar je otrok stranka v postopku.

151. Kadar nacionalna zakonodaja držav članic določa, da je otrok stranka ali udeleženec v ločitvenih postopkih staršev, mora imeti dostop do ustreznih procesnih pravic in varoval v skladu s svojim statusom in vlogo v postopku. Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju veljajo v vseh primerih, ko so otroci udeleženi v postopkih in postopkih alternativnega reševanja sporov na področju uporabe tega priporočila.

152. Otroci in mladi, s katerimi so se posvetovali med pripravo tega priporočila, so poudarili, da imajo otroci, vključeni v ločitvene postopke staršev, korist od podpore zaupanja vredne osebe, ki jim lahko svetuje in jih podpira skozi vse faze ločitvenih postopkov staršev. Zaupanja vredna oseba mora biti otroku ves čas na voljo in dostopna, da mu pomaga priti do ustreznih informacij, jih razumeti ter lažje razumeti pravni postopek. Zaupanja vredna oseba mora biti na voljo in pripravljena spremljati otroka na zaslišanju v postopku ter mu nuditi čustveno podporo.

153. Zaupanja vredno osebo lahko zagotavljajo ustrezni izvajalci storitev, na primer socialne službe, službe za varstvo otrok, službe za psihosocialno podporo, neodvisne zagovorniške službe za otroke v stiku s pravosodnim sistemom ali službe v skupnosti. Poleg tega lahko kot zaupanja vredna oseba nastopa tudi nekdo iz otrokove mreže socialne podpore, ki mu otrok zaupa in je sposoben nuditi takšno podporo. Zaupanja vredna oseba ne sme biti stranka ali udeleženec postopka, otroka v postopku ne sme pravno ali drugače zastopati in ne sme imeti osebne interesa v zadevi. Zaupanja vredna oseba mora imeti osnovno znanje o otrokovih pravicah in postopkih ali pa mora biti pripravljena in sposobna pridobiti takšno znanje. Poleg tega ta vrsta vloge vključuje odgovornosti, o katerih mora biti oseba obveščena in jih mora sprejeti.

97. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), IV.D.2.

154. V skladu s Smernicami Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju mora pristojni organ v sodnih postopkih, kjer obstaja konflikt interesov med starši in otrokom, imenovati skrbnika ad litem ali drugega neodvisnega zastopnika, ki zastopa otrokova stališča in interese.⁹⁸

155. ESČP je ugotovilo, da se v primerih, ko so interesi staršev in otrok v navzkrižju, na primer kadar je pritožnik otrok razvezanih staršev v sporu glede skrbništva, lahko pojavi vprašanje imenovanja posebnega skrbnika ad litem za zaščito njegovih interesov.⁹⁹

156. Imenovanje skrbnika ad litem se lahko šteje za potrebno za zaščito procesnih pravic majhnih otrok, ki jih zadeva sodni postopek. ESČP je bilo prepričano, da so bile procesne zahteve, ki izhajajo iz 8. člena EKČP, izpolnjene v zadevi, v kateri je domače sodišče zavrnilo zaslišanje majhnih otrok in jim namesto socialne službe, ki jih je zastopala v postopku, imenovalo posebnega skrbnika.¹⁰⁰

157. Države članice morajo zagotoviti, da imajo otroci in starši, ki jih zadevajo postopki in postopki alternativnega reševanja sporov v okviru tega priporočila, na voljo dostopen, učinkovit, trajen in zanesljiv sistem pravne pomoči. Kadar je to relevantno, bi moral imeti otrok dostop do brezplačne pravne pomoči pod enakimi ali milejšimi pogoji, kot veljajo za odrasle. Smernice Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju pojasnjujejo, da priporočilo, da bi se otrokom moralo zagotoviti dostop do brezplačne pravne pomoči, ne zahteva nujno popolnoma ločenega sistema pravne pomoči: »Lahko se zagotavlja na enak način kot pravna pomoč za odrasle ali pod milejšimi pogoji, pri čemer je lahko odvisna od finančnih zmožnosti nosilca starševske skrbi ali samega otroka. V vsakem primeru mora biti sistem pravne pomoči v praksi učinkovit«.¹⁰¹

Mehanizem za pritožbe

158. Na voljo mora biti neodvisen in učinkovit izvensodni mehanizem za pritožbe, prilagojen otrokom, na primer varuh otrokovih pravic, do katerega imajo dostop otroci in njegovi starši ali drugi imetniki starševske skrbi, skrbnik ad litem ali zakoniti zastopnik, da lahko prijavijo kršitve otrokovih pravic ali vložijo pritožbo zaradi neprimerne ravnanja izvajalcev storitev in strokovnjakov, ki v okviru

98. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), IV.D.2.42.

99. ESČP, C. proti Hrvaški, št. 80117/17, §§ 76-77 in 80, 8. oktober 2020.

100. ESČP, Q in R proti Sloveniji, št. 19938/20, 8. februar 2022.

101. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), IV.D.2.38 in Obrazložitveni memorandum, str. 102.

postopka delajo z otrokom, na primer socialnih delavcev, otroških psihologov, usposobljenih izpraševalcev, tolmačev in kulturnih mediatorjev, izobraževalnega ali zdravstvenega osebja, skrbnikov, poklicnih oskrbovalcev, odvetnikov in zakonitih zastopnikov, organov pregona ter drugih relevantnih strokovnjakov. Nesodni pritožbeni mehanizem deluje zunaj sodstva in ne nadomešča sodne presoje ali nadzora. Da bi bil mehanizem za pritožbe dostopen in učinkovit, je treba otroke v otroku prijaznem jeziku obvestiti o tem, kako dostopati do mehanizma za pritožbe, mehanizem pa mora biti prilagojen potrebam otrok.¹⁰²

VI. Potek ločitvenih postopkov staršev

Pred postopkom

159. Države članice morajo zagotoviti, da so vzpostavljene različne univerzalne, selektivne in indicirane storitve, specializirane za primere ločitve staršev, namenjene krepitvi in stabilizaciji družin, podpori pozitivnemu starševstvu ter zagotavljanju največje koristi otroka z neprekinjeno kontinuiteto pred, med in po ločitvi staršev ter v relevantnih postopkih. Starši in otroci bi morali imeti enostaven dostop do takšnih storitev pri nizkem pragu, v skupnostih in v digitalnem okolju ter bi morali biti sistematično obveščeni o razpoložljivih storitvah in o tem, kako do njih dostopati:

- a. Univerzalne storitve in programi, namenjeni vsem družinam z otroki, so posebej koristni za široko podporo in opolnomočenje otrok, staršev in družin. Univerzalne storitve bi morale omogočati stike med družinami in ponudniki storitev na vključujoč in nestigmatizirajoč način. Omogočati morajo zgodnje prepoznavanje potreb po bolj specifični podpori in ustrezno napotitev. Številne univerzalne storitve temeljijo na skupnosti, kot so družinski centri, ki pod eno streho nudijo različne storitve, ali so usmerjene v zdravje, kot so obiski babic na domu pri novopečenih starših, redni zdravstveni pregledi zelo majhnih otrok, ali pa so usmerjene v šolo, kot so socialni delavci, otroški psihologi ali medicinske sestre, ki delujejo v šolah. Za podporo staršem in krepitev družin se lahko izvajajo programi pozitivnega starševstva. Poleg tega so za ozaveščanje in informiranje prebivalstva koristne kampanje za izobraževanje in ozaveščanje. Univerzalne storitve in programi podpirajo in opolnomočajo otroke, starše in družine glede na njihove potrebe ter preprečujejo, da bi se znašli v ranljivih okoliščinah (primarna preventiva).

102. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), III.E.3.

- b. Selektivne storitve ali programi so namenjeni otrokom, staršem in družinam, za katere je bilo ugotovljeno, da imajo posebne potrebe ali tveganje, na primer zaradi bolezni, revščine, invalidnosti, nizke sposobnosti staršev ali zlorabe snovi. Selektivne storitve ali programi vključujejo na primer individualne in skupinske programe, namenjene staršem v procesu ločitve, ali, bolj specifično, staršem, ki jih pestijo posebne ali večdimenzionalne težave, ali družinske skupinske konference za družine z visoko stopnjo konflikta. Selektivne storitve zajemajo širok nabor storitev sekundarne preventive; sekundarna preventiva pomeni zagotavljanje storitev, ki otroke in odrasle podpirajo pri preprečevanju škode v ranljivih okoliščinah, zmanjševanju ranljivosti in postopnem osamosvajanju od storitev (sekundarna preventiva).
- c. Indicirane storitve ali programi so namenjeni otrokom, staršem in družinam, ki so doživeli nasilje in živijo v razmerah posebne ranljivosti in tveganja.¹⁰³ Indicirane storitve vključujejo različne oblike terapije in zdravljenja ter so namenjene prenehanju nasilja v družini in preprečevanju nadaljevanja ali ponovnih izkušenj z nasiljem (terciarna preventiva).

160. Priporočilo Odbora ministrov [Rec\(2006\)19](#) o politiki v podporo pozitivnemu starševstvu opredeljuje »starševstvo« kot vse vloge, ki jih imajo starši pri varstvu in vzgoji otrok; starševstvo je osredotočeno na interakcijo med starši in otroki ter vključuje pravice in dolžnosti, ki služijo otrokovemu razvoju in samouresnitvi. »Pozitivno starševstvo« se nanaša na starševsko ravnanje, ki temelji na največji koristi otroka, je skrbno in spodbudno, opolnomoča, je nenasilno ter zagotavlja priznanje in usmerjanje, kar vključuje tudi postavljanje meja, da se otroku omogoči poln razvoj.¹⁰⁴

161. Starševske programe je treba zagotoviti staršem otrok različnih starostnih skupin ter staršem otrok s posebnimi potrebami in ranljivostmi, pri tem pa upoštevati tudi potrebe staršev, zlasti glede sporov, povezanih z ločitvijo. Programi za starše morajo temeljiti na otrokovih pravicah in največji koristi otroka, opirati se na raziskave in dokaze ter biti zasnovani multidisciplinarno.

103. Svet baltskih držav (2018), [Parenting for non-violent childhoods](#): Positive parenting to achieve an end to corporal punishment (Vzgoja za nenasilno otroštvo: pozitivno starševstvo za odpravo telesnega kaznovanja), str. 11–12.

104. Svet Evrope, Priporočilo [Rec\(2006\)19](#) Odbora ministrov državam članicam o politiki v podporo pozitivnemu starševstvu, 1. odstavek.

Omogočiti morajo, da starši okrepijo svoje zmožnosti za pozitivno, nenasilno vzgojo otrok.¹⁰⁵

162. Države članice morajo staršem in otrokom omogočiti in olajšati učinkovit dostop do storitev, tudi tako, da staršem zagotovijo informacije, otrokom pa otroku prijazne informacije. Starši, vključeni v ločitvene postopke staršev, bi morali prejeti informacije o potrebah otroka v primerih ločitve staršev in v okviru postopkov ter tudi podporo, ki jim omogoča, da te informacije uporabijo v največjo korist otroka. Za starše, ki živijo ločeno, je treba zagotoviti specializirane storitve, ki jim bodo pomagale pri izvajanju odgovornosti do otroka. V primeru zelo konfliktnih razmer je treba usklajeno zagotoviti okrepljeno in multidisciplinarno podporo družini.

163. Vzpostaviti je treba nabor svetovalnih in podpornih storitev, ki staršem, ki se ločujejo, pomagajo doseči in uresničiti sporazumno rešitev glede vprašanj, povezanih z ločitvijo, kot je družinska terapija, pa tudi mediacija in drugi postopki alternativnega reševanja sporov (glej razdelek o alternativnem reševanju sporov). Relevantni izvajalci storitev morajo imeti na voljo specifične modele in metode dela za podporo in krepitev otrok, staršev in družin z neprekinjeno kontinuiteto pred ločitvijo staršev, med njo in po njej, ter morajo biti za njihovo uporabo usposobljeni in pri njej strokovno podprti. Modeli in metode storitev morajo temeljiti na dokazih in znanju ter pristopu, ki temelji na otrokovih pravicah.

164. Pristojni organi morajo imeti možnost, da staršem odredijo uporabo storitev, ki so v konkretnem primeru pomembne in primerne ter so v skladu z največjo koristjo otroka. Zagotavljanje obveznih storitev mora temeljiti na ugotovitvah presoje največje koristi otroka. Zahteva po obveznih storitvah mora biti urejena in podvržena rednemu pregledu. Pristojni organ ne sme staršem naložiti udeležbe v mediaciji ali drugih postopkih alternativnega reševanja sporov (v skladu s Konvencijo Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter boju proti njima (CETS št. 210), prvi odstavek 48. člena), niti uporabe drugih obveznih storitev v primerih, ko je ugotovljeno nasilje v družini ali nasilje na podlagi spola.

165. Države članice bi morale otrokom omogočiti, da na lastno pobudo stopijo v stik s ponudniki storitev in da so o tej možnosti v celoti in učinkovito obveščeni v skladu s svojo starostjo in stopnjo zrelosti ter da lahko to možnost ob nizkem pragu uveljavljajo v praksi.

105. Svet baltskih držav (2018), *Starševstvo za nenasilno otroštvo*, Pozitivno starševstvo za dosego in odpravo telesnega kaznovanja.

166. Države članice bi morale vlagati v postopen razvoj in uvajanje digitalnih storitev za otroke, starše in družine ter povečati doseg in uporabo teh storitev s strani otrok in staršev, vključno z otroki in starši s posebnimi potrebami in v ranljivih razmerah ter pripadniki manjšinskih skupin.

167. Države članice morajo zagotoviti, da se sistemu družinskega pravosodja ter sistemom socialnega varstva, podpore družini, varstva otrok in zaščite namenijo zadostni kadrovski in materialni viri. Posebno pozornost je treba nameniti preventivnim ukrepom in zgodnjim posegom. Ta sredstva bi bilo treba ohraniti ali jih po potrebi povečati tudi v času gospodarske krize. Sredstva je treba usmerjati in spremljati, da se zagotovi učinkovita podpora otrokom in družinam ter podprejo multidisciplinarne metode in modeli medpoklicnega sodelovanja. Nezadostna finančna sredstva ne smejo biti izgovor za nespoštovanje otrokovih pravic v ločitvenih postopkih staršev.

Med postopkom

168. Pristojni organi morajo imeti možnost, da aktivirajo relevantne storitve in strokovno znanje za presojo največje koristi otroka. To je lahko upravičeno v zelo konfliktnih primerih ali v drugih primerih, ko pristojni organ utemeljeno dvomi o pripravljenosti in zmožnosti enega ali obeh staršev, da presodita največjo korist otroka in jo ustrezno upoštevata v svojih dogovorih ali odločitvah. Relevantne storitve ali strokovno znanje za presojo največje koristi otroka so lahko potrebni tudi, kadar imajo otroci ali starši posebne potrebe ali ranljivosti ali kadar pristojni organ meni, da so informacije o otrokovi koristi, ki jih zagotovijo starši, nepopolne ali napačne. Čakalna doba za prejem storitev in strokovnega znanja mora biti čim krajša. Hitro zagotavljanje ustreznih storitev in strokovnega znanja je zlasti pomembno v primerih, ki vključujejo majhne in zelo majhne otroke.

169. Ustrezne storitve lahko med drugim vključujejo socialne službe in službe za varstvo otrok, zdravstvene storitve, vključno z otroškimi psihiatri, forenzičnimi izpraševalci ali drugimi forenzičnimi strokovnjaki, otroškimi psihologi ali službami za kulturno mediacijo. Kadar pristojni organ aktivira te ali druge relevantne službe za presojo največje koristi otroka, morajo sodelovati pri izvajanju multidisciplinarne presoje in izmenjevati informacije v skladu z največjo koristjo otroka in veljavno zakonodajo o varstvu podatkov (glej razdelek o varstvu podatkov). Izvajalci storitev morajo zagotoviti pregledno dokumentacijo o presoji in ugotovitvah, presojo možnega pozitivnega in negativnega vpliva posameznih odločitev na otroka kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno

na podlagi svojega strokovnega znanja ter, če je to v konkretnem primeru primerno, priporočilo o najprimernejšem prilagojenem ukrepanju z družino.

170. Vzpostaviti je treba mehanizme in ukrepe za vodenje zadev, ki pristojnemu organu omogočajo, da učinkovito in pravočasno prepozna zelo konfliktna primere in primere, pri katerih obstaja tveganje, da se razvije visoka stopnja konflikta. Relevantni mehanizmi in ukrepi med drugim vključujejo kontrolne sezname tipičnih kazalnikov, orodja za presejanje in druge ustrezne metode ocenjevanja. Zelo konfliktna primere je mogoče prepoznati med informiranjem in svetovanjem staršem, pri asistiranih ali nadzorovanih stikih, v mediaciji in drugih postopkih alternativnega reševanja sporov ter pri zagotavljanju storitev otrokom in družinam v ločitvenih postopkih staršev, na primer v starševskih programih in storitvah starševske koordinacije za starše, ki se spopadajo z večdimenzionalnimi težavami. Mehanizem ali ukrep za zgodnje prepoznavanje zelo konfliktnih primerov je treba povezati z avtomatično in pravočasno napotitvijo na ustrezne službe, da se omogočita zgodnje ukrepanje in podpora. Da bi bili takšni mehanizmi in ukrepi učinkoviti, jih je treba zagotoviti kot standardiziran sestavni del ustreznih sistemov in storitev ob prvem primernem trenutku med postopkom.

171. Pristojni organ mora pri izvajanju relevantnih presoj in skozi celoten postopek presoditi potrebo po aktivaciji storitev varstva in zaščite otrok, kot so imenovanje skrbnika ad litem za otroka, napotitev k službam za varstvo otrok, programom podpore staršem ali, kjer je potrebno, začetek postopkov varstva in vzgoje, v skladu z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka ter kot je določeno v nacionalni zakonodaji.

172. Kadar se aktivirajo varovalni ukrepi ali storitve in je v skladu z nacionalno zakonodajo držav članic treba vključiti drug pristojni organ, morajo zadevni pristojni organi med seboj tesno sodelovati ter si pravočasno in v skladu z veljavno zakonodajo in predpisi o varstvu podatkov (glej oddelek o varstvu podatkov) izmenjati vse potrebne osebne podatke, dokumentacijo o zadevi in presojo največje koristi otroka.

Začasne odredbe

173. V postopkih varstva in vzgoje mora imeti pristojni organ na podlagi zakona možnost, da po uradni dolžnosti ali na zahtevo stranke ali pristojnega organa izdaja začasne odredbe. V ločitvenih postopkih staršev mora imeti pristojni organ možnost, da po uradni dolžnosti ali na zahtevo stranke ali druge relevantne osebe sprejme nujne ali začasne ukrepe.

174. Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju predvidevajo možnost, da sodni organi začasne odločbe ali predhodne sodbe določeno obdobje spremljajo, da se jih lahko pozneje pregleda. Sodni organi bi morali imeti možnost, da sprejmejo odločbe, ki so takoj izvršljive, če je to v največjo korist otroka.¹⁰⁶

175. Če je bila izdana začasna odredba, je treba brez odlašanja opraviti potrebne ocene in poizvedbe, da se zberejo vsa relevantna dejstva in dokazi za preizkus odredbe ob polnem spoštovanju vseh procesnih jamstev. Relevantne presoje in preiskave lahko vključujejo socialno poizvedbo, preiskavo pristojnega organa, ki deluje na podlagi civilnega ali kazenskega prava, vključno s sodišči, tožilci in drugimi organi pregona, zaslišanje otroka, oceno tveganja in vse druge ukrepe ali presoje, ki so v konkretnem primeru primerni. Presoje in preiskave je treba po možnosti izvajati multidisciplinarno in medinstitucionalno, ugotovitve pa je treba upoštevati pri presoji največje koristi otroka v zadevi.

176. Nacionalna zakonodaja mora predvideti pospešeno odločanje o vsebini zadeve ali pospešene postopke po enostranskih (ex parte) predlogih, ki pristojnemu organu predložijo dokaze o nujnosti predloga, v skladu z največjo koristjo otroka. Če je pristojni organ prepričan, da predloženi dokazi upravičujejo pospešeno odločanje ali postopek, mora imeti možnost odrediti nujno obravnavo zadeve.

177. Kadar je zaradi okoliščin zadeve ali narave postopka verjetno, da bo končna odločba o vsebini zadeve odložena, zlasti če so potrebne dodatne preiskave, je treba sprejeti ustrezne začasne ukrepe za varstvo otrokovih pravic in največje koristi otroka. Odločbe o začasnih ukrepih je treba sprejeti pravočasno in v skladu z največjo koristjo otroka. Odločbe o začasnih ukrepih niso meritorne odločbe in so predmet preizkusa v skladu z nacionalno zakonodajo.

178. Če je bil pri pristojnem organu vložen enostranski (ex parte) predlog zaradi neposrednega tveganja ali grožnje ali če pristojni organ za takšno tveganje ali grožnjo izve na drug način, mora imeti možnost izdati začasno odredbo ali začeti pospešen postopek, da bi preprečil škodo otroku.

179. Te odredbe je treba določiti z zakonom, da se staršem omogoči pridobitev takojšnje odredbe do končne odločbe. Začasne odredbe so lahko v največjo korist otroka v primerih zelo konfliktna ločitve staršev ali nasilja med starši, da se prepreči stopnjevanje konflikta, stabilizira družina in prepreči škoda

106. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), IV.D.4., 52.–53. odstavek.

za otroka. To je lahko potrebno na primer v primerih, ko je otrok prikrajšan za neposredne stike z enim od staršev, če je bilo ocenjeno, da so ti stiki v največjo korist otroka, ali če starša živita ločeno in otrok noče ostati pri enem od staršev, ali v primerih, ko otrok grozi, da bo storil samomor, če se njegove izbire ne upoštevajo. Lahko so potrebne tudi v primerih z velikim tveganjem neupravičene premestitve ali zadržanja otroka s strani starša oziroma v primerih domnevnega ali potrjenega nasilja v družini. Kadar se predlagajočasne odredbe v zvezi s stiki, je treba ustrezno upoštevati otrokova stališča. Otrok ne sme biti prisiljen, da bi se staršu omogočiličasni stiki.

180. Pristojni organi morajo imeti možnost uporabitičasne odredbe v zvezi s stiki, na primer odrediti aličasno prekiniti stike ali določiti ustrezne rešitve glede stikov, kot so asistirani ali nadzorovani stiki ali drugečasne odredbe, ki se v konkretni zadevi štejejo za relevantne in primerne, v skladu z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka.

181. Časne odredbe se lahko izdajo brez predhodnega zaslišanja otroka in brez popolnega spoštovanja procesnih jamstev, vendar le pod pogojem, da se pri pravočasnem preizkusu odredbe ter pred sprejetjem končne odločbe o vsebini zagotovi polno spoštovanje procesnih in materialnih pravic otroka ter vseh drugih relevantnih udeležencev postopka. Odločbe o časnih odredbah so takoj izvršljive. Najdaljše dopustno trajanje nujne aličasne odredbe mora biti določeno z zakonom; odredba mora veljati kratek čas in ne sme presegati trajanja postopka.

Postopki alternativnega reševanja sporov

182. Države članice bi morale razvijati in spodbujati mediacijo in druge prostovoljne postopke alternativnega reševanja sporov, ki dopolnjujejo upravne ali sodne postopke, da bi staršem pomagali pri doseganju sporazumnega dogovora ob ustreznem upoštevanju otrokovih pravic in največje koristi otroka. Postopki alternativnega reševanja sporov med drugim vključujejo mediacijo, spravo, starševsko koordinacijo, podporo pri uresničevanju stikov, sodelovalna pogajanja in sporazumno poravnavo, pri čemer obstajajo različne metode in modeli, primerni za potrebe staršev, ki se ločujejo, in njihovih otrok, pa tudi modeli terapevtskega ali restorativnega pravosodja.

183. Izvajalci mediacije in drugih postopkov alternativnega reševanja sporov morajo imeti na voljo ustrezne smernice in orodja za prepoznavanje primerov, v katerih alternativno reševanje sporov ni primerno ali je, kadar tako določa nacionalna zakonodaja, prepovedano, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti primerom nasilja v družini, ne glede na to, ali je storilec moški ali

ženska. Praviloma mora biti sodelovanje staršev in otrok v postopkih alternativnega reševanja sporov vedno prostovoljno in pogojeno z informiranim soglasjem udeleženih oseb.

184. Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (CETS št. 210) državam pogodbenicam nalaga, da prepovejo obvezne postopke alternativnega reševanja sporov, kot sta mediacija in sprava, v zvezi z vsemi oblikami nasilja, ki spadajo na področje uporabe te konvencije (prvi odstavek 48. člena). Pripravljalci Konvencije so priznali, da »zlasti na področju družinskega prava veljajo načini reševanja sporov, ki so alternativa sodnim odločbam, za primernejše z vidika družinskih razmerij in praviloma vodijo k trajnejši razrešitvi sporov«. Opozorili pa so tudi na »negativne učinke, ki jih lahko imajo v primerih nasilja, ki jih zajema področje uporabe te konvencije, zlasti če je udeležba v takšnih metodah alternativnega reševanja sporov obvezna in nadomešča kontradiktorne sodne postopke«. Določba priznava, da lahko storilci takšnega nasilja izžarevajo občutek moči in prevlade, žrtev pa morda ne more v postopke alternativnega reševanja sporov vstopiti na enakopravni podlagi s storilcem.¹⁰⁷

185. Glede na te pomisleke nekatere države članice z zakonom splošno prepovedujejo mediacijo v primerih nasilja, ki spadajo na področje uporabe Konvencije Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (CETS št. 210).

186. Pri presoji, ali je zadeva primerna za mediacijo ali drug postopek alternativnega reševanja sporov, mora mediator ali drugi izvajalec postopka ugotoviti, ali je vsak od staršev sposoben sodelovati v takem postopku, to je ali je zmožen in pripravljen varovati svoje osebne interese ter otrokove pravice in največjo korist otroka z neprekinjeno kontinuiteto pred postopkom, med njim in po njem. Da bi olajšali ta postopek, bi bilo treba vzpostaviti standardizirana orodja za presejanje relevantnih tveganj, ki bi lahko zmanjšala mediacijsko sposobnost starša, vključno z nasiljem v družini, ter drugih relevantnih tveganj, ki bi mediatorjem in drugim relevantnim strokovnjakom pomagala pri učinkovitem presejanju ob ustreznem upoštevanju otrokovih pravic in največje koristi otroka.

187. Kadar je nasilje v družini zatrjevano, je treba upoštevati več dejavnikov, med drugim resnost in pogostost zatrjevanega nasilja, domnevnega storilca

107. [Konvencija](#) Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (CETS št. 210), [Pojasnjevalno poročilo](#), odst. 251–252.

oziroma storilce in žrtev oziroma žrtve, telesno in duševno zdravje staršev in otroka ter morebitna tveganja ali grožnje.¹⁰⁸

188. Mediatorji in drugi spodbujevalci postopkov alternativnega reševanja sporov pri preverjanju nasilja ne bi smeli spraševati le o primerih ali izkušnjah nasilja, temveč tudi o nadzornem vedenju, čustveni zlorabi in stopnji strahu, ki ga je starš čutil ali ga še vedno čuti. Raziskave kažejo, da se osebe, ki so doživele nasilje v družini, ne bojijo le fizičnega nasilja, temveč tudi verbalnega, psihičnega in čustvenega nasilja, pri čemer so lahko posledice takšnega nasilja, če se pojavlja vsak dan, bolj moteče in dolgotrajnejše kot posledice fizičnih napadov.¹⁰⁹

189. Čustvena zloraba ima lahko več različnih oblik; »vključuje grožnje, da bo storilec poškodoval osebo ali hišnega ljubljence, ali grožnje, da bo storilec sam sebi škodoval in za to krivil partnerja«. Ključni dejavnik pri ocenjevanju je razumevanje vpliva zlorabljalčevega vedenja na zlorabljeno osebo in otroke, ki so mu priča ali ga slišijo. Zlorabljena oseba lahko doživlja strah in ponižanje v tolikšni meri, da je zaradi tega manj sposobna oceniti tveganja, s katerimi se še naprej sooča. Koristno je vprašati posameznike, ali lahko stopnjo strahu, ki ga doživljajo, ocenijo na lestvici od 1 do 10.«¹¹⁰ Poleg tega je treba zastaviti posebna vprašanja o otrokovi varnosti in dobrobiti, nasilju nad otrokom in o tem, ali je bil otrok priča nasilju med staršema.¹¹¹

190. Ali je zadeva primerna za mediacijo, je treba presoditi od primera do primera. Da bi olajšali ta postopek, bi bilo treba vzpostaviti standardizirana orodja za preseganje relevantnih tveganj, ki bi lahko zmanjšala mediacijsko sposobnost starša, vključno z nasiljem v družini, ki bi mediatorjem in drugim relevantnim strokovnjakom pomagala pri učinkovitem preseganju ob ustreznem upoštevanju otrokovih pravic in največje koristi otroka.

108. Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu (2012), [Mediacija](#), Vodnik po dobri praksi v okviru Haaške konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok, str. 72–77. Mednarodna socialna služba (2017), [Listina o mednarodnih postopkih družinske mediacije](#), proces sodelovanja, str. 5–7.

109. Bagshaw D. (2001), *Razkritje nasilja v družini v družinskopravnih sporih: Issues for Family and Child Mediators*, Conflict Management Research Group, University of South Australia, Adelaide. Navedeno v: Parkinson L. (2020), *Family Mediation*, četrta izdaja, Lexis Nexis, New York, str. 67–68.

110. Parkinson L. (2020), *Family Mediation*, četrta izdaja, Lexis Nexis, New York, str. 67–68.

111. Prav tam.

191. Poleg presejanja v okviru presoje primernosti pred začetkom mediacije ali drugega postopka alternativnega reševanja sporov ugotovitve raziskav kažejo, da je treba presejanje nadaljevati tudi ves čas medijskega postopka, saj se s tem poveča možnost prepoznavanja ravnanj ali tveganj nasilja, ki pri začetnem presejanju niso bila zaznana, ali drugih dejavnikov, ki lahko zmanjšajo zmožnost starša za sodelovanje v mediaciji.¹¹²

192. Konvencija Sveta Evrope o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter o boju proti njima (CETS št. 210) zavezuje države pogodbenice, da za osebe, ki so žrtve nasilja, ki spada na področje uporabe te konvencije, opravijo oceno tveganja. Prvi odstavek 51. člena od držav pogodbenic zahteva, da sprejmejo potrebne zakonodajne in druge ukrepe, s katerimi zagotovijo, da vsi pristojni organi učinkovito ocenijo tveganja za osebe ter pripravijo varnostni načrt, tudi za otroke, ki so žrtve ali priče nasilja. Skupina strokovnjakov za ukrepanje proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini (GREVIO) priporoča, da se ocene tveganja izvajajo po standardiziranem postopku in po možnosti kot večstrokovne ocene.¹¹³ Ker se tveganja za žrtve lahko sčasoma spreminjajo in razvijajo, je treba oceno redno posodabljati.

193. Pred začetkom postopka za ločitev staršev je treba starše povabiti na informativni sestanek o postopkih alternativnega reševanja sporov in jih spodbuditi k udeležbi na njem. Informativni sestanek je koristen za seznanitev staršev s prednostmi mediacije in drugih postopkov alternativnega reševanja sporov. Morda je primerno, da je udeležba na informativnem sestanku obvezna, če so na voljo zaščitni ukrepi, kot je možnost, da se vsak od staršev udeleži informativnega sestanka ločeno od drugega starša, ter preverjanje primerov nasilja v družini in drugih oblik nasilja med starši ali nad otrokom.

194. Prednosti mediacije in drugih postopkov alternativnega reševanja sporov so dokazane in splošno priznane. Mediacija pomaga izboljšati odnos in komunikacijo med staršema ter ju podpira pri doseganju sporazumnega dogovora, pri tem pa se osredotoča na otrokove potrebe in največjo korist otroka. Zaupnost mediacije in drugih postopkov alternativnega reševanja sporov spodbuja starše

112. McCutcheon, R. (2021), *Addressing domestic violence in mediation: the need for more uniformity and research*, Harvard Negotiation Law Review, Cambridge.

113. To poglavje črpa iz in temelji na: Svet Evrope (2020), *Standardi in metodologije ocenjevanja tveganj za različne deležnike v Ukrajini: Naslednji koraki pri izvajanju mednarodnih standardov za zagotavljanje varnosti žrtev nasilja nad ženskami in nasilja v družini*, [Analitično poročilo](#). Kostopoulou M-A. (2021), *Delo skupine GREVIO pri spodbujanju ocen tveganja v skladu z Istanbulske konvencije Sveta Evrope*, Predstavitev na dogodku "Preventing secondary and repeat victimisation of child victims of crime: Ocene tveganja in rešitve v največjo korist otroka", mednarodna delavnica E-PROTECT II.

k odprtemu dialogu za rešitev spora. V primerjavi s kontradiktornimi sodnimi postopki imajo starši v mediaciji in drugih postopkih alternativnega reševanja sporov pogosto večji občutek soustvarjanja dogovora, zato se ga navadno tudi bolj držijo; zaradi tega so sporazumi, doseženi v mediaciji, praviloma bolj trajnostni kot sodne odločbe. Mediacija je običajno stroškovno učinkovitejša od sodnih postopkov, zlasti če imajo starši dostop do pomoči pri mediaciji.¹¹⁴

195. Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu ugotavlja, da starši običajno privolijo v premestitev, če se njihovi stiki z otrokom pred premestitvijo uredijo z mediacijo, zato priporoča mediacijo v ločitvenih postopkih staršev, ki vključujejo spore o čezmejnih stikih in premestitvi. Zato lahko pomaga pri preprečevanju mednarodnih ugrabitev otrok. Sporazum o premestitvi otroka, dosežen z mediacijo in potrjen s strani sodišča, ali sodna odločba, ki temelji na medijskem sporazumu, bo priznana in izvršljiva v vseh drugih državah pogodbenicah Haaške konvencije iz leta 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, izvrševanju in sodelovanju glede starševske skrbi ter ukrepov za varstvo otrok (23. in 28. člen).

196. Začetek sodnega postopka staršem ne sme preprečiti, da bi se kadar koli vključili v alternativno reševanje sporov. Pristojni organi bi morali starše spodbujati, da sodelujejo v postopkih mediacije in alternativnega reševanja sporov pred začetkom postopka, po začetku postopka in kadar koli pred njegovim zaključkom, pa tudi po zaključku postopka, kadar je lahko naknadna mediacija potrebna za podporo staršem pri izpolnjevanju njihovega sporazuma ali izvajanju ustrezne odločbe.

197. Obdobja, v katerih potekajo mediacija in drugi postopki alternativnega reševanja sporov, morajo biti v skladu z nacionalno zakonodajo izvzeta iz vseh veljavnih zastaralnih rokov.

198. V skladu z načelom prostovoljnosti začetek mediacije ali drugih postopkov alternativnega reševanja sporov ne bi smel izključiti možnosti staršev, da kadar koli pred zaključkom mediacije ali drugega postopka alternativnega reševanja sporov uporabijo kontradiktorni sodni postopek.

199. V vsakem ukrepu alternativnega reševanja sporov mora biti največja korist otroka primarno vodilo, starše pa je treba spodbujati, da se ves čas osredotočajo na otrokove potrebe in največjo korist otroka. R (98) 1 Odbora

114. Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu (2012), [Mediacija](#), *Vodnik po dobri praksi v okviru Haaške konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok*, str. 21–26.

ministrov državam članicam o družinski mediaciji določa, da mora mediator »posebno skrb nameniti dobrobiti in največji koristi otrok, spodbujati starše, da se osredotočijo na potrebe otrok, in opozarjati starše na njihovo glavno odgovornost v zvezi z dobrobitjo njihovih otrok ter na potrebo, da obveščajo svoje otroke in se z njimi posvetujejo«. ¹¹⁵

200. Strokovnjaki, ki vodijo mediacijo in druge postopke alternativnega reševanja sporov, morajo biti posebej usposobljeni glede otrokovih pravic in največje koristi otroka ter glede komunikacije z otroki v primerih starševskih sporov in ločitve. Države članice morajo zagotoviti, da imajo ti strokovnjaki na voljo informativno gradivo za starše in praktične smernice, ki staršem pomagajo, da se osredotočajo na otrokove pravice in potrebe.

201. Otrokova pravica biti slišan in pravica do sodelovanja veljata v postopkih alternativnega reševanja sporov enako kot v sodnih postopkih ter ju je treba zagotoviti, kadar je to primerno, v skladu z oddelkom IV in V tega priporočila ter v skladu z največjo koristjo otroka. Mediatorji in drugi strokovnjaki, ki vodijo postopke alternativnega reševanja sporov v okviru ločitvenih postopkov staršev, morajo biti posebej usposobljeni za zaslišanje otrok v skladu z otrokovo starostjo in stopnjo zrelosti.

202. Kadar otrok zaradi nizke starosti ali svojih zmožnosti ne more oblikovati ali izraziti mnenja, je treba v postopkih alternativnega reševanja sporov otrokovo stališče ustrezno upoštevati, v skladu z oddelkom IV.

203. Načela prostovoljnosti, zaupnosti, nepristranskosti in samoopolnomočenja, ki na splošno vodijo postopke alternativnega reševanja sporov, veljajo za sodelovanje otrok enako kot za odrasle. ¹¹⁶

204. Kot zahteva Priporočilo [CM/Rec\(2023\)8](#) Odbora ministrov državam članicam o krepitvi sistemov prijave nasilja nad otroki, morajo države članice spodbujati in podpirati strokovnjake, vključene v postopke alternativnega

¹¹⁵. Priporočilo št. [R\(98\)1](#) Odbora ministrov državam članicam o družinski mediaciji, Načelo III.viii.

¹¹⁶. Prav tam. Svet Evrope (2002), Priporočilo [Rec\(2002\)10](#) o mediaciji v civilnih zadevah. Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu (2012), [Mediacija, Vodnik po dobri praksi v okviru Haaške konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok](#), str. 7. Mednarodna socialna služba, generalni sekretariat, [Mednarodna družinska mediacija](#). Mednarodna socialna služba (2017), *Listina o mednarodnih postopkih družinske mediacije, proces sodelovanja*.

reševanja sporov, da prijavljajo nasilje nad otroki.¹¹⁷ Države članice morajo zagotoviti tudi, da strokovnjaki, ki prijavljajo tveganja in skrbi za otrokovo varnost, pri prijavi nasilja ali tveganja nasilja ne naletijo na ovire ali prepreke, na primer zaradi pravne negotovosti glede načel zaupnosti in obveznosti prijave. Mediatorje in druge relevantne strokovnjake je treba usposobiti in podpreti pri izpolnjevanju njihovih vlog in odgovornosti v zvezi s tem. Kjer je to primerno, je treba ustrezne odgovornosti posameznih strokovnjakov in ponudnikov mediacije ali alternativnega reševanja sporov urediti z zakonom ter pojasniti v ustreznih poklicnih standardih in kodeksih.

205. Sporazumi, doseženi z mediacijo ali drugimi postopki alternativnega reševanja sporov, morajo biti predmet registracije pri pristojnem organu. Pogoje in zahteve za takšno registracijo je treba urediti z zakonom, ki zagotavlja ustrezen pregled in preverjanje, s čimer se zagotovi, da sporazum ustrezno upošteva otrokove pravice in največjo korist otroka ter je pošten do strank in udeležencev v zadevi. Registracija je lahko potrebna za pravno veljavnost sporazuma, zagotovitev njegove izvršljivosti in kroženje starševskih sporazumov v čezmejnih družinskih razmerah v skladu z veljavno zakonodajo.

206. Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu poudarja, da morajo mediatorji delovati nevtralno, neodvisno in nepristransko ter biti pošteni in nepristranski do vseh strank in udeležencev mediacije ali drugega postopka alternativnega reševanja sporov. Mediatorjev položaj, dejanja in komunikacija morajo odražati ta načela, da se zagotovi, da lahko stranke sodelujejo v postopku na enakopravni podlagi, da uporabijo mediacijo ali druge postopke alternativnega reševanja sporov z enakimi možnostmi in enako pogajalsko močjo.¹¹⁸ Načela prostovoljnosti, zaupnosti, nepristranskosti in samoopolnomočenja, ki na splošno vodijo mediacijo in druge postopke alternativnega reševanja sporov v ločitvenih postopkih staršev, veljajo za sodelovanje otroka enako kot za odrasle.¹¹⁹

117. Priporočilo [CM/Rec\(2023\)8](#) Odbora ministrov državam članicam o krepitvi sistemov prijave nasilja nad otroki. "V skladu z mednarodnimi standardi vključuje izraz "nasilje nad otroki" dejanja, kot so fizično, spolno ali psihično nasilje, slabo ravnanje in zloraba, pa tudi opustitev skrbi, kot sta zanemarjanje in malomarno ravnanje, ki krši otrokove pravice in povzročajo dejansko ali morebitno škodo za otrokovo zdravje, telesno, psihično in čustveno integriteto, preživetje ali razvoj. Sem spadajo tudi ukrepi discipliniranja, ki otroka ponižujejo ali mu povzročajo bolečino, četudi lažjo, pa tudi izkoriščanje in nadlegovanje, izpostavljenost nasilju v družini in prisotnost pri izvajanju nasilja v družini" (odstavek I.2).

118. Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu (2012), [Mediacija](#), *Vodnik po dobri praksi v okviru Haaške konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok*, str. 58.

119. Prav tam:

207. Načelo zaupnosti mediatorjev in drugih izvajalcev alternativnega reševanja sporov ne bi smelo preprečevati ali izključevati ustrezne napotitve in poročanja o primerih. Po potrebi mora nacionalna zakonodaja urejati, kako se relevantne obveznosti ponudnikov storitev glede poročanja in napotitve povezujejo z načelom zaupnosti. Otroci in starši, ki sodelujejo v mediaciji ali drugih postopkih alternativnega reševanja sporov, morajo biti ustrezno obveščeni o teh predpisih in ustreznih obveznostih strokovnjakov.

208. V skladu z Evropskim kodeksom ravnanja mediatorjev in izvajalcev mediacije morajo izvajalci mediacije zagotoviti, da delovni pogoji mediatorjev zagotavljajo njihovo neodvisnost, nepristranskost in nevtralnost. Zato se storitve mediacije ne smejo opravljati skupaj z drugimi storitvami, ki bi lahko povzročile navzkrižje interesov.¹²⁰

Odločba

209. Priporočilo določa načela in praktične smernice za odločanje o vsebini zadeve. Odločbe je treba jasno in pregledno obrazložiti ter pojasniti, kako so bili relevantni dejavniki presojeni, preverjeni in kako jim je bila pripisana teža, pri čemer je treba zagotoviti, da takšna obrazložitev ne ogroža otrokovega zdravja ali varnosti (glej razdelek o pravici biti slišan). Odločba mora pojasniti, kako so bile upoštewane različne otrokove pravice in potrebe ter pravice in odgovornosti vsakega od staršev, ter kako je bila v tem postopku tehtanja največja korist otroka upoštevana kot primarno vodilo oziroma, kadar tako določa zakon, kot najpomembnejše merilo.

210. V odločbi je treba pojasniti, kako so bila pridobljena otrokova stališča oziroma, kjer je to primerno, otrokovo stališče, ter kako jim je bila pripisana ustrezna teža; če otrok ni bil zaslišan, mora odločba navesti razloge za to.¹²¹

211. Vsebino odločbe, njen pomen in posledice je treba otroku nemudoma sporočiti in mu jih razložiti na način, ki je primeren njegovi starosti in stopnji zrelosti (glej oddelek o pravici do obveščенosti). Jasno mora biti določeno, kdo je odgovoren za to, da se odločba sporoči otroku. Priporočljivo je, da pristojni organ, ki je izdal odločbo, otroku to pojasni na otroku prijaznem način, na primer na naknadnem srečanju z otrokom v otroku prijaznem okolju ali v pisni obrazložitvi, na primer v pismu, naslovljenem na otroka. Pristojni organi

120. Svet Evrope (2018), Evropska komisija za učinkovitost pravosodja (CEPEJ), *Evropski kodeks ravnanja za izvajalce mediacije*, CEPEJ(2018)24, str. 3 Evropska komisija (2004), *Evropski kodeks ravnanja za mediatorje*, Projekt Euromed Justice III, 2004, str. 2

121. *Smernice* Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), IV.D.49.

in strokovnjaki se pri posredovanju teh informacij ne smejo zanašati na otrokove starše, ne da bi jih predhodno pripravili in usposobili, kako to nalogo najboljše izpolniti.

Izvajanje in izvrševanje

212. Odločbe in ukrepe v zvezi z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka v ločitvenih postopkih staršev mora biti mogoče v praksi izvajati in izvrševati. Cilj izvajanja in izvrševanja je zagotoviti, da so otrokove pravice in največja korist otroka ter pravice vsakega od staršev v praksi učinkovito zavarovane in zagotovljene, v skladu z največjo koristjo otroka, kot je bila presojana med postopkom in odražena v odločbi. V ta namen morajo države članice zagotoviti ustrezne ukrepe in instrumente za podporo izvajanju ter omogočiti izvrševanje v primeru neizpolnjevanja (za opredelitev izvajanja in izvrševanja glej Uvod in Priporočila).

213. Z zakonom je treba predvideti in urediti postopke izvrševanja, da se omogoči izvrševanje odločb v primeru neizpolnjevanja obveznosti. Da bi bil pristojni organ čim bolj učinkovit in uspešen, mora imeti možnost uporabiti nabor ukrepov, ki ustrezajo okoliščinam zadeve ter naravi neizpolnjevanja in razlogom zanj.

214. Odredbe v zvezi z izvrševanjem stikov med staršem in otrokom morajo vedno temeljiti na presoji največje koristi otroka ter biti usmerjene v zagotavljanje in spodbujanje otrokovih pravic in največje koristi otroka. To zahteva individualiziran pristop v vsakem posameznem primeru ter jasno obrazložitev izdane odredbe, izbranih konkretnih izvršilnih ukrepov in pojasnilo, kako je bilo ugotovljeno, da so skladni z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka.

215. Pri izbiri najprimernejšega izvršilnega ukrepa v posameznem primeru mora pristojni organ upoštevati razloge za neizpolnjevanje, vpliv neizpolnjevanja na otroka in drugega starša, ki je vključen v zadevo, ter morebitno neposredno tveganje ali tveganje nepopravljive škode v zvezi s tem. Pristojni organ mora nadalje presoditi, kakšen vpliv bi imel posamezen izvršilni ukrep na otroka kratkoročno, srednjeročno in dolgoročno.

216. Kadar je to v posameznem primeru primerno, morajo postopki izvršbe predvidevati možnost postopnega stopnjevanja ukrepov, od poziva k prostovoljnemu izpolnjevanju, prek spodbujanja in podpore staršem pri izpolnjevanju odločbe, do izdaje sklepa o izvršbi.

217. Pred odreditvijo izvršilnih ukrepov je treba preučiti možnost uporabe alternativnih sredstev. Alternativna sredstva lahko vključujejo asistirana

pogajanja ob pomoči odvetnikov, naknadno mediacijo ali druge postopke alternativnega reševanja sporov ali aktiviranje ustreznih storitev oziroma podpornih ukrepov za starša ali otroka, da se jima omogoči izpolnjevanje in nudi podpora pri izvajanju odločbe. Mediacija, pogajanja in terapevtska pomoč lahko staršem pomagajo pri razumevanju in sprejemanju odločbe ter izboljšajo njihovo sodelovanje in komunikacijo pri njenem izvajanju, pri čemer ostajajo osredotočeni na otrokove potrebe in največjo korist otroka. Ta alternativna sredstva se bodo nanašala na načine izvajanja in sodelovanje staršev v ta namen, ne bodo pa namenjena pregledu odločbe o vsebini zadeve.

218. Če se uporaba alternativnih sredstev izkaže za neuspešno, se lahko sprejmejo daljnosežnejši ukrepi. Čeprav ESČP v tem okviru daje prednost prostovoljnemu izvrševanju sodnih odločb, ugotavlja tudi, da starši pogosto zavzamejo trdna stališča, zaradi česar so potrebni sorazmerni prisilni ukrepi.¹²² Zato ESČP poudarja, da »uporaba sankcij ne sme biti izključena v primeru očitno nezakonitega ravnanja«.¹²³

219. Kadar se organ, pristojen za izvršilne postopke, razlikuje od pristojnega organa, ki je izdal izvršljivo odločbo, je treba njuno sodelovanje jasno urediti tako, da se zagotovi pravočasna izmenjava relevantnih podatkov in spisov ob polnem spoštovanju predpisov o varstvu podatkov.

220. Pri izvajanju ukrepov, ki jih je treba sprejeti v največjo korist otroka, ali pri izvrševanju odločb morajo države članice zagotoviti spoštovanje nedotakljivosti človekovega dostojanstva in otrokove osebne svobode ter upoštevati morebitno ranljivost otroka. Ukrepi za izvajanje in izvrševanje odločb morajo zagotoviti pravočasno izpolnjevanje vseh elementov odločbe. Upoštevati morajo mednarodne standarde, nacionalno zakonodajo in načelo sorazmernosti.

221. Kadar pristojni organ za izvršitev odločbe uporabi ukrepe organov pregona, morajo ti ostati skrajni ukrep in jih je treba uporabiti, kadar je to v zadevi potrebno, ob ustreznem upoštevanju največje koristi otroka. Če so na voljo, je treba za izvrševanje odločb v zvezi z otroki uporabiti specializirane policiste. Policisti, ki izvršujejo sklepe o izvršbi, ne bi smeli nositi uniforme, morali bi biti usposobljeni za komunikacijo z otroki ter za občutljivo in otroku prijazno

122. ESČP, *Višnjakov proti Ukrajini*, št. 25612/12, § 43, 24. junij 2018.

123. ESČP, *Neulinger and Shuruk v. Switzerland* [GC], no. 41615/07, § 140, ESČP 2010; *Tocarenco proti Republiki Moldaviji*, št. 769/13, § 56, 4. november 2014; *Ribić proti Hrvaški*, št. 27148/12, § 95, 2. april 2015; *Kuppinger proti Nemčiji*, št. 62198/11, § 103, 15. januar 2015; *Mitrova in Savik proti Nekdanji jugoslovanski republiki Makedoniji*, št. 42534/09, § 77, 11. februar 2016; *Muruzheva proti Rusiji*, št. 62526/15, § 50, 15. maj 2018.

ravnanje, pomagati bi jim morali usposobljeni strokovnjaki, kot je to primerno v posameznem primeru, na primer socialni delavec ali otroški psiholog, po potrebi pa bi jim moral pomagati tudi tolmač ali kulturni mediator. Čas izvajanja ukrepov organov pregona je treba določiti v skladu z največjo koristjo otroka, da se prepreči travmatizacija in viktimizacija otroka zaradi ukrepa ter zaščiti otrokovo dostojanstvo.

222. Spoštovanje otrokovega dostojanstva in morebitne ranljivosti zahteva ustrezno upoštevanje otrokove starosti in zrelosti, spola, socialnega in kulturnega okolja ter morebitne bolezni ali invalidnosti ali drugih posebnih potreb.

223. V primeru vztrajnega nespoštovanja odločbe mora nabor razpoložljivih izvršilnih ukrepov omogočati tudi strožje ukrepe, na primer ukrepe organov pregona ali začetek sodnih postopkov zoper starša, ki odločbe ne spoštuje. Posebej strogi ukrepi morajo ostati skrajno sredstvo ter se uporabljati ob ustreznem upoštevanju otrokovih pravic in največje koristi otroka ter ob spoštovanju načel zakonitosti, nujnosti in sorazmernosti.

224. V primeru stiske ali bistveno spremenjenih okoliščin je morda primerno, da pristojni organ preuči možnost vsebinskega pregleda odločbe, da se omogočijo potrebne prilagoditve ob upoštevanju takšnih sprememb. Če se pristojni organ odloči za vsebinski pregled odločbe, morajo biti vse prilagoditve utemeljene z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka.

Pregled odločbe

225. Države članice morajo zagotoviti, da so odločbe, sprejete v ločitvenih postopkih staršev, in sicer končne odločbe o vsebini zadeve, lahko predmet učinkovitega upravnega ali sodnega nadzora ter, v primeru spremenjenih okoliščin, tudi pregleda. Posebno pozornost je treba nameniti položaju mladostnikov, za katere veljajo odločbe, ki so v veljavi že več let.

226. Otrokove starše ali druge imetnike starševske skrbi ter, kjer je to relevantno, skrbnika ad litem ali zakonitega zastopnika je treba obvestiti o otrokovih pravicah do varstva podatkov.

VII. Premestitev

227. Priporočilo [CM/Rec\(2015\)4](#) Odbora ministrov državam članicam o preprečevanju in reševanju sporov o premestitvi otrok¹²⁴ opredeljuje »prememestitev

¹²⁴. Priporočilo [CM/Rec\(2015\)4](#) Odbora ministrov državam članicam o preprečevanju in reševanju sporov o premestitvi otrok, glej Opredeletitve, točka (b), in Področje uporabe.

otroka« kot spremembo otrokovega običajnega prebivališča in velja za preme- stitev v okviru pristojnosti države članice ali v tujini. Izraz »otrokovo običajno prebivališče« pomeni kraj, ki odraža znatno stopnjo otrokove vključenosti v socialno in družinsko okolje. Starši ali drugi imetniki starševske skrbi morajo določiti otrokovo običajno prebivališče ali pa mora pristojni organ sprejeti odločbo, ki vpliva na otrokovo običajno prebivališče, ob upoštevanju vseh okoliščin, značilnih za vsak posamezen primer.¹²⁵

228. Starši imajo kot skupni imetniki starševske skrbi pravico in odgovornost odločati o premestitvi otroka. Če sta starša v sporu glede vprašanj v zvezi s premestitvijo otroka, lahko za doseg sporazumnega dogovora o premestitvi uporabita mediacijo ali druge postopke alternativnega reševanja sporov. Če se starši ne morejo dogovoriti o premestitvi otroka, mora odločbo sprejeti pristojni organ.

229. Odločbe o premestitvi otroka, ki jih sprejmejo starši ali drugi imetniki starševske skrbi ali pristojni organ, morajo biti sprejete v skladu z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka.

230. Kadar to zahteva veljavna zakonodaja, mora starš, ki ima izvršljivo pravico do stikov in se namerava preseliti, o tem pravočasno vnaprej obvestiti drugega starša ali imetnike starševske skrbi, ne glede na razloge za nameravano preselitev in ne glede na to, ali se namerava preseliti z otrokom ali brez njega. Poleg tega je treba obvestiti tudi druge osebe, ki imajo izvršljivo pravico do stikov. Pogoje za posredovanje takega obvestila, vključno z morebitnimi roki in osebami, ki jih je treba obvestiti, je treba določiti z zakonom ali drugim ustreznim predpisom držav članic.

231. Najkrajši rok, določen med uradnim obvestilom in datumom premestitve, mora biti zadosten, da se lahko drugi starš ali drugi, ki imajo izvršljive pravice do stikov, v primeru nesoglasja obrnejo na pristojni organ.

232. Kadar pristojni organ odloča o premestitvi otroka, mora odločba temeljiti na presoji največje koristi otroka v skladu s poglavjem III tega priporočila, pri čemer je treba ustrezno upoštevati vse relevantne dejavnike v zadevi, in mora biti vedno individualizirana odločba.

233. Pri odločbah v primerih premestitve je treba ustrezno upoštevati največjo korist otroka, pri čemer je treba tehtati otrokove pravice ter pravice staršev in drugih oseb, ki imajo izvršljivo pravico do stikov. Pri tem tehtanju mora pristojni

125. Prav tam, [Pojasnjevalni memorandum](#), odst. 10.

organ ustrezno upoštevati pravice vsakega od staršev, vključno s pravico do prostega gibanja in izbire lastnega kraja prebivališča v državi prebivališča ali, kjer je to relevantno, v drugi državi, ter pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja otroka, obeh staršev in drugih relevantnih zadevnih oseb.

234. Priporočilo [CM/Rec\(2015\)4](#) Odbora ministrov državam članicam o preprečevanju in reševanju sporov o premestitvi otrok priznava tveganje, da bi otrok zaradi premestitve izgubil stike ali doživel znatno prekinitev stikov. Pri presoji največje koristi otroka je treba posebno pozornost nameniti otrokovi pravici do ohranjanja osebnih odnosov in rednih neposrednih stikov z obema staršema. Poleg staršev so lahko za otroka posebej pomembni tudi osebni odnosi in redni neposredni stiki s sorojenci, vključno s polbrati in polsestrami ter otroci starševega zakonca ali partnerja, pa tudi s starimi starši in pomembnimi tretjimi osebami, kot so otrokovi tesni prijatelji, zato jih je treba presoditi in upoštevati kot del presoje največje koristi otroka. Prepoznati je treba tiste odnose, ki za otroka delujejo pozitivno in koristno ter na katere bi premestitev lahko negativno vplivala, in jim nameniti skrbno presojo.

235. Sporazumi ali odločbe o premestitvi morajo biti tako podrobni, kot je potrebno in primerno glede na okoliščine zadeve, da se zagotovi skladnost z otrokovimi pravicami in največjo koristjo otroka ter pravicami vsakega od staršev in drugih zadevnih oseb. V ta namen bo morda treba v sporazumu ali odločbi podrobno urediti načine uresničevanja odnosov in stikov med otrokom in obema staršema, starimi starši in sorojenci. To lahko med drugim vključuje določitev rednih stikov na daljavo in načinov njihovega izvajanja, poleg rednih osebnih stikov pa tudi izmenjavo korespondence in daril ob pomembnih datumih in dogodkih v življenju otroka ali starša ali drugih družinskih članov.

236. Medtem ko ima starš pravico do prostega gibanja in selitve iz osebnih, poklicnih ali drugih razlogov, je treba motive za selitev starša upoštevati pri presoji največje koristi otroka v zvezi s kakršno koli selitvijo otroka ali ureditvijo stikov s staršem, ki se seli. Kadar starš predlaga selitev z otrokom ali brez njega, je treba razloge za predlagano selitev in razumnost selitve objektivno presoditi ob upoštevanju vseh relevantnih dejavnikov v skladu z oddelkom III, Presoja največje koristi otroka, da se zagotovi, da je starš, ki se seli, ustrezno upošteval največjo korist otroka.

237. Pri odločanju o ureditvi stikov in osebnih odnosov med otrokom in obema staršema po premestitvi mora biti predlagano ureditev mogoče izvajati, zato je treba njeno izvedljivost presoditi objektivno. Pri presoji je treba posebej upoštevati stroške, ki jih bo imel vsak od staršev zaradi izpolnjevanja ureditve

stikov, ter njeno srednjeročno in dolgoročno vzdržnost. Poleg tega je treba skrbno pretehtati vsa tveganja in morebitno stopnjo motenj, ki bi lahko nastale.

VIII. Druge določbe

Varstvo podatkov

238. Države članice morajo zagotoviti spoštovanje zasebnega in družinskega življenja otrok, staršev in drugih imetnikov starševske skrbi ter drugih družinskih članov, ki jih zadevajo postopki in ukrepi na področju uporabe tega priporočila, v skladu s 6. členom EKČP (glej oddelek o krovnih načelih). Pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja je sestavni del otroku prijaznega pravosodja in temeljna pravica otroka ter se uresničuje pred postopki, med njimi in po njih, pa tudi v postopkih alternativnega reševanja sporov. Sprejeti je treba posebne ukrepe za varstvo otrokovih podatkov, ki se obdelujejo v okviru postopkov ali postopkov alternativnega reševanja sporov, v skladu s Konvencijo Sveta Evrope o varstvu posameznikov glede avtomatske obdelave osebnih podatkov (ETS št. 108) iz leta 1981 in njenimi protokoli ter s posodobljeno Konvencijo o varstvu posameznikov glede obdelave osebnih podatkov (Konvencija 108+).¹²⁶ Učinkovito spoštovanje teh pravic je nujno za varstvo otrokovega dostojanstva.

239. Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope določajo načela za sodelovanje otroka v postopkih v skladu s standardi varstva podatkov: omejitev dostopa do evidenc ali dokumentov, ki vsebujejo osebne in občutljive podatke o otrocih; prenos podatkov v skladu z zakonodajo o varstvu podatkov; zaslišanje otroka za zaprtimi vrati oziroma brez prisotnosti javnosti; pravila zaupnosti za strokovnjake ter preprečevanje kršitev pravice do zasebnosti s strani medije.¹²⁷

240. Postopki na področju uporabe tega priporočila morajo, kolikor je mogoče, potekati za zaprtimi vrati, da se prepreči identifikacija otroka, kot to zahteva 6. člen EKČP. Sodne obravnave v zvezi z otroki morajo potekati brez navzočnosti javnosti. V praksi je treba upoštevati tudi to, da se v pisnih ali ustnih obvestilih na sodišču ne razkrije otrokova identiteta. Sprejeti ukrepi morajo biti skladni z načelom poštene in javne obravnave v skladu s 6. členom EKČP ter z otrokovo

126. KOP, 16. člen EKČP, 6. člen Svet Evrope, Konvencija o varstvu posameznikov glede avtomatske obdelave osebnih podatkov (ETS št. 108); (2018), Konvencija o varstvu posameznikov glede obdelave osebnih podatkov (CETS št. 223, "Konvencija 108+"); [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), str. 22 in 82. Odbor za otrokove pravice (2019), Splošni komentar št. 24 (2019) o otrokovih pravicah v pravosodnem sistemu za otroke, [CRC/C/GC/24](#), 66.–71. odstavek.

127. [Smernice](#) Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju (2010), IV.A.2.

pravico do zasebnega in družinskega življenja ter varstva osebnih podatkov v skladu s Smernicami Odbora ministrov Sveta Evrope o otroku prijaznem pravosodju.

241. Kadar je to v največjo korist otroka, je treba v praksi zagotoviti izmenjavo njegovih osebnih podatkov med relevantnimi pristojnimi organi, strokovnjaki in izvajalci storitev. Da bi to olajšale, morajo države članice zagotoviti vzpostavitev na otroka osredotočenih multidisciplinarnih in medinstitucionalnih modelov sodelovanja ter storitev, ki omogočajo skupno, sodelovalno večstrokovno presojo otrokove zadeve (glej oddelek o največji koristi otroka).

242. Priporočilo o otrokovih pravicah ter otrokom in družinam prijaznih socialnih storitvah določa, da »morajo pravila o zaupnosti olajšati multidisciplinarno sodelovanje z vzpostavitvijo skupnega okvira za spoštovanje pravice do zasebnosti«. To pomeni, da je treba omogočiti izmenjavo informacij z osebami, ki jih zavezuje poklicna skrivnost, vendar le, če je to v največjo korist otroka. Izmenjava informacij mora biti omejena na tisto, kar je nujno potrebno za doseg tega cilja, praviloma pa jo morata odobriti otrok in njegovi starši.«¹²⁸

243. Otroka je treba obvestiti o njegovih pravicah do varstva podatkov in o tem, kako jih uveljavljati v okviru sodnih ali izvensodnih postopkov, ki spadajo na področje uporabe tega priporočila. Vse relevantne informacije je treba otroku posredovati v otroku prijaznem jeziku (glej oddelek o pravici do obveščenosti).

244. Otrokove starše ali druge imetnike starševske skrbi ter, kjer je to relevantno, skrbnika ad litem ali zakonitega zastopnika je treba obvestiti o otrokovih pravicah do varstva podatkov. Kadar želi otrok dostopati do evidenc osebnih podatkov ter popraviti netočne ali nepopolne osebne podatke v relevantnih evidencah, mora imeti pri tem dostop do učinkovite podpore.

245. Medijsko poročanje o otrocih, vključenih v postopke na področju uporabe tega priporočila, mora spoštovati otrokovo pravico do zasebnosti in družinskega življenja, v skladu z nacionalnim pravom in samoregulacijo medijev. Medijska poročila morajo preprečevati identifikacijo otrok, na primer z anonimnim navajanjem otroka ali uporabo psevdonima, s prikrievanjem glasu in podob, ter zagotoviti, da opisi otroka ali njegove družine ne omogočajo posrednega razkritja otrokove identitete. Mediji morajo spoštovati otrokovo pravico do zasebnosti tudi v primerih, ko otrokovi starši to pravico kršijo in v javnosti ali medijem razkrijejo otrokove osebne podatke ali podobe. Kršitev zasebnosti,

128. Svet Evrope (2011), Priporočilo [CM/Rec\(2011\)12](#) Odbora ministrov državam članicam o otrokovih pravicah ter otrokom in družinam prijaznih socialnih storitvah, V.H.d.

zlasti pri medijskem poročanju, otroku povzroči škodo, ki ima lahko resne škodljive in vseživljenjske posledice.

Usposabljanje in poklicni standardi

246. Države članice morajo zagotoviti, da so državni uradniki in strokovnjaki, vključeni v primere in ločitvene postopke staršev, ustrezno in kontinuirano usposobljeni o otrokovih pravicah ter o delu z otroki in da imajo potrebno raven strokovnega znanja. Usposabljanje je treba zagotoviti v okviru akademskega in poklicnega izobraževanja, nato pa kot kontinuirano usposabljanje in usposabljanje na delovnem mestu.

247. Usposabljanje mora zajemati vse vidike otrokovih pravic in največje koristi otroka ter otroku prijaznega pravosodja, otrokov razvoj, otroku občutljivo komunikacijo ter psihočustvene potrebe otrok v različnih starostnih obdobjih. Usposabljanje mora uradnike in strokovnjake usposobiti, da bodo lahko zagotavljali materialne in procesne pravice otrok, ki jih zadevajo postopki, ter da bodo znali razumeti, presoditi in se ustrezno odzvati na otrokove psihosocialne, čustvene in afektivne potrebe.

248. Relevantne poklicne skupine, kot so socialni delavci in delavci na področju varstva otrok, zdravstveni in medicinski kader, otroški psihologi, pa tudi organi kazenskega pregona, morajo prejeti usposabljanje o metodah preseganja primerov nasilja v družini in drugih oblik nasilja ter o prepoznavanju otrok kot žrtev takšnega nasilja, tudi kadar so mu bili priča, o ocenjevanju škodljivih učinkov na otrokovo zdravje in dobrobit ter o relevantnih tveganjih pred ločitvenimi postopki staršev, med njimi in po njih.

249. Pristojni organi in strokovnjaki morajo prejeti usposabljanje za uporabo metod in orodij, potrebnih za izvedbo postopka ugotavljanja največje koristi otroka, vključno s presojo relevantnih dejavnikov v okviru presoje največje koristi, ter tudi nadaljnje mentorstvo in nadzorstveno podporo pri uporabi teh metod in orodij v praksi. (glej oddelek o presoji največje koristi otroka)

250. Spletni tečaji Sveta Evrope za izobraževanje o človekovih pravicah za pravne strokovnjake (HELP) ponujajo ciljno usmerjeno usposabljanje za strokovnjake, vključno s sodniki, odvetniki in drugimi pravnimi strokovnjaki, ki je relevantno za izvajanje tega priporočila, na primer tečaje o otrokovih pravicah, otroku prijaznem pravosodju, družinskem pravu in človekovih pravicah, preprečevanju diskriminacije, etiki za sodnike, tožilce in odvetnike, nasilju nad ženskami in nasilju v družini, varstvu podatkov ter pravici do zasebnosti. Tečaji

so na voljo na spletu v različnih jezikih in so brezplačni.¹²⁹ Države članice morajo spodbujati aktivno uporabo teh virov usposabljanja, bodisi neposredno med javnimi uslužbenci bodisi prek ustreznih poklicnih združenj in organizacij.

251. Evropski kodeksi ravnanja in etični standardi za mediacijo, kot sta Evropski kodeks ravnanja za mediatorje (2004) in Evropski kodeks ravnanja za izvajalce mediacije, ki ga je pripravila Evropska komisija za učinkovitost pravosodja (CEPEJ) pri Svetu Evrope (2018), se uporabljajo za širok nabor civilnih in gospodarskih zadev, vključno z zadevami družinskega prava.¹³⁰ Poleg tega mednarodni vodniki in kodeksi posebej poudarjajo otrokove pravice in največjo korist otroka, na primer Vodnik po dobri praksi za mediacijo Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu ter Listina za mednarodne postopke družinske mediacije Mednarodne socialne službe.¹³¹

252. Da bi zagotovili etične standarde in kodekse ravnanja za postopke družinske mediacije in alternativnega reševanja sporov, se države članice spodbuja, da mednarodne in evropske smernice in kodekse prevedejo in prilagodijo svojim posebnim nacionalnim razmeram ter pri tem ustrezno upoštevajo pravice in največjo korist otroka ter standarde varovanja in dobrobiti otrok. Države članice bi morale nadalje zagotoviti, da bodo takšne vodnike in kodekse učinkovito uporabljali izvajalci mediacije in drugih postopkov alternativnega reševanja sporov ter posamezni strokovnjaki, ki opravljajo storitve na tem področju. V ta namen bi morala biti zavezanost ustreznim nacionalnim kodeksom del vsakega formalnega postopka akreditacije ponudnikov in strokovnjakov na področju mediacije in alternativnega reševanja sporov, usposabljanje pa bi moralo potekati sistematično.

Spremljanje in raziskovanje

253. Vse zakonodajne, politične in proračunske odločitve v zvezi s primeri ločitve staršev in z relevantnimi postopki morajo temeljiti na ugotovitvah spremljanja in znanstvenih raziskav. Spremljanje in raziskovanje morajo izvajati državni organi, akademska sfera in organizacije civilne družbe oziroma se morata izvajati v njihovem imenu. Spremljanje in raziskovanje morata

129. Svet Evrope, Evropski program za izobraževanje pravnih strokovnjakov o človekovih pravicah (HELP), <https://help.elearning.ext.coe.int/>.

130. (2004), *Evropski kodeks ravnanja za mediatorje*. Svet Evrope (CEPEJ), Evropska komisija za učinkovitost pravosodja (2018), *Evropski kodeks ravnanja za izvajalce mediacije*, CEPEJ(2018)24.

131. Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu (2012), *Mediacija, Vodnik po dobri praksi v okviru Haaške konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok*. Mednarodna socialna služba (2017), *Listina o mednarodnih postopkih družinske mediacije, proces sodelovanja*.

vključevati participativne metode, da se zagotovi, da se glasovi otrok in staršev kot uporabnikov storitev ter strank oziroma udeležencev v postopkih in postopkih alternativnega reševanja sporov slišijo in ustrezno upoštevajo.

254. Pravni in politični sistemi v državah članicah ter storitve za otroke in družine se morajo odzivati na družbene spremembe. Zakone, politike in storitve na področju starševstva in varstva otrok, varstva otrok ter krepitve družin je treba periodično pregledovati, da se zagotovi njihova skladnost s spreminjanjem družine in pojmovanja otroštva ter s posebnimi potrebami otrok in staršev pred ločitvenimi postopki staršev, med njimi in po njih. V ta namen morajo države članice zagotoviti, da razvoj, vrednotenje, financiranje in pregled storitev za otroke, starše in družine temeljijo tudi na rednih posvetovanjih z otroki, starši ter strokovnimi izvajalci storitev z vseh relevantnih področij.

Mednarodno sodelovanje

255. Države morajo okrepiti medsebojno sodelovanje, da bi v ločitvenih postopkih staršev s čezmejno razsežnostjo učinkovito zagotovile in spodbujale največjo korist otroka. V ta namen je treba okrepiti relevantne osrednje organe, čezmejne mreže pravosodnih in socialnih služb ter službe za varstvo otrok. Za države članice Evropske unije in države pogodbenice ustreznih konvencij Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu so izvajanje relevantnih veljavnih standardov¹³² in sodelovanje prek ustreznih mrež posebej pomembni v čezmejnih zadevah ter za to, da se mednarodne ugrabitve otrok, kolikor je mogoče, preprečijo in da se zaščitijo otroci, ki so takemu tveganju izpostavljeni ali jih takšne ugrabitve zadevajo.

256. Države morajo spodbujati čezmejno izmenjavo izkušenj pri podpori otrokom in staršem v povezavi s primeri ločitve staršev s čezmejno razsežnostjo. Podpirati je treba nadnacionalne in večdržavne raziskave, na primer z uporabo primerljivih kazalnikov pri zbiranju podatkov. Čezmejno sodelovanje in izmenjavo je treba dodatno podpirati tudi z namenom spodbujanja izmenjave učinkovitih, na dokazih temelječih modelov storitev, vključno z multidisciplinarnimi in medinstitucionalnimi modeli, ki so osredotočeni na otroka in utemeljeni na pravicah, pa tudi z omogočanjem čezmejnega usposabljanja pristojnih organov in strokovnjakov.

132. Evropska unija (2019), Uredba (EU) 2019/1111 o pristojnosti ter priznavanju in izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko skrbjo (Uredba Bruselj IIb). Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu: Haaška konvencija iz leta 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok; Haaška konvencija iz leta 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, izvrševanju in sodelovanju glede starševske skrbi ter ukrepov za varstvo otrok.

Priporočilo CM/Rec(2025)4, skupaj z obrazložitvenim memorandumom, je namenjeno kreptvi zaščite pravic in največje koristi otroka v okviru postopkov razhoda staršev. Vsebuje načela, ki naj bi jih države članice Sveta Evrope upoštevale v teh postopkih.

Ko se starši razidejo, se organi pogosto soočajo z odločitvami, ki imajo pomemben vpliv na otroka in njihove bližnje. Posledice takih odločitev lahko spremenijo življenje in segajo daleč preko otroštva.

To priporočilo nacionalnim organom zagotavlja smernice za upoštevanje vseh okoliščin, ki so lahko pomembne pri ocenjevanju najboljših interesov otroka v postopkih v zvezi z razhodom staršev. Prav tako zagotavlja, da se vse bistvene in postopkovne pravice otrok, ki jih zadevajo te postopki, vključno s pravico do obveščenosti in pravico do izražanja mnenja, v celoti uveljavijo ter da se spoštujejo načela pravne države, nediskriminacije in hitrosti postopkov.

Države članice Evropske unije so se odločile, da združijo svoje znanje in izkušnje, vire in usodo. Skupaj so zgradile območje stabilnosti, demokracije in trajnostnega razvoja obohranjanju kulturne raznolikosti, strpnosti in osebnih svoboščin. Evropska unija je zavezana deliti svoje dosežke in vrednote z državami in narodi zunaj njenih meja.

www.europa.eu

Svet Evrope je vodilna organizacija za varovanje človekovih pravic v Evropi. Sestavlja ga 46 držav članic, vključno z vsemi članicami Evropske unije. Vse države članice Sveta Evrope so podpisnice Evropske konvencije o človekovih pravicah – pogodbe, ki je namenjena varovanju človekovih pravic, demokracije in pravne države. Evropsko sodišče za človekove pravice nadzoruje izvajanje Konvencije v državah članicah.

www.coe.int

Prevajanje sofinancira
Evropska unija

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE